Issued on 4-2-61

Volume. VI

No. 2

22nd March, 1960
(Tuesday)
2nd Chaitra 1882 S.E.

Andhra Pradesh Legislative Assembly Debates

OFFICIAL REPORT

Part II—Proceedings other than Questions and Answers

CONTENTS

		Pages
Papers laid on the Table of the House	...	96
Notification making an amendment to the Madras Public Service Commission Regulations 1950 as adapted in Andhra Pradesh		
Appropriation Accounts of Government of Andhra Pradesh for 1957-58 and Audit Report 1959 under Article 151 (2) of the Constitution of India.	...	96
Business of the House	...	97
Constitution of the Committee of Privileges, 1960-61	...	98–99
Constitution of the Committee on Public Accounts 1960-61	...	99
Constitution of the Estimates Committee 1960-61	...	100
Consideration of the Fifth Report of the Committee of Privileges re: The Deccan Chronicle case	...	100–103
Budget for the year 1960-61		
Voting of Demands for Grants:		
Demand No. IX — Irrigarion—Rs. 2,35,93,300 Demand No. XXXIX — Capital Outlay on Irrigation —Rs. 7,94,50,100 Demand No. XLIII — Capital Outlay on Multipurpose River Schemes—Rs 9,01,79,000 (Not concluded)	...	103–170

NOTE: •at the commencement of the speech denotes confirmation not received in time from the Member.

Printed by Ajanta Printers, Secunderabad
for the Director, Government Printing Press, Hyderabad–A.P.

THE
ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY
DEBATES

[*Part II – Proceedings other than Questions and Answers*]

OFFICIAL REPORT

Sixty-first day of the Ninth Session of the Andhra Pradesh Legislative Assembly

---

ANDHRA PRADESH LEGISLATIVE ASSEMBLY

Tuesday, the 22nd March, 1960

The House met at Half Past Eight of the Clock

[*Mr. Speaker in the Chair*]

QUESTIONS AND ANSWERS

(SEE PART I)

PAPERS LAID ON THE TABLE OF THE HOUSE

Notification making an amendment to the Madras Public Service Commission Regulations 1950 as adapted in Andhra Pradesh.

Minister for Finance (Sri K. Brahmananda Reddy) (on behalf of Sri D. Sanjivayya) : Sir, I beg to lay on the Table a copy of notification issued with G. O. Ms. No. 268 General Administration (Services-A) dated the 24th February, 1960, making an amendment to the Madras Public Service Commission Regulations 1950 as adapted in Andhra Pradesh in accordance with clause (5) of Article 320 of the Constitution of India.

Mr. Speaker : Paper laid on the Table.

Appropriation Accounts of Government of Andhra Pradesh for 1957-58 and Audit Report 1959 under Article 151 (2) of the Constitution of India.

Sri K. Brahmananda Reddy : Sir, I beg to lay on the Table a copy of the Appropriation Accounts of the Government of Andhra Pradesh for the year 1957-58 and the Audit Report 1959 under Article 151 (2) of the Constitution of India.

Mr. Speaker : Paper laid on the Table.

BUSINESS OF THE HOUSE

Sri K. Brahmananda Reddy : Sir, I believe, the Andhra Pradesh Sales of Motor Spirit Taxation Bill will be taken up to-morrow.

Mr. Speaker : It will be taken up on the 24th.

Sri K. Brahmananda Reddy : The Leader of the Opposition has been consulted and he was kind enough to agree for the Motor Spirit Taxation Bill being taken up on the 23rd. On the 24th, the Local Boards Bill will be taken up.

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఆ తేదీన సాయంకాలం 5-00 గంటలకు 'at home' ఉన్నది.

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి : 5-00 గం. లకు సమావేశమయి, 5-30 గం. లకు బహుశా attend అయి తరువాత యితర functions చూసుకోవచ్చును.

శ్రీ పి. సుందరయ్య (గన్నవరం) : అంతకంటె వేరొక మార్గం లేదు.

మిస్టర్ స్పీకర్ : నాకు అభ్యంతరమేమీ లేదు.

శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్య (సత్తెనపల్లి) : అధ్యక్షా, Public Service Commission యొక్క regulations గురించి అడుగుతున్నాము. ప్రతిసారి సవరణలు పెడుతున్నారు. అవి దేనికి సంబంధించి తీసుకువస్తున్నారో మాకు అర్థంకావడంలేదు. ఈ విషయాన్ని మీరుకూడా ఆలోచించి ప్రభుత్వంపై ఒత్తిడి తీసుకువచ్చి ఆ regulations copy మాకు అందజేసేందుకు ప్రయత్నించవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

మిస్టర్ స్పీకర్ : అవి ఎన్నిపేజీలు ఉంటుంది! పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్ యొక్క రూల్సు అండ్ రెగ్యులేషన్స్ సభ్యులు కావాలని కోరుతున్నారు.

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి : ఇవి ప్రత్యేకంగా ఏమీ తీసుకురావడంలేదు. మామూలుగా సవరణ చేసేటప్పుడల్లా తమవద్ద హౌస్ యొక్క Table పైన పెడుతూనే వున్నాం.

మిస్టర్ స్పీకర్ : మొత్తం కాపీ నాకు ఒకసారి అందజేయండి.

శ్రీ కె. బ్రహ్మానందరెడ్డి : అలాగే.

CONSTITUTION OF THE COMMITEE OF PRIVILEGES, 1960 - 61

మిస్టర్ స్పీకర్: ప్రివిలేజెస్ కమిటీకి ఈ క్రింది సభ్యులు ఏకగ్రీవంగా ఎన్నుకోబడ్డారు

Sri Gopalrao Ekbote
Sri P. Narasinga Rao
Sri Sanda Narayanappa
Sri M. Satyanarayana Raju
Sri T. Hayagrevachary
Sri B. V. Subba Reddy
Sri T. Lakshminarayana Reddy
Sri Kottapalli Punnayya
Dr. R. Achutha Ramayya
Sri R. B. Ramakrishna Raju
Sri T. Veera Raghavulu
Sri Baddam Yella Reddy
Sri S. Vemayya
Sri Divi Kondayya Chowdary
Sri M. Bapayya Chowdary

ఈ పేర్లు అన్నీ సరిపోయినవి గనుక వీరు ఎన్నుకోబడినట్లుగా నేను ప్రకటిస్తున్నాను. ఇంతకంటె ఎక్కువ పేర్లు రాలేదు. రూల్సు ప్రకారంగా నేను ఛైర్మన్‌ను నామినేట్ చేయాలి. శ్రీ గోపాల్ రావు ఎక్బోటేగారిని నేను ఛైర్మన్‌గా నామినేట్ చేస్తున్నాను.

శ్రీ పి. సుందరయ్య: అధ్యక్షా! ఒక మనవి. రెండవ హౌస్‌నుంచి కూడా సభ్యులు రావలసి వుంటుంది అనుకుంటాను.

మిస్టర్ స్పీకర్: లేదు. మొన్న స్పీకర్సు కాన్ఫరెన్సులో ఒక నిర్ణయానికి వచ్చాము. ప్రివిలేజస్ కమిటీలో వారు లేరు. వారు ఊరికే అవసరంగా ఇచ్చే వారు మాత్రమే అనుకున్నాం. అందువలన మనపని మనం చేసుకుపోతున్నాం. వారు ఊరికే adding మాత్రమే. ఎందుకంటే చర్చలో పాల్గొనటానికి తప్ప వారికి వేరే అధికారమేమీ లేదు. ఈ విషయం స్పీకర్సు కాన్ఫరెన్సులో settle అయింది. నేను దానిని follow కాదలచుకున్నాను. That is the practice in Loksabha also.

శ్రీ పి. సుందరయ్య: అది మంచిదే. మన రూల్సులో...

మిస్టర్ స్పీకర్: నేను రూల్సు చూశాను. రూలు కొంచెం సందిగ్ధంగా వుంది. ఆ విధంగా ఉన్నప్పటికీ- ఇలా చేయాలనుకున్నాను. It was intended like that

శ్రీ పి. సుందరయ్య: వారికికూడా కొంచెం మర్యాదగా వుండడానికి—

మిస్టర్ స్పీకర్. అందుకు నేనేమి చేయలేను.

శ్రీ పి. సుందరయ్య: ఒకటు రెండురోజులు ఆగితే వారిని సభ్యులుగా చేసుకోవచ్చును.

మిస్టర్ స్పీకర్: నేను ఎట్లా elect చేస్తాను? వారిని సభ్యులుగా నియమించడానికి నాకు అధికారంలేదు. Joint గా చేయడానికి వీలులేదు. ఉన్న సభ్యులు ఖాళీ. వారు తరువాతే add అవుతారు. అదే convention అని మొన్న ఒకరు కాన్ఫరెన్సులో తెల్సుకున్నాం. I am going to follow that.

CONSTITUTION OF THE COMMITTEE ON PUBLIC ACCOUNTS 1960 - 61

మిస్టర్ స్పీకర్: ఈ క్రింది సభ్యులు Public Accounts Committee కి ఎన్నుకోబడ్డారు.

Sri Ravi Narayana Reddy
Sri P. V. Narsimha Rao
Sri K. V. Vema Reddy
Sri D. Ramabrahmam
Sri P. V. Rajeswara Rao
Sri Pala Venkata Subbaiah
Srimati T. Lakshmikanthamma
Sri G. Jagannadha Raju
Sri Balakonda Ranga Reddy
Sri Allam Krishnaiah
Sri D. Hanumantha Rao
Sri Peta Bapaiah
Sri Battam Srirama Murthy
Sri Putumbaka Sriramulu
Sri G. Yellamanda Reddy
Sri V. Visweswara Rao
Sri D. K. Satya Reddy
Sri J. Chandramouli

ఈ సంఖ్య కూడ రావలసినదానితో సరిపోయింది గనుక వీరందరూ ఏకగ్రీవంగా ఎన్నుకోబడ్డారు. నేను శ్రీ రావి నారాయణరెడ్డిగారిని ఛైర్మన్‌గా నామినేట్ చేస్తున్నాను.

CONSTITUTION OF THE ESTIMATES COMMITTEE 1960—61

మిస్టర్ స్పీకర్ : ఈ క్రింది సభ్యులు Estimates Committee కి nominate చేయబడ్డారు.

Dr. M. Chenna Reddy
Sri M. R. Appa Rao
Sri Mirza Shukur Baig
Sri J. B. Muthyal Rao
Sri Seerla Brahmaiah
Sri P. N. Appa Rao
Sri Vemula Kurmayya
Srimati C. Ammanna Raja
Sri Shahabuddin Ahmad Khan
Sri N. C. Seshadri
Sri K. Janardhana Reddy
Sri T. G. Timmayya Chetty
Sri Ramireddy Chandra Obul Reddy
Sri Pillalamarri Venkateswarlu
Sri K. L. Narsimha Rao
Sri J. Ananda Rao
Sri Vavilala Gopalakrishnayya
Sri Goutu Lachanna

వీరు ఎస్టిమేట్సు కమిటీకి నామినేట్ చేయబడినారు. కాబట్టి పైన పేర్కొనబడిన సభ్యులతే నామినేటు చేయబడినారు కనుక పైవారందరు ఏకగ్రీవంగా ఎన్నుకోబడి నారని ప్రకటిస్తున్నాను. దానికి డా. ఎమ్. చెన్నారెడ్డిగారిని అధ్యక్షులుగా నియమిస్తున్నాను.

CONSIDERATION OF THE FIFTH REPORT OF THE COMMITTEE OF PRIVILEGES

re : The Deccan Chronicle Case.

మిస్టర్ స్పీకర్ : దక్కన్ క్రానికల్ ప్రివిలేజి రిపోర్టు ఉంది. క్వశ్చను చాలా తేలిక అయింది. ఇందులో :

"Whether the Speaker is a Speaker when he deals with the grievances and troubles of the Constituency."

అనేది question. అది simple question, ఇది కమిటీ దగ్గరకు పోయింది. అడ్వకేటు జనరల్‌గారు ఊరికే—May's Parliamentary Practice బట్టి—అక్కడ ఏదో ఉంది; ఇక్కడ ఏమీ లేదే అన్నారు. స్పీకరు కనుక as Speaker గా వుండి ఈ స్టేటుమెంటు ఇచ్చినపుడు అమర్యాదకరం;

స్పీకరును ఛాలెంజి చేయడం అమర్యాదకరం, ఒకవేళ 'మీరు చెప్పింది సరిగా లేదు' అని better report చూపించవచ్చు; అందుకు అభ్యంతరం లేదు. ఏమీ లేకుండానే ఛాలెంజి—అక్కడ కూర్చో—అంటే ఎట్లా కుదురుతుంది?

Mere reckless challenge will not do. The Speaker must be taken seriously. Any member, even an outsider can say, 'We feel that you have not taken a correct appreciation and therefore we want to bring to your notice' and the Speaker is bound to consider the whole thing and change his opinion. He should not stand on false prestige and particularly I am not going to stand on false prestige.

ఎవరైనాసరే, మీరైనాసరే, వారైనాసరే, చెప్పినతరువాత మూడు రోజులకు చూపించినాసరే. Language లో అంతా అట్లా ఛాలెంజిచేసారు. ఉన్నదల్లా ఏమిటంటే as Speaker గా agitation లో part తీసుకోవచ్చునా, లేదా అనేది విషయం, నన్ను అడిగారు—ఏమండీ ఏమిచేస్తారు అంటే రెండు లతులు ఇవ్వలేము కనుక ఆపుజేసారు; నేనేమిచేయను అన్నాను. కొన్నాళ్లలో ఇస్తే, అయితే కావచ్చును అన్నాను. నేను బహిరంగంగా అవును, కాదు అని condemnation చేయడానికి వీలులేదు. అది ప్రశ్న. దానికి చాలా authorities ఉన్నాయి. అవి మొదట మనఎదుట లేవు. లేకపోతే నోటు పెట్టాము. Authorities ఏవి ఉన్నాయంటే—

Important authority is the Report of the Select Committee which consisted of Mr. Winston Churchill, Mr. Llyod George and Mr. Lansburg, leaders of the three parties.

దానిమీద బ్రహ్మాండమైన రిపోర్టు వచ్చింది. దానిలో చెప్పారు. స్పీకరు constituency కి సంబంధించిన ప్రశ్నలు అడగడానికి వీలులేదు. డిప్యూటీ స్పీకరు ఆపని చేయవచ్చును. స్పీకరు ఇక్కడే కూర్చోవాలి. అందువల్ల ఏమీ లేదు. ఇక్కడకూడా ప్రభుత్వాన్ని అవును అనడానికి వల్లకాదు; కాదు అనడానికి వల్లకాదు, అవునంటే డెలికసీ; కాదంటే డెలికసీ.

"Speaker as Speaker is there, he cannot openly take part with regard to the grievances of his constituency, either in the House or outside."

అని clear గా చెప్పారు. దానినే Jennings and such authorities follow అయినారు. అయితే స్పీకరు ఏమీ అనడానికి లేదే; Constituency ది నష్టంకాదా, మరల స్పీకరుగా కూడా పెడుతున్నారే; fundamental గా

ఇది చాలా తప్పు: వారి కర్మం అంతేనా అని అన్నారు. దానికి అన్నారు: దా- No, నష్టంలేదు- స్పీకరు ఊరిలో ఏదైనా ప్రభుత్వంపంగా జరుగుతుంటే మంత్రి గారికి ఉత్తరం వ్రాయవచ్చును, టెలిఫోను: agitation చేయకూడదు కాని. 'ఏమండీ బెజవాడలో చాలా important matter ఉంది; అవసరమైతే సత్య నారాయణరాజుగారూ, will you kindly see it' అని అనవచ్చు. వారు respectful గానే చూస్తారు. వీలులేకపోతే పోతుంది. వీలుకాకపోతే వెంట పడడానికి వీలులేదు. అది మీకు ఉంది.

I will simply bring to the notice of the Government or the Department even. I can even phone to the Secretary.

ఏమండీ బెజవాడలో గోలగాఉంది ఏమిటి అని, నాదగ్గరకు వచ్చారను కోండి మావాళ్ళు, వెళతారు మంత్రుల దగ్గరకు, 'మావాళ్ళు వస్తున్నారు చూడండి' అనే మోస్తరుగా deal చేయవచ్చును. దీనివల్ల ఏప్రమాదం వస్తుందని అందులో చెప్పారు. ఇది అంతా నిజమేకాని freedom of speech క్రింద కొట్టేస్తామని మెజార్టీ అన్నారు. Freedom of speech ఏమిటి? స్పీకరు he is an agent of the Government అంటూ వ్రాశారు. చాలెంజి చేశారు. స్పీకరు అనే question మీద deal చేశారు. మెజార్టీ including Hon'ble Mr. Seshavataram. ఏదో అయిపోయింది. ఇప్పుడు ఉన్నది ఏమిటంటే ఆ రిపోర్టు consideration చేయాలని ఉంది. దానికి శ్రీ పేట బాపయ్యగారు, శ్రీ వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్యగారలు డెక్కన్ క్రానికల్ వాళ్ళు ఇటువంటి స్టేటుమెంటును పబ్లిషు చేశారు కనుక వారు unconditional regret express చేయవలసిందని, లేకపోతే ఇక్కడ admonish చేయవలసిందని సవరణ పెట్టారు.

He has expressed unconditional regret and therefore I request the House to accept the unconditional regret and close the case. Therefore, I think no further discussion is necessary.

Gentlemanly గా తప్పు అని ఒప్పుకొంటున్నప్పుడు అంగీకరించవచ్చు.

In view of his expressing unconditional regret, you can kindly accept the regret and close the case. We have no grudge against the paper. It is an important paper.

మనం తప్పుచేస్తే we are sorry అని మనం అంటాము. ఏముంది ఇందులో? I am prepared to say 'I am sorry.' He has done it very honourably.

పబ్లిక్ వర్క్స్ శాఖామంత్రి (శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణరాజు): అధ్యక్షా, తమరు చేసుకున్న నిర్ణయం సక్రమమైనదని సవ్యమైనదని మనవిచేస్తున్నాను. దానిమీద ఏదమైన discussion చేయకుండా సభ తమరు చేసిన నిర్ణయాన్ని ఆమోదిస్తుందని ఆశిస్తున్నాను.

Mr. Speaker : He has written this way. 'Sir, with reference to the privilege motion against the Deccan Chroncile, we wish to express regret for having published the statement concerned. The matter was published in our paper without a correct appreciation of the parliamentary law. Kindly close the case, in view of the above facts.' I hope you have accepted.

Law తెలుసుకోడానికి ఇదిమాత్రం మనవిచేశాను ప్రివిలేజి మోషన్ క్రిందకు వస్తుందా లేదా అనేది తెలుసుకోవడానికి చెప్పాను. లేప్ప మరల వెంబడి పడుతుంటే తప్పు అని చెప్పడానికి చెప్పాను. లేకపోతే అవసరంలేదు So, this is closed.

BUDGET FOR THE YEAR 1960-61
VOTING OF DEMANDS FOR GRANTS

DEMAND No. IX—Irrigation Rs. 2,35,93,300

DEMAND No. XXXIX—Capital outlay on Irrigation Rs. 7,94,50,000

DEMAND No. XLIII—Capital outlay on Multipurpose River Schemes Rs. 9,01,70,000

*శ్రీ పి. రామాచార్యులు (ధర్మవరం): ధర్మవరం, కళ్యాణదుర్గం తాలూకాల (నా నియోజక వర్గం) నుండి నేను వస్తున్నాను. ఈ రెండూ ఇంచుమించు మైసూరు బోర్డరుకు అవతల ఉన్నాయి. ఈ రెండు తాలూకాలలో క్షామం మూడు సంవత్సరాలుగా వచ్చి రెమిషను ఇస్తున్నారు. ఈ రెండు తాలూకాలు క్షామబాధను అనుభవిస్తున్నాయి. Famine works పెడుతున్నారనేది తమకు తెలియనిదికాదు. అందువల్ల గవర్నమెంటుకు విశేషనష్టం వస్తుంది. వారికి ఇరిగేషను వసతులు ఎక్కువగా కల్పించవలసినదని ఎన్ని సంవత్సరములుగానో

ప్రార్థన చేస్తున్నాను. అయితే అనేక కారణాలకు ఇదివరకు మహారాజులు కట్టిన పెద్దపెద్ద చెరువులు నీరు నిండక పోవటానికి కారణమైనది ఈ ఎగువన పైన మైసూరువాళ్లు పైనుంచి నీటి వనరులు అరికట్టి పదివేల ఎకరములు సాగుఅయ్యే బుక్కపట్టణం చెరువు వంటివి కూడా నీరు లేకుండా చేశారు. దానిని గురించి పరిశీలించి ఈ విధమైన తప్పు ఉంటే కొన్ని కట్టిన లెవెల్సును వారి చెరువులను ఎక్కువ చేసుకుంటే తగ్గించేసి, ఆ నీటివనరులు అరికట్టకుంటే కిందికి పోయే నీరు వచ్చేటట్లు చేయవలసినదిగా ఎన్నిమార్లో ప్రార్థన చేశాము. ఈ గవర్నమెంటు ఆ గవర్నమెంటు ఏమి సంప్రదించినదో తెలియదు. ప్రతి సంవత్సరం ఈవిషయం ఎంతో మనవిచేస్తున్నాను. తరువాత కళ్యాణదుర్గం తాలూకాలో కంబదూరు మొదలైన ప్రాంతాలు ఉన్నాయి. అక్కడ సులభంగా నీరు రావచ్చు. మైసూరుప్రాంతాల నుంచి నదులలోవచ్చే నీరు వృథాగా పోకుండా చేయవచ్చు. కాని దానిపైన కూడా మన గవర్నమెంటు ఏమిచర్య పుచ్చుకోలేదు. మైసూరు గవర్నమెంటు నుంచి కొంత ప్రదేశం కాలువ త్రవ్వితే నీరు వచ్చి ఆ చెరువు నిండుతుందనే విషయం మంత్రులు ఇదివరకు ఎన్నోమార్లు పరిశీలించారు. మైసూరు గవర్నమెంటుతో సంప్రదిస్తాం అన్నారు. కాని అది ఏమీ జరుగలేదు. ప్రతి సంవత్సరం వరుసగా మూడేళ్లుగా కళ్యాణదుర్గం తాలూకాలో క్షామం రావడం, రెమిషన్ ఇవ్వడం, famine పనులు జరగడం జరుగుతున్నాయి. కాబట్టి నేటికైనా గవర్నమెంటు మైసూరుప్రభుత్వంతో సంప్రదించి చెరువులు వృథాపోకుండా చేయవలెనని మొదటి కోరిక కోరుతున్నాను. అట్లా లేకపోతే మన కెందుకా ప్రదేశం, క్షామంతో ఎప్పుడూ నష్టపడడం. దానిని మైసూరుకు ఇచ్చేస్తే తగాదా లేకుండా ఉంటుందేమో; ఇది కేవలం అభిమానంగా ఆంధ్ర, ఆంధ్ర అని ఆంధ్రులు ఊరికే ప్రేమతో చస్తూంటే, ఊరికే చూడడంకంటె ఆప్రదేశాన్ని మైసూరుకి ఇస్తే ఏదైనా బాగుచేసుకుంటారేమో, దానినైనా విచారించాలని కడపట కోరక తప్పిందికాదు. అట్లా ఏదైనా ఇది తప్పుగా తోస్తే మంత్రులు, అధ్యక్షులు క్షమిస్తారని ఊహిస్తున్నాను. ఇంక వారికి పైనుంచి వనరులు లేకపోతే ఉండేటువంటి భూమిని సాగుచేసుకోడానికి ప్రధానమైన ఆధారం బావులు. బావుల సేద్యము వల్ల ఎక్కువ వ్యవసాయము జరుగుతున్నది మా జిల్లాలో, ముఖ్యంగా కళ్యాణదుర్గం తాలూకాలో నీరు ఎక్కడ త్రవ్వినా 18 అడుగులు, 19 అడుగుల లోపల బాగా వస్తుంది, పుష్కలంగా. ఒక్కొక్క బావివల్ల ఆరు ఎకరాలు వ్యవసాయం జరుగుతుంది. రెండవ పంట కూడా కావచ్చు. ఈవిధముగా బావుల వల్ల తోటలు వేసుకుని పెంచుతున్నారు. కాని బావుల సబ్సిడీ 750 రూపాయలు గవర్నమెంటు యిస్తున్నది ఇదివరకు. ఇప్పుడు ఆ సబ్సిడీ లేకుండాచేశారు. అది ఇచ్చినా కూడా తాలూకాకు ఒకటో రెండో యిస్తున్నారు. ఎక్కువ సబ్సిడీ ఇచ్చి బావులను

ప్రత్యేక ప్రయత్నంచేస్తేతప్ప కళ్యాణదుర్గం, ధర్మవరం తాలూకాల వంటి మెట్ట తాలూకాలకు ఏమీ ప్రయోజనంలేకుండా పోతుందని నేను మనవిచేస్తున్నాను. ఒక్కొక్క ప్రాజెక్టు కడితే ఎక్కడో అప్పర్ పెన్నార్ ప్రాజెక్టు కట్టారు. దానికి 1,50,00,000 రూపాయలు ఖర్చయినది. దానివల్ల కలిగిన ప్రయోజనం తక్కువ. దానివిషయం మళ్ళా చెబుతున్నాను. ఎనిమిదివేల ఎకరాలు మాత్రమే దాని క్రింద సాగు ఏర్పాటుచేశారు. కాని 750 రూపాయలు ఇచ్చి బావి త్రవ్వితే ఆరు ఎకరాలు సాగవుతుంది. ఈ ప్రకారంగా 75 లక్షలు అయితే 60 వేల ఎకరాలు సాగు అవుతుంది. కోటిరూపాయలు ఖర్చుపెట్టినటువంటి ప్రాజెక్టు కంటె కోటిరూపాయలు ఖర్చుచేసి బావులు సబ్సిడీ ఇచ్చేదానివల్ల ఇంచుమించు యీ ప్రాజెక్టుకంటె నాలుగైదు అంతలు విస్తీర్ణం ఇరిగేటు చేస్తుంది అనేటటు వంటిది మంత్రిగారు మరచిపోకుండా యీ విషయాన్ని పరిశీలించి ఎక్కువ బావుల సబ్సిడీ ఇవ్వడానికి ప్రయత్నం చేస్తారని కోరుతున్నాను. తరువాత, ఎలక్ట్రిసిటీ కూడా ముఖ్యం. పసువులు, తగినటువంటి పరికరములు, అంతా చాల ఖరీదైనాయి. కాబట్టి వ్యవసాయము చాల కష్టసాధ్యముగా ఉంది. ఎలక్ట్రిసిటీ, తుంగభద్ర దగ్గర వచ్చే ఎలక్ట్రిసిటీ రాయదుర్గం తాలూకానుంచి కళ్యాణదుర్గం తాలూకాకు సులభంగా తీసుకొని రావచ్చు. కళ్యాణదుర్గంలో 43 లక్షల రూపాయలు అంచనావేసి మూడుసంవత్సరాలై గవర్నమెంటు మెల్ల మెల్లగా ఇప్పుడిప్పుడె stages గా ప్రారంభించారు. కాని యీ మధ్య ఆగిపోయింది. రైతుల అప్లికేషనులు అందలేదనే సాకులు లేకుండా త్వరగా సాగించి రెండేళ్ళలోపల ఆ తాలూకా అంతకు ఎలక్ట్రిసిటీ వచ్చే ఏర్పాటు చేస్తే క్షామబాధ చాలవరకు తగ్గుతుంది. క్షామబాధకంటే పశువుల మరణం— గడ్డిలేకుండా చస్తున్నాయి కాబట్టి అదికూడా రక్షించినవారవుతారు. రెమిషను కూడా మిగులుతుంది. ఈ విధముగా ఎలక్ట్రిసిటీవల్ల డబ్బు రాదేమో 10% రాదేమో, 11% రాదేమో అనే దృష్టితో చూడకుండా క్షామంవల్ల మొత్తం తాలుకాలో కలిగే నష్టమును నివారించే నిమిత్తం సబ్సిడీబావులు ఇచ్చిందే కాకుండా ఎలక్ట్రిసిటీ కూడ ఎక్కువ చేయవలెనని నేను మనవిచేస్తున్నాను. ఇంకొక విషయం చెప్పి నేను ముగిస్తాను. పేరూరుప్రాజెక్టు కట్టారు. తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు నిర్మాణం అయినది. దానిక్రింద సాగులేదు. దానినీరు ఉపయో గించడంలేదు అనే ఒక వాదం ఉన్నది. ఈ శాసనసభలో కొందరన్నారుకదా, రాయలసీమవారికి వ్యవసాయం చేసుకునేది తెలియదాయేమి, నీరు ఇచ్చినా వారు పంటలు పెట్టుకోలేమి అనేటటువంటి భావం సూచించారు. పేరూరు ప్రాజెక్టు దానికి అప్పర్ పెన్నార్ ప్రాజెక్టు అంటారు. ఆ ప్రాజెక్టు తయా రయింది. దానిక్రింద బ్రహ్మాండమైన భూమి వుంది. కాని ఎన్నివేల ఎక రాలు పండిస్తారని మంత్రిగారు అడుగుతూ వుంటారు వాళ్ళను. వారు నీరువస్తే

సిద్ధంగా పంట పెట్టుకోడానికి తయారుగా ఉన్నామంటున్నారు. ఒక సంవత్సరము కొద్దినీరువస్తే రెండవ సంవత్సరం రాలేదు. ఇంతయినాకూడా ఒక లోపము మాత్రము ఉంది. 1,50,00,000 రూపాయలు ఖర్చు చేసిన పేరూరు ప్రాజెక్టుకు (డిస్ట్రిబూటరీ చానల్సు) పంటకాలువలకు తగినటువంటి ఏర్పాటు చేయకుండా రైతులను నీరు పెట్టుకోమంటే అది గోదావరి డెల్టా మాదిరి అద్దమువలె level ground కాదు. ఎక్కువ undulations హెచ్చుతగ్గులు సమం చేసుకోడానికి మొదలు నీరుపెట్టి అదంతా సమం చేసుకోవాలి. చాల మంది ఇంజనీర్లకు ఇరిగేషను, అగ్రికల్చరు విషయము తెలియదు. నీరువుంది. తీసుకుపొమ్మని రైతులకు చెప్పడమేకాని level ఎట్లావుంది, భూమికి నీరు ఎట్లా పారుతుంది అని వారు గమనించకపోవడము నాకు చాలా ఆశ్చర్యం కలిగింది. మా భూములలో తరి పైరులు పెట్టుకోడానికి సాధ్యం కాకుండాఉంది. వ్యవసాయం చేయడానికి, అంటే కుష్కి పైరులు పెట్టుకోండి అంటారు. కుష్కి పైరులు పెట్టుకోడానికి పైనుంచి వర్షం వస్తుంది. కాబట్టి అన్నిచోట్ల తడుస్తాయి. ఎక్కువ నీరు drain off అయి వెళ్ళిపోతుంది. కాలువనీరు పెట్టుకొమ్మంటే కాలువనీరు మెట్టలమీద పైకి ఎక్కదు లెవెల్ చేయనిదే ఎట్లా సాధ్యమవుతుంది. Dry crops పెట్టుకోమంటే ఎట్లా బ్రతుకుతాయి అనే ఆలోచన లేకుండా అటువంటి సలహాలు పెద్ద ఇరిగేషను మంత్రులు పెద్ద ఇంజనీర్లు చేయడం అనేది చాల శోచనీయముగావుంది. ఎన్నోమాట్లు అర్జీలు ఇచ్చాము. నీటికి డిస్ట్రిబ్యూటరీ ఛానల్సు ఏర్పాటు చేయండి అంటే ఏమి అన్నారు ? మేము 50 ఎకరాల ప్లాటులకు మొదలు ఇస్తాం, తరువాత 25 ఎకరాలకు యిస్తాము. అంతమాత్రం రైతులు చేసుకోలేరా" అన్నారు. దానికి అయ్యేది ఏకొద్దివేలో ఖిగపట్టేసి మీరేచేసుకోండి అంటే రైతులు ఎలా పొలములకు నీరు పారించుకోగలరు ? ఈ కాలువ ఇలా పోవాలని alignment వేసి ఇస్తే తగాదాలు ఉండవు. సర్కారువారు "కొలవనక్కరలేదు; కాలువలు పోవడానికి మార్గము ఏర్పాటుచేసి ఇస్తాము, త్రవ్వుకోనేవారు అంతమాత్రం సహకారం లేకుంటే ఎట్లా" అంటే పయిన నా భూమివుంది, 50 మంది భూమికి నా భూమిలోనుంచి తీసుకొనిపోతే నా భూమి పాడవుతుంది. అది సాధ్యంకాదు. కొండ, గుట్ట, మిట్ట వస్తుంది. అక్విడక్టు కట్టుకోలేని పేద రైతులున్నారు. అసలు భూమి poor soil, అటువంటిచోట దానిని లెవెల్ చేసుకోడానికి ఒక వేయిరూపాయలవుతుంది.

ప్రతి పొలములోనికి నీరుపోయే మార్గాలు ఏర్పాటుచేసి కాలువలు త్రవ్వుకోమంటే రైతులు కాల్వలు త్రవ్వుకొంటారు. ప్రభుత్వమువారు సహకారముమీద లెక్చరు కొడితే లాభములేదు. అందుకోసము ఒకకోటి యాభై

లక్షల రూపాయలు ఖర్చుచేసినా బాగా వ్యవసాయము జరగడము లేదంటే. ఏమగును అమ్మా, అంత ధనము ఒగపెట్టినట్లుగా వుంటుందని మనవిచేస్తున్నాను. తుంగభద్ర ప్రాజక్టు విషయములో ఎక్కువశ్రద్ధ తీసుకొని ప్రతి పొలానికి నీరు వచ్చేట్లు ఏర్పాటుచేస్తున్నారని వింటున్నాను. కాని అది కొంచము ఆలస్యంగా జరిగింది. ప్రాజక్టులంతా సిద్ధమయిన తరువాత నీరు తీసుకుపొండి అంటే ఎట్లా తీసుకుపోతారు. అందుచేత ఆ ప్రాజక్టు అయ్యేటప్పుడే నీరు తీసుకొనిపోవడానికి కాల్వలు త్రవ్వివుంటే బాగుండేది. ఈ విషయాన్ని దృష్టిలో పెట్టుకొని ఈ పంట కాల్వలద్వారా రైతుల పొలాలకు నీరు పారేంతవరకు ఏర్పాటు చేయవలసి నదిగా మనవిచేస్తున్నాను. దీనికయ్యే స్వల్పఖర్చును మిగిలించుకొనడము వల్ల మహా ప్రమాదము, నష్టముందని మనవిచేస్తూ చాలిస్తున్నాను.

*శ్రీ జి. నరసింహమూర్తి (అమలాపురం-జనరల్): అధ్యక్షా, ఇరిగేషన్ పద్దుక్రింద రూ 2 కోట్లపై చిలుకు sanction కొరకు పబ్లిక్ వర్క్సుశాఖా మంత్రిగారు తెచ్చిన అభ్యర్థనను హృదయపూర్వకముగా బలపరుస్తున్నాను. ఈ సందర్భములో నాకు మాట్లాడే అవకాశము కల్పించిన తమకు ధన్యవాదా లర్పిస్తూ, ఈ నీటిపారుదల వ్యవహారములో రాష్ట్రవ్యాప్తంగా గాని, ప్రాంతీయముగా గాని నాకు తెలిసిన కొన్ని సమస్యలు తమద్వారా వారిదృష్టికి మనవి చేయదలిచాను. అంతకుపూర్వము ఎట్లా వున్నప్పటికి మనరాష్ట్రము వచ్చిన తరువాత గౌరవనీయులు డా. నీలం సంజీవరెడ్డిగారు ఈ శాఖను చేపట్టినది లగాయతు ఈ శాఖలో బ్రహ్మాండమైన అభివృద్ధిని చూస్తున్నాము. తరువాత జె. వి. నరసింగరావుగారు తెలంగాణావారయినప్పటికి మిగతా ప్రాంతాల సమస్యలను, అవసరాలను అవగాహన చేసుకొని ప్రజామోదకరముగానే అభివృద్ధిని సాధించారు. ఇప్పుడు ఈ శాఖను నిర్వహిస్తున్న అల్లూరి సత్యనారాయణ రాజుగారి సామర్థ్యాన్ని గురించి ప్రత్యేకముగా చెప్పవలసిన పనిలేదు. వారు సామాన్య రైతుకుటుంబములో పుట్టి చిన్ననాటినుంచి రైతుల పరిస్థితులు, ఆ రైతులకు వ్యవసాయ విధానములో అనునిత్యము కనుపించే సాధకబాధకాలను అవగాహన చేసుకొన్నవారు. బాల్యమునుంచి తమ రాజకీయజీవితంతో తమ రైతు జీవనాన్ని సమ్మిళితంచేసి అనన్యమైన కార్యదీక్షతో ప్రజాశ్రేయస్సు కొరకు పాటుపడుతూ అఖిలభారత ఖ్యాతిగాంచిన నాయకులలో ఒకరనే విషయాన్ని ప్రత్యేకించి చెప్పనక్కరలేదు. అటువంటి కార్యదక్షుడు, ధైర్యశాలి, ప్రజాశ్రేయస్సును దృష్టిలోపెట్టుకొని ఎంతటి సాహసోపేతమైన కార్యక్రమానికయినా ముందడుగు వేయడానికి జంకని ధీరుడు ఈ రోజున ఈ శాఖను నిర్వహిస్తున్నారు అంటే మనరాష్ట్రప్రజల అదృష్టమని భావిస్తున్నాను. కేవలం ఉత్సాహమే చాలదు. ఈ శాఖకు సంబంధించిన నిపుణులైన ఇంజనీర్ల సలహా

సం ప్రతింపులతో వీరి ఉత్సాహాన్ని శక్తిని జోడించినట్లయితే ఈ రాష్ట్రానికి నీటిపారుదల కార్యకలాపాలలో అయితేనేమి, హైవేస్ కార్యకలాపాలలో నయితేనేమి, **electricity**కి సంబంధించిన వాటిల్లోనేమి ఉత్తమఫలితాలు అనతి కాలములోనే లభ్యమవుతాయని అనడానికి ఏ విధమైన సందేహము లేదు. ఎవరిని స్తోత్రం చేయడముగాని, ఎవరిని కించపరచి మాట్లాడడముగాని నాకు అలవాటు లేదు. నేను నమ్మిన విషయాలను నిష్కర్షగా ప్రకటించడానికి సంకోచించను. యావత్తు భారతఖ్యాతిగాంచిన ఇంజనీర్లలో ఒకరు మనచీఫ్ ఇంజనీరు వెంకట కృష్ణ అయ్యరుగారు. గొప్ప ఇంజనీరుగా ప్రఖ్యాతిగాంచిన నరసింగరావుగారు మనకు చీఫ్ ఇంజనీరుగా వున్నారు. వెంకటకృష్ణయ్యరుగారు, నరసింగ రావుగారు, అల్లూరి సత్యనారాయణరాజుగారు, ఈ ముగ్గురు మన ఆంధ్రదేశం యొక్క భవిష్యత్తును ఉత్కృష్టస్థితికి తీసుకొనిరాగలుగుతారనడములో ఏమీ సందేహము లేదు. మన రాష్ట్రములో 68 లక్షల ఎకరాలు నీటిపారుదల క్రింద వుంది. ఈ సాగులోవున్న 68 లక్షల ఎకరాలలోను సంపూర్ణమైన పంట వస్తున్నదా అని ఆలోచించాలి. మూడవవంతు భూమిలో మాత్రమే పంట సంపూర్ణముగా పండుతోంది. మిగతాభాగము ముంపులతో మునిగిపోవడము జరుగుతోంది. తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోనయితే నేమి, పశ్చిమ గోదావరిజిల్లాలో నయితే నేమి సముద్రతీరమున వున్న అమలాపురం, రాజోలు, నరసాపురం తాలూకా లన్నింటిలో పేరుకు కొన్నిలక్షల ఎకరాలు సాగవుతున్నదేగాని అందులో సగము భాగానికి నీటిపారుదల సౌకర్యాలులేని కారణముచేత వ్యర్థమైపోతూ, రావలసిన పంట రావడము లేదు. పరిస్థితులు ఇలాగేవుంటే ఆహారసమస్య ఎలా పరిష్కారమవుతుంది. దీనికి అనేక మార్గాలున్నాయని పెద్దలు సూచించారు ఆ మార్గాలలో ముఖ్యమైనది **drainage facilities.** ఆ ప్రాంతాలలో మురుగుకాల్వల మరమ్మత్తు చాల అవసరము. **Localisation scheme** ఉత్తమ పద్ధతులలో సంస్కరించడముకోసము మన ప్రభుత్వము చేస్తున్న ప్రయత్నము చాల అనుకూలమైనదే. ఈ **localisation scheme** క్రింద రెండవ పంటకొరకు మురుగుకాల్వకు ఆవైపున, ఈవైపునవున్న పంట కాల్వలకు ప్రతి సంవత్సరం నీరిచ్చే కల్పములో **closure**లో **dry up** కాక పోవడమువల్ల ఆ మురుగు కాల్వలను మరమ్మత్తు చేయడానికి అవకాశాలు లేక పోవడము జరుగుతోంది. మరమ్మత్తు జరగకపోవడమువల్ల **drainage** ఇబ్బంది అలాగేవుండి పంటలకు నష్టము సంభవిస్తోంది. రాబోయే **localisation G. O**లో అయినా మురుగు కాల్వలను మరమ్మత్తు చేయడము కోసము వీటిని కల్పించాలి. కొన్ని పంటకాల్వలకు నీరు ఇవ్వాలని వున్నప్పటికి మూతలు వేయడానికి ఛీఫ్ ఇంజనీరుకుగాని, కలెక్టరుకుగాని అధికారమివ్వాలి. ఆయా సంవత్సరాలలో ముఖ్యమైన మురుగు కాల్వలను మరమ్మత్తు చేయాలని దృష్టి

యంపిక చేసుకొని పనిచేసినట్లయితే drainage బాధ తగ్గుతుందని అభిప్రాయ పడుతున్నాను.

నాగార్జునసాగర్ వంటి బ్రహ్మాండమైన ప్రాజెక్టులను తీసుకొని పని జరిపించటం చాలా సంతోషకరమైన విషయం. నిన్న గౌరవసభ్యులు చెప్పినట్లుగా ఇటువంటి పెద్ద స్కీములను రాష్ట్రప్రభుత్వం భరించవలసివచ్చినప్పుడు మైనర్ ఇరిగేషన్ దెబ్బతింటున్నది. మైనర్ ఇర్రిగేషన్‌ను అభివృద్ధిచేయాలను కొన్నప్పుడు ఇటువంటి పెద్ద స్కీములను జాతియ స్కీములుగా కేంద్రప్రభుత్వమునకు ఇచ్చి, వాటికి గొయ్యే ఖర్చునంతా వారినే భరించమని, యాజమాన్యం మాత్రం రాష్ట్రప్రభుత్వాల చేతుల్లో వుండేవిధంగా మన ప్రభుత్వం కేంద్రప్రభుత్వంపై ఒత్తిడి తీసుకురావాలని కోరుతూ ఇంతటితో సెలవుతీసుకొంటున్నాను.

*శ్రీ పి వెంకటస్వామిరెడ్డి (వెంకటగిరి - జనరల్) : అధ్యక్షా, నీటి వారుదలకు సంబంధించి మంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన డిమాండును నేను హృదయపూర్వకంగా బలపరుస్తూ వారి దృష్టికి కొన్ని ముఖ్యమైన విషయాలను తీసుకురాదలచుకొన్నాను.

నేను ఎక్స్ జమీందారీ ప్రాంతము నుండి వచ్చిన శాసన సభ్యుడ్ని. ఆ ప్రాంతాలలో నీటి వనరులకు సంబంధించి చేయవలసిన పనుల గురించి అనేక సార్లు ప్రభుత్వానికి విన్నవించుకొన్నాను. కాని అక్కడ పూర్తిగా, సమగ్రంగా పని జరగటంలేదని మంత్రిగారికి చెబుతున్నాను ఆ ప్రాంతాలలోని నీటి వనరులను జమీందారులు నిర్లక్ష్యం చేసిన కారణంచేత ఆ ప్రాంతాలు వెనుకబడి వున్నాయి. ఆ విషయాన్ని ప్రభుత్వం అంగీకరించి, వాటిని పునరుద్ధరించితే తప్ప అవి మామూలు పరిస్థితిలోనికి రాజాలవనీ, రైతులు ముందుకు రాలేరనేది నిర్వివాదాంశమైన విషయం. కనుక ప్రభుత్వం ప్రత్యేకశ్రద్ధ తీసుకొని ప్రతి చిన్న వనరును సర్వే చేయించి, రిపేరు చేయించాలని కోరుతున్నాను. అప్పటి జమీందార్లు ఆ వనరులను నిర్లక్ష్యం చేసినప్పటికీ ఇంజనీర్లు తమ తెలివితేటలతో ఆ ప్రాంతాలలో పెద్ద పెద్ద చెరువులను నిర్మించివున్నారు. పటికాలువలను, సప్లయి ఛానల్స్‌ను నిర్మించియున్నారు అయితే అప్పటి జమీందారులు వాటిని నిర్లక్ష్యం చేయటంవల్ల వాటియొక్క ఫలితాన్ని రైతాంగం పొందలేకపోయింది. ఇప్పుడు వాటన్నింటినీ సర్వే చేయించి, పునరుద్ధరించితే ఆ జమీందారీ ప్రాంతాలలోని ప్రతి తాలూకాలో ఎట్టి కొరత వుండదు. నేను ఇప్పుడు వెంకటగిరి తాలూకాకు సంబంధించి కొన్ని స్కీములను ప్రభుత్వ దృష్టికి తీసుకువస్తాను.

శ్రీమతి సి. అమ్మన్నరాజా (అత్తిలి) : డిమాండు మీద డిస్కషన్ జరుగుతుంటే మంత్రిగారు వినకుండా ప్రక్కవారితో మాట్లాడుతుంటే......

మిస్టర్ స్పీకర్ : ముందు మీరు కూర్చోండి.

శ్రీ ఎ. సత్యనారాయణరాజు : ప్రతి చిన్న విషయాన్ని వింటున్నాను. నోట్ చేసుకొంటున్నాను

శ్రీ పి వెంకటస్వామిరెడ్డి : వెంకటగిరి తాలూకాలో చిన్న పనికాలవలు వున్నాయి. వాటిని ఈనాడు బాగుచేసి చిన్నచిన్న ఆనకట్టలు కట్టితే రెండు, మూడువేల ఎకరాలు సాగులోనికి రావటానికి అవకాశం వుంటుంది. వాటికి ఒక లక్షరూపాయల చొప్పున ఖర్చవుతుంది. కనుక వాటిని రెమ్యునరేటివ్ స్కీమ్సుగా ఫస్ట్ ప్రిఫరెన్స్ ఇచ్చి చేయించవలసినదిగా నేను కోరుతున్నాను. ఇటువంటి చిన్నస్కీములు వెంకటగిరి తాలూకాలో 7 వున్నాయి. కొండవాకిళ్ళ కాలువ, వాలగలమంద ఏరు, కైవల్యానది, చిన్నకోనేరు, పెద్దకోనేరు, మామిడి కాలువ, దేవుడుకొనవరు అనే చిన్నచిన్న కాలువలు వున్నాయి వీటికి లక్ష రూపాయల చొప్పున ఖర్చుపెట్టి ఆనకట్టలు కడితే నీటిని సద్వినియోగపరచి చెరువులకు సప్లయిచేయటానికి అవకాశముంటుంది. కొండవాకిళ్ళ కాలువకు లక్ష రూపాయిలు ఖర్చుపెట్టారు. కాని మూడు సంవత్సరాలైనప్పటికి అది పూర్తి వినియోగానికి రాలేదు. ఇంకా ఇన్‌కంప్లీట్ స్టేజ్‌లోనే వున్నది. ఇటువంటి చిన్నచిన్న సాధక బాధకాలను ఛీఫ్ ఇంజనీరుగారి దృష్టికి, ప్రభుత్వ దృష్టికి అనేకసార్లు తేవటం జరిగింది. వాటిపై శ్రద్ధ తీసుకోవాలని మనవిచేస్తున్నాను. దీనిక్రింద 5 చెరువులు బెనిఫిట్ అయ్యే పథకాన్నొకటి రూపొందించారు. ఆ చెరువులక్రింద దేనిక్రింద ఎంత ఆయకట్టు వున్నదో దానిప్రకారం ఆ చెరువులకు నీరు పంపేలాగు రెగ్యులేట్ చేయాలని అనేకసార్లు నేను చెప్పాను. కాని ఇంతవరకు అలా చేయలేదు. దానివల్ల స్థానికంగా ఒక వూరికి యింకో వూరికి తగాదాలు వచ్చే పరిస్థితులు వున్నాయి. అందుచేత ఆ విషయంలో ప్రభుత్వం తగిన శ్రద్ధ తీసుకొని కార్యక్రమాలను జరపాలని కోరుతున్నాను. జమిందారి ప్రాంతాలలో పట్టాలు ఇవ్వటంలో సరైన ఎకౌంటును మేన్‌టైన్ చేయలేదు నీటి సమపాయాలు తక్కువగా వున్నందువల్ల 200 ఎకరాలు సాగుచేస్తున్నా, 100 ఎకరాలకు మాత్రమే పట్టాలు ఇవ్వటం జరిగింది. అందువల్ల చెరువులను రిపేరు చేయటంలో ఆ లెక్కలనే స్టాండర్డ్‌గా తీసుకోవటం వల్ల ఇబ్బందులు కలుగుతున్నాయి కనుక ఇప్పుడు న్యూ స్టాండర్డ్సు ఫిక్స్‌చేసి రిపేర్లు చేయవలసినదిగా కోరుతున్నాను.

ఇటీవలనే వెంకటగిరి చెరువు మరమ్మత్తు చేయటానికి **estimates** తయారుచేశారు. 28 వేలకు అంచనా వేశారు. అది ఏ కారణమువల్లనో, లేక

అక్కడి రైతుల దురదృష్టమువల్లనోగాని రైతులు ఆ estimated amountలో నూటికి 15 వంతులు contribution ఇవ్వాలని ప్రభుత్వము కోరింది. అది ఇస్తేగాని ఆ చెరువుకు మరమ్మతు చేయడానికి వీలులేదని అన్నారు. ఆ చెరువు క్రింద ఆయకట్టు 220 ఎకరాలు మాత్రమే. ఇంకాతక్కువగ ఉన్న ఆయకట్టు గల చెరువుల విషయములో ఏ మాత్రము contribution లేకుండా మరమ్మతు చేసిన instances ఉన్నవి. కాని ఈ చెరువు విషయములో రైతులు నూటికి 15 వంతులు ఇవ్వవలెనని కోరడము వింతగా ఉన్నది. వెంకటగిరి తాలూకా చాల వెనుకబడిన తాలూకా అని ప్రభుత్వానికి తెలుసు. అందరికీ తెలుసు. అలాంటి వెనుకబడిన తాలూకా రైతులను 15% contribution ఇవ్వమని కోరడము న్యాయముకాదు. తరువాత వాలగలమంద ఏరు అనే దాని విషయములో ఇటీవలనే ప్రభుత్వమువారు స్వర్ణముఖి ప్రాజెక్టు అని నిర్మించారు. దానికి ఎడమ కాలవ స్కీము అని ఒకదానిని చెప్తున్నారు. వాలగలమంద ఏరు అనేది ఒక భాగము. ఇది జరిగి ఇప్పటికి మూడు సంవత్సరములు అయినది. Estimate కూడ సిద్ధముగ ఉన్నది. ప్రభుత్వముయొక్క పరిశీలనలో ఉన్నట్లుగ తెలుస్తున్నది. ఆ విషయములో ఇంకా ఏ మాత్రము కాలయాపన జరగకుండా ఈ స్కీమును వెంటనే సెంక్షను చేస్తారని ఆశిస్తున్నాను.

తరువాత మరొక విషయము ఉన్నది. నెల్లూరు జిల్లాకు సంబంధించిన సోమశిల ప్రాజెక్టు అనేది కావాలని ఇప్పటికి 50 సంవత్సరములకుపైగా ఆందోళన చేస్తున్నారు. ఇది అందరికి తెలిసినటువంటి విషయమే. కాని ఏకారణమువల్లనో దానిని take up చేయనేలేదు. ఈనాడు అది ఏపరిస్థితులలో ఉన్నదో కూడ తెలియదు. నెల్లూరు జిల్లాకు దక్షిణభాగములో ఆరు తాలూకాలు ఉన్నవి. అవి ఏవనగా ఉదయగిరి, రాపూరు, వెంకటగిరి, గూడూరు, సూళ్ళూరుపేట, చిత్తూరు జిల్లాలలో ఉన్న సత్యవేడు తాలూకా. సోమశిల ప్రాజెక్టువస్తే ఈ dry taluks అన్నీ irrigate కావటానికి అవకాశము ఉన్నది. ప్రతి సంవత్సరము ఈ సోమశిల ప్రాజెక్టు వస్తుందని ఆశించుతూ వస్తున్నాము. ఈనాడుకూడ అదే ఆశలో ఉన్నాము. అది ఇంతవరకు రాకపోవడము ఎందువల్ల అని మంత్రిగారిని కోరితే, శ్రీశైలము ప్రాజెక్టు వస్తున్నది. దాని ద్వారా ఆ తాలూకాలు irrigate అయ్యే అవకాశములు ఉన్నవని వాగ్దానము చేస్తున్నారు. కాని నేను మంత్రిగారికి ప్రత్యేకంగా మనవి చేయదలచుకున్నది ఏమి టంటే, నెల్లూరు, గూడూరు తాలూకాలు తప్ప తక్కినవి అన్నీ draught తాలూకాలే; సోమశిల ప్రాజెక్టు కేవలము ఈ తాలూకాల కోసమే ఉద్దేశించబడింది, కృష్ణానది నీరును పెన్నానదిలో కలిపినప్పటికీ, అది నెల్లూరు, గూడూరు తాలూకాలకే పరిమితము చేయకుండా

మా వెంకటగిరి తాలూకా కూడా అదే benefit పొందేట్లు చూడాలి అంటున్నాను. సోమశిల ప్రాజెక్టువస్తే మా వెంకటగిరి తాలూకా ఎంతవరకు benefit పొందగలదని అనుకున్నారో అంతవరకు శ్రీశైలము ప్రాజెక్టు ద్వారా benefit కలుగజేయాలని అంటున్నాను. మంత్రిగారుకూడ మా వెంకటగిరి తాలూకాను గురించి ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకుని ఆ స్కీమును తగు విధముగ రూపొందింపజేయమని మనవిచేస్తూ ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.

శ్రీ ఎ. వెంకట్రామరాజు (రాజోలు-జనరల్) : అధ్యక్షా, ఈ డిమాండును గురించి చర్చించె సందర్భములో కొన్ని ముఖ్యమైన విషయములు మంత్రిగారి దృష్టికి తేదలచుకున్నాను. ద్వితీయ పంచవర్ష ప్రణాళికకు సంబంధించి plan యొక్క annual report లో 70 వ పేజీలో కొంత information ఇచ్చారు. ఇందులో ఆంధ్రప్రదేశ్ కు సంబంధించినంతవరకు మొత్తముమీద ద్వితీయ ప్రణాళికలో కేవలం investigation కోసం అయిదు లక్షలు కేటాయించారు. ఇప్పటికి నాలుగు సంవత్సరములు జరిగినను ఒక్క లక్షకంటె ఎక్కువ ఖర్చు చేయలేదు. ఐతే తెలంగాణాకు మాత్రము 15 లక్షల 79 వేలు కేటాయించారు. ఈ నాలుగు సంవత్సరములలో 13 లక్షల 19 వేలు ఖర్చుచేశారు. అయితే తెలంగాణాకు ఎక్కువగ కేటాయించారు. ఆంధ్రకు తక్కువ కేటాయించారని భేదభావముతో నేను చెప్పడములేదు. కాని ఆంధ్రలో 5 సంవత్సరములకు చేరిఒక్క లక్ష మాత్రమే ఖర్చుచేశారంటే, ప్రభుత్వం ప్రణాళిక క్రింద పనులు ఎంత చురుకుగా చేయించుచున్నదో కనబడుతున్నది. ఇంతతక్కువ ఎందువల్ల ఖర్చుచేశారు? ఖర్చు చేయనక్కరలేక పోయిందా? లేకపోతే ప్రభుత్వం neglect చేసిందనా? ఈ విషయాన్ని గురించి serious గా consider చేయాలని అంటున్నాను. ఇందులో లోపము ఎక్కడ ఉన్నదో విచారించాల్సి ఉన్నది. తెలంగాణాలో ఉన్న అవసరములు ఆంధ్రలో లేవనా? సర్కారు జిల్లాలలో second plan క్రింద చాలా తక్కువ పెట్టుబడితోటి మనకు వెనువెంటనే పూర్తి కావలసినవి, ఎన్నో remunerative schemes ఉన్నవి. వాటిని గురించి difference of opinion ఎవరికీ అక్కరలేదు. ఈ సందర్భంలో తూర్పుగోదావరి జిల్లాకు సంబంధించిన ఒక ఉదాహరణ చెబుతున్నాను. కొత్రిగడ్డ పంపింగు స్కీము అనేది ఒకటి, పంపా రిజర్వాయరు స్కీము అని, ద్వితీయ ప్రణాళిక యొక్క ఆఖరు stage లో చేర్చడం జరిగింది. కొత్రిగడ్డ పంపింగు స్కీముకోసం 10 లక్షల 98 వేలు కేటాయించారు. అందులో 4 లక్షల 93 వేలు మాత్రమే ఖర్చుచేశారు. ఇంకను 6 లక్షలు మిగిలిపోయినవి. ద్వితీయ ప్రణాళిక పూర్తి కావటానికి ఇంకా ఒక సంవత్సరముకంటె ఎక్కువ లేదు. ఈలోగా మిగతా ఆరు లక్షలు ఖర్చుచేయగలుగుతుందా అని అనుకోవలసి వస్తున్నది. అయితే foreign

exchange difficulty వల్ల ఇప్పుడు ఏదానికి వీలులేకపోయిందని అంటున్నారు. అది నిజమే కావచ్చు. ఈ స్కీము విషయములో నాలుగు సంవత్సరములలో కార్యక్రమము అంతా పూర్తి అయిన తరువాత కావలసిన దిగుమతులు మనము చేసుకున్నాము. నాలుగు సంవత్సరములు జరిగిపోయినదాకా దిగుమతి చేసుకోలేకపోవడము అనేది ప్రభుత్వముయొక్క **negligence** క్రిందకు వస్తుందేమో అనే అనుమానానికి హేతువుగ ఉన్నది. దానిని మన లెక్కలుకూడ రుజువు చేస్తున్నవి. అందువల్ల ఈ **foreign exchange** కి సంబంధించిన చిక్కులు తొలగింపజేసి ఈ వంశధార స్కీమును పూర్తి చేయిస్తారని ఆశిస్తున్నాము. తరువాత పంపా రిజర్వాయరు స్కీమును గురించి ఆలోచిస్తే, దానికి **submersion** ఏరియాలో సుమారు మూడువేల ఎకరములదాకా ఉంటుందని తెలుస్తున్నది. మూడువేల ఎకరములు ముంపుచేస్తే, అయిదువేల ఎకరములే సాగుకు వస్తుంది. అందువల్ల ఈ స్కీము చాలా **difficult scheme** గనుక దీనిని **take-up** చేయలేకపోతున్నాము అన్నారు. దీనికి ఏదో **token grant** క్రింద ఒక లక్ష రూపాయలు ఇచ్చినప్పటికినీ అందులోనుంచి ఈ నాలుగు సంవత్సరములలోను చేర్చి ఒక్క రూపాయికూడ ఖర్చు చేయలేదు. ఇది చాలా **difficult scheme** అని మంత్రిగారు కూడ చెబుతున్నారు. ఇది ఉపయోగించని స్కీము అని అనుకున్నప్పుడు దీనిని ఈ ప్రణాళికలోనుంచి తొలగించడము మంచిదని అనుకోవలసింది తప్ప మరేమి గత్యంతరము కన్పించదు. తెలంగాణా సభ్యుడు ఒక ఆయనకూడ చెప్పారు. ఏమని అంటే, ఎక్కడనో ఒక స్కీమును **work out** చేశారని చెప్పారు. అది ఎక్కడో ముంపు ఏరియాలో ఉన్న స్కీము **work-out** చేశారు గాని ఆ స్కీమును **take-up** చేయలేదు. ఆ గ్రామాలు అన్ని మునిగిపోతాయని అంటున్నారే కాని ఆ స్కీము వస్తుందో రాదో కూడ తెలియకుండా ఉన్నారు. పొలములు మునిగిపోతాయి గనుక అవి **develop** చేసి ప్రయోజనము లేదని ఆ భూములను అట్లాగే వదిలివేశారు. అదేవిధముగ ఈ పంపా రిజర్వాయరు స్కీముకూడ ఉన్నది. దీనిని ద్వితీయ పంచవర్ష ప్రణాళికలో చేర్చుతున్నామని ప్రకటించారు. ఆ విధముగ ప్రకటించినప్పుడు, ఇక ఆ ప్రాంతపు ప్రజలు ఈ స్కీముతప్పకుండా వస్తుందని అనుకుంటున్నారుగదా! కాని ఆ స్కీమును ప్రారంభించలేదు. ఆ ప్రాంతాలు **submerge** అయ్యే ప్రాంతము అని అన్నప్పుడు, వారు ఆ గ్రామాలను వదిలిపెట్టి పోవాలో, లేక అక్కడనే ఉండిపోవాలో, ఆ భూములను **develop** చేయాలో లేదో, ఏదికూడ తెలియకుండా సంధిగ్ధావస్థలో పడిపోయినారు. అందువల్ల అసలు ఈస్కీము అవసరమువునా, లేదా అనేది ప్రభుత్వము త్వరలో **decide** చేయవలసి ఉంటుంది. ప్రభుత్వము ఏదికూడ **decide** చేయకుండా అదే పరిస్థితిలో ప్రజలను ఉంచితే వారిని ఇంకా ఇబ్బందులపాలు

చేసినట్లు అవుతుంది. అందువల్ల ఈ పంపా రిజర్వాయరు స్కీము అవసరము ఉంటుందా లేదా అనేది **decide** చేయడానికి వీలుగా ఎంతో ఆ చుట్టు ప్రక్కన గ్రామాలవారిని పిలిచి ఒక **conference** మాదిరి అధికార్లతో సమావేశపరచి, వెంటనే **decide** చేయమని మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను.

తరువాత **existing Godavari Delta** కు సంబంధించినవి నాలుగు అయిదు విషయములు ప్రధానమైనవి ఉన్నవి. ఒక్కొక్క దానినిగురించి ఆలోచిస్తే మనస్సు **burn** అవుతూ ఉంటుంది. ప్రభుత్వమువారు తలచుకుంటే చాలా సులువుగా పూర్తి చేయటానికి వీలు అయినవి. వాటిని అనవసరముగ ప్లానులో **include** చేయడమువల్ల కొత్త **problems** ను సృష్టించినట్లు అవుతుందని మనవిచేస్తున్నాను. ముఖ్యంగా ఇందులో **re-modelling scheme**కు సంబంధించి నంతవరకు నేను చెబుతున్నాను. ఈ స్కీములు దాదాపు 1944, 1945 సంవత్సరములలోనే **take-up** చేశారని అనుకుంటాను. ప్రస్తుత పరిస్థితిని బట్టి **channels** లో ఉన్న **pipes** అన్నీ **regulate** చేయడము, **masonry**తో కట్టడం, ప్రతి **channel** లో ఇంతకుముందు ఉన్న **wooden dams** గాని లేకపోతే **sections** కట్టి చేసినటువంటివి ఉన్నవి. అవి అన్నికూడ మార్చి **regulations** గా కట్టడము జరిగింది. ఇవి రెండుభాగములుగ **re-modelling schemes** క్రింద తయారుచేశారు. ఇప్పుడు వాటిని దాదాపు అన్ని **channels** మీద పూర్తి చేయబడినవి. కాని **piping** మాత్రము **fix** చేయలేదు. అవి ఇంకా భూమిలోనే ఉండిపోయినవి. 1950 వ సంవత్సరములో ఉన్న **Delta Irrigation system** కున్నూ ఈనాటి **system** కున్నూ చాలా వ్యత్యాసము కనబడుతున్నది. ఏమిటంటే, పూర్వము **tail end** నుంచి పైకి సాగుతూవచ్చేది కాని యిప్పుడు అట్లాకాదు. పైనుంచి **tail end** కు సాగుచేయడము జరుగుతున్నది. **Regulators** వద్ద **fix** చేయలేదు. ఇదే పెద్ద **difficulty** గా ఉన్నది. ప్రతి ఒక్క **Regulator** కు కూడ **side breach** ఒకటి ఉన్నది. నీరు అవసరమైనప్పుడు డిపార్టుమెంటువారి పర్మిషను అడగడము, **side breach** ని వేసుకోవడము, నీటిని క్రిందికి తీసుకునిపోవడము జరుగుతున్నది. ఇది **total** గా జరుగుతూన్నటువంటి విషయము. ఇది చాలా **difficult** సమస్యగా ఉంటున్నది అందువల్ల ఈ స్కీమును త్వరలో **complete** చేయించవలసిందిగా కోరుతున్నాను. లేకపోతే ఇది వికృతరూపం దాల్చడమువల్ల **breach irrigation** ను **control** చేయలేనటువంటి పరిస్థితి ఏర్పడుతున్నది. **Localization scheme** కు సంబంధించినంతవరకు గత సంవత్సరములు ఇదివరకు ఉన్న మంత్రిగారు ఒకటి, రెండు జిల్లాలవారిని సమావేశపరచి, **conference** ను ఏర్పాటుచేశారు.

వారు కొన్ని principles ను నిర్ణయించారు. G. O. కూడ issue అయినది. ఆ principles ను adopt చేశారు. ఆది Department వారితోసహా అందరు ఏకగ్రీవముగ ఆమోదించారు. రెండవది, ప్రకటన పత్రికలద్వారా వెల్లడింపబడిన తరువాత ఆ రెండు జిల్లాల రైతాంగము అంతా కూడా ఆ principles బాగానే ఉన్నవని, ఆమోదించినట్లుగా వారి అభిప్రాయము వ్యక్తపరిచారు. అందువల్ల ఆ principles ను మార్చివేయకుండా అదేవిధముగ ఉంచాలని కోరుచున్నాను. కాని అవి మార్పుపోతున్నట్లుగా ఇటీవల పత్రికలలో వార్తలు వస్తున్నవి. ఆ పత్రికా ప్రకటనలకు మంత్రిగారే బాధ్యులు అని నేను అనడములేదు. అంతకుముందు adopt చేస్తూ వస్తున్న principles చాలామటుకు అంగీకారముగానే ఉన్నవి గనుక, వాటిని మార్చకుండా localization schemeను వెంటనే పూర్తిచేయించాలని మంత్రిగారికి మనవిచేస్తున్నాను.

తరువాత మురుగు కాలువలకు సంబంధించిన విషయము ఒకటి ఉన్నది. Drainage కు సంబంధించిన repairs ను కొన్ని neglect చేస్తున్నారు. అందువల్ల ప్రతి సంవత్సరము, annual గా చేసే మరమ్మతులతోటి drainages కు కూడ రిపేర్లు take up చేయాలని అంటున్నాను. అన్ని కూడ ఒకసారి level చేయించి, ఎంతవరకు catchment area ఉన్నది? ఒక్కొక్క drain ఎంత నీటిని క్రిందకు పంపవలసిన అవసరము ఉంటుంది? Drain ప్రస్తుతము ఏ విధముగ ఉన్నది అనే వివరములు అన్నీ సర్వే చేయించి, ఒక నిర్దిష్టమైన పైఖరిని తెలుసుకుంటే ఈ రోజున ఉన్న సుమారు ఆ 11 లక్షల ఎకరములలోను intensive cultivation ద్వారా పంట నష్టమును మనము దాటుకుంటే మనము ఎక్కువగా పండించగలుగుతున్నాము అనేది మంత్రిగారి దృష్టికి తీసుకుని వస్తున్నాను. తరువాత ఏటిగట్లు పెంపుచేసే విషయములో మంత్రిగారు చాలా చురుకుగాను తొందరగాను ఒక step ముందుకు వేశారు. కేంద్ర ప్రభుత్వాన్ని ఆర్థిక సహాయము కొరకు అర్థిస్తూనే వారు ఇచ్చే సహాయముకొరకు ఆగకుండా వెంటనే ముందు వెళ్ళాలి అనే అభిప్రాయము మంత్రిగారికి ఉండడమనేది చాలా ప్రశంసనీయమైన విషయము. అందుకు నేను వారిని అభినందిస్తున్నాను. అలాంటి తొందర ఇలాంటి ప్రత్యేక పరిస్థితులలో అవసరముకూడ.

అయితే ఈ సందర్భములో పంచాయితీ areas లో ఉన్నటువంటి flood banks raising పని అంతా పంచాయితీలకే అప్పజెప్పి వాళ్లే initiate చేసి, వాళ్ళే అదంతా చేసేటట్లుగా ఉంటే, చాలా సహకారం మనము పొంది ఉండేవాళ్ళము. Public ను ఎక్కువ మందిని తీసుకొని వచ్చి దాంట్లో move చేసి ఉండేవాళ్ళము. ఎందుకంటే, localisation scheme లో కూడా పంచాయితీలు మనము move చేసినాము. వాళ్ళ సలహాలుకూడా చాలావరకు వస్తు

న్నాయి. వాళ్లుకూడా చర్చలలో పాల్గొంటున్నారు, కొన్ని constructive suggestions ఇస్తున్నారు. అలాగే flood bank విషయంలోకూడా ప్రభుత్వం కనుక ముందు steps తీసుకొని ఉన్నట్లయితే, చాలా పంచాయితీలు పనులు అప్పుడే take-up చేసి ఉండేవి. ఎందువల్లనంటే అవి వరదలు ఉధృతంగా వచ్చి నప్పుడు ఆ కట్టలు గట్టిగా లేకపోయినట్లయితే, ఊరేమునిగిపోతుంది. ప్రజలే వరదలో కొట్టుకుపోతారు, పంచాయితీలకే ఆ పని అప్పజెప్పినట్లయితే, వాళ్ళు చొరవతీసుకొని సకాలములో పనిచేసి వుండేవాళ్ళు. భవిష్యత్తు కార్యక్రమాలలోనైనా అలాంటి జాగ్రత తీసుకోవలెనని, public యొక్క చొరవను పెంచాలని మనవి చేస్తున్నాను. ఏటిగట్టుకు సంబంధించినంతవరకు, river beds విషయములో, ఆ లంకలలో margin లేకుండానే river కు దగ్గరగానే ఏటి గట్టు వచ్చినటువంటి సందర్భాలు కొన్ని ఉన్నాయి. ఈ సంవత్సరము రామ చంద్రాపురం తాలూకాలో కపిలేశ్వరపురం దగ్గర వడ్డి గండికూడా, ఆ river bed కు దగ్గరగానే ఆ మార్జిన్‌లోనే పడింది. అలాంటి ప్రత్యేక పరిస్థితులలో మనము revetments అనేది త్వరలో చేయకపోయినట్లయితే, ఆ currents speed గా వచ్చి ఆ లంకను లేక సరాసరి ఆ ఏటిగట్టును కొడతాయి. కాబట్టి ఈ revetment అనేది ఎక్కడెక్కడ urgent అవసరమో అలాంటి చోట్ల తొందరగా survey చేయించి, దానిని గురించి steps తీసుకోవలెనని కోరుతూ సెలవు తీసుకొంటున్నాను.

*శ్రీమతి జయలక్ష్మీదేవమ్మ (అలంపూర్): అధ్యక్షా! మంత్రిగారు ప్రవే పెట్టిన ఈ డిమాండును నేను హృదయపూర్వకంగా బలపరుస్తూ కొన్ని సూచనలు వారికి అందజేస్తున్నాను. వారు ఇచ్చిన note లో ముఖ్యంగా రాజోలిబండ కాలవను పూర్తిచేస్తామని వ్రాశారు. అందుకు వారికి నా ధన్యవాదాలు. ఆ రాజోలిబండ ప్రాజెక్టు canal క్రింద మనది లక్షా పదివేల ఎకరాలు సాగు అవుతున్నది. గద్వాల, అలంపురం తాలూకాలలో, మైసూరు వాళ్ళది 7 వేలు మాత్రమే సాగు అవుతున్నది. ఆ ఆనకట్టకూడా మన రాష్ట్రంలో కలుపుకొంటే ఈ లక్షా పదివేల ఎకరాలు చాలా సులభంగా, ఏలాటి ఇబ్బంది లేకుండా సాగుచేసుకోడానికి అవకాశముంటుంది. ఎందుకంటే గ్రామదేవత నివసించేటటువంటి ఆ అలంపూరు, గద్వాల తాలూకాలలో మన . ఆ గ్రామదేవతను తొలగించిన వారమై, అక్కడ రైతాంగాన్ని కాపాడినవారమవుతాము. తుంగభద్ర ఎడమ కాలవ విషయంలో తొందరగానే మైసూరు వాళ్ళతో సంప్రదింపులు జరిపి వారు దానికి అంగీకరించినట్లయితే Central Government తో సంప్రతించి మనకు ఆ ఎడమ కాలవ వచ్చేలాగ చేసుకొంటే దానిక్రింద సుమారు 10 వేల ఎకరాలు సాగుచేసుకో గలుగుతాము. పెద్దపెద్ద

ప్రాజెక్టు [illegible] వాటియొక్క ఫలి [illegible]

Sri M. Harischandra Prasad (Tanuku) : On a point of order, Sir, whether any member can read his speech.

Mr. Speaker : I have given exemption to lady Members.

*శ్రీమతి జయలక్ష్మిదేవమ్మ : అధ్యక్షా! నేను points తీసుకొని మాట్లాడుతున్నాను గాని వ్రాతగా చదవడంలేదు.

మిస్టర్ స్పీకర్ : చదివినా పరవాలేదు మీరు చక్కగా మాట్లాడుతున్నారు. కానివ్వండి.

శ్రీమతి జయలక్ష్మిదేవమ్మ : ఈ minor irrigation కు మనము ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇవ్వవలెను. ఇవి ప్రజలకు చాలా దగ్గరగా అందుబాటులో ఉండగలుగుతుంది. దానివల్ల త్వరగా ప్రయోజనం పొందగలుగుతారు. మా అలంపూరు, ఆత్మకూరు తాలూకాలలో 20 సంవత్సరాలనుంచి గండ్లుపడి తెగిన చెరువులు చాలా ఉన్నాయి. వీటి విషయం గురించి 3, 4 సంవత్సరములు నుంచి P. W. D వారికి represent చేస్తూ ఉన్నప్పటికీ, ఒక సాగరంతో సమానంగా applications ప్రవహిస్తూ ఉన్నప్పటికి ఇప్పటివరకు వాటికి జవాబు లేదు. శాసనసభ్యులమైన మాకే reply రాకపోతే సామాన్యప్రజల పరిస్థితి ఏవిధంగా ఉండగలదో, వారి డిపార్టుమెంటు ఎంతమాత్రం అందుబాటులో ఉండగలదో ఆలోచించవలసినదిగా ఈమూలంగా మంత్రిగారికి మనవిచేస్తున్నాను. మనము మాయాలుగా పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టులు కడుతున్నాము. ఒకప్రక్కన ఎక్కువ వ్యవసాయాభివృద్ధి తొందరపడి అధికోత్పత్తి పెంచాలని ఒక ప్రక్క మనం అంటూ, దానికి కావలసిన చిన్నచిన్న minor irrigation పనులు చేసుకోలేకపోతే పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టులు ఏవిధముగా చేసుకోగలుగుతామో తెలియడంలేదు. అక్కడ ఎన్నుకోబడిన సభ్యులు పలాడు సంవత్సరాలనుంచి ఇచ్చిన కాగితాలకు ఇప్పటివరకు reply లేకపోతే, ఆ ప్రజలకు మేము ఏమి జవాబు చెప్పవలెనని మంత్రిగారిని అడుగుతున్నాను. ఇదివరకు అలంపురం తాలూకాలోని కొన్ని పల్లెలు ఆలంపూరు సంస్థానానికి చెందిఉండినవి. వాటిని ఇప్పుడు ఆంధ్రప్రదేశ్ వచ్చినతరువాత, ఆలంపూర్ తాలూకాలో కల్పినారు. ఇటిక్యాల, దిన్నె, పూటనదొడ్డి అని మూడు చెరువులు ఉన్నాయి. ఈ చెరువుల గర్భములో ఉండే భూమి రాజుగారిదివి, వాళ్ళకు ఏదో compensation ఇవ్వాలని అది ఇచ్చేవరకు మేము వాటిని కట్టమని అన్నారు, వాటి గర్భములో

ఉంత భూమిలో రైతులు ఎవ్వాల్ పం ఎయ్యడానికి ... పు ... అంగీకరించింది. కాని తర్వాత, ఏమి ... ర్యలు తీసుకొన్నదో ... ఇంత వరకు కూడా తెలియదు. అక్కడ ప్రజలు కొంత వరకు ... పాయం ... డాటగాని, త్రాగడానికి ఎటువంటి గాని ... త్తిగాలేని పరిస్థితులలో ఉన్నారు ఇదివరకు **Revenue Minister** గారు అక్కడికి వచ్చి పరిస్థితి చూచిపోయి నారు, వారికికూడా చెప్పుకొన్నాను. ఆ చెరువులు కొంత పాడైపోయి, అక్కడి ప్రజలు కొంత వ్యవసాయం చేసుకొని బ్రతకడానికి అవకాశం ఏర్పడ తుంది. త్రాగడానికి కూడా ప్రజలకు, పశువులకు నీరు లభిస్తుందని మిష్టారా మంత్రి గారికి తెలియపరుస్తున్నాను పోతే, సర్వేవాళ్ళు మాత్రం వచ్చి ... చేసుకొనిపోవడంమాత్రం జరుగుతుంది. ఎమిటా మేము అప్పుడప్పుడు ... పంపిస్తినే, వారి ఇంతవరకు ఎమి చెయలేదే అంటారు. కాని ... కాగితాలు ఎమీ బయటికి రావడంలేదు. **Chief Engineer** ఆఫీసులో అంటే క్రింది ఆఫీసుకు పోయింది అంటారు అక్కడ అడిగితే అక్కడి పంపించాము అంటారు. అది ఎటు పోయిందో, ఎటు వస్తుందో ఎవరిదగ్గర ఉన్నదో అంతా అగమ్యగోచరంగా ఉంటుంది కాబట్టి సభ్యులు ఇచ్చేటువంటి **application** ల వెంటనే **reply** వచ్చేలాగు చేయగలరని కోరుతున్నాను. ముఖ్యంగా ... తాలూకాలో ... మ్మడం అనే గ్రామం ఉంది. ... తాలూకాలో **revenue circle** హద్దువరకు కొన్ని పల్లెలు నాకు తెలిసినవి ఆ ... చెరువు గురించి 1½ సంవత్సరములనుంచి వ్రాసుకొంటున్నాము. కాని ఇంత వరకు కూడా అది ఏ పరిస్థితిలో ఉన్నదో, ఏవిధముగా ఉన్నదో నాకు తెలుప లేదు. అక్కడి ప్రజలు ఒకటేగోల పెడుతున్నారు. దానిక్రింద ... ఎకరాలు సాగు ఎడి అవుతుంది. కాబట్టి అది తొందరగా ప్రభుత్వము తీసుకొన వలెనని కోరుతున్నాను. తొందరగా చర్య తీసుకొని అక్కడి కరువుతో బాధ పడుతూఉండె ప్రజలను కరువునుండి తప్పించి పైరులను ... ... ఆశిస్తున్నాను. ముఖ్యంగా **lift irrigation** ఇవ్వడానికి మాకు తగినంత విద్యుచ్ఛక్తి లేదని చెప్పుతున్నాను కాని అది క్రమముగా కొద్దికొద్దిగా మన ఎలునుబట్టి **lift irrigation** కు ... వ్వవలసి యుంటుంది. రాష్ట్రమంతటా ఇప్పుడే ఇవ్వాలని నేను అనను.

కాబట్టి మనము సర్దుకొనేవరకు మనము ... వాలి. ముఖ్యంగా మైనర్ ఇర్రిగేషన్ పనులు కొంతవరకైనా చేసుకొంటె ఎంతో ... ర్యం ఉన్నది. ఆత్మకూరు తాలూకా, ... గ్రామములో ఒక చెరువు ఉన్నది. రెండు మూడు సంవత్సరముల నుంచి సర్వే చేస్తున్నారు. ఇప్పుడు అది ఏ ... లో, ఏ స్థితిలో ఉన్నదో తెలియదు. దానిని గురించి మంత్రిగారు రిప్లయి యిస్తారని

ఆశిస్తున్నాను. గ్రామాలు రాష్ట్రానికి వెన్నెముకలాంటివి. వాటి అభివృద్ధిని దృష్టిలో పెట్టుకొని తగిన సౌకర్యములు కలుగజేయాలి. ఆహారోత్పత్తి చాల ముఖ్యమైన సమస్య. కాబట్టి ప్రభుత్వం ఎక్కువ శ్రద్ధ వహించాలి. **Lift irrigation** కొరకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యం యివ్వాలి. పెద్ద పెద్ద ప్రాజెక్టులు ఏ 15, 20 సంవత్సరాలకో వస్తాయి. చిన్న చిన్న పనులు వెంటనే రైతులకు ఉపయోగిస్తాయి. తెగిన చెరువులకు తొందరగా మరమ్మతులు చేయించాలని మీ ద్వారా మనవిచేస్తూ నాకు ఈ అవకాశం యిచ్చినందుకు ధన్యవాదములు అర్పిస్తూ విరమిస్తున్నాను.

*శ్రీ యమ్. హరిశ్చంద్రప్రసాద్: అధ్యక్షా, నీటిపారుదలశాఖామాత్యులు ప్రవేశపెట్టిన ఈ పద్దును నేను బలపరుస్తూ కొన్ని అవసరాలను తమద్వారా మంత్రిగారికి తెలియపరుస్తున్నాను. మన ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని, గోదావరి, కృష్ణా నదులు ఇండియా మొత్తంమీద పెద్ద నదులలో ముఖ్యమైనవి. గోదావరి నీటిని నూటికి 90 పాళ్లు సముద్రపాలు చేస్తున్నాము. నూటికి 10 పాళ్ళకంటె ఎక్కువ వినియోగించుకొనలేక పోవడము దురదృష్టకరమని మనవిచేస్తున్నాను. అనేక చోట్ల ప్రాజెక్టులు తయారుచేస్తున్నారు. కాని ఎన్నిసార్లు చెప్పినప్పటికీ గోదావరి నదిపై తలపెట్టిన కార్యక్రమాలకు తగినశ్రద్ధ చూపుటలేదని తెలియపరచుటకు విచారిస్తున్నాను. ఆ నదిపై ఇప్పుడున్న 3 అడుగుల షట్టర్సువల్ల స్టోరేజ కెపాసిటీ తగినంత లేదేమోనని, ఇసుకతిప్పలు మేటలువేసి, స్టోరేజి కెపాసిటీ దిన దినం తగ్గుతోందని, చూస్తున్నదానిని బట్టి తెలుస్తోంది. స్టోరేజి కెపాసిటీ **increase** చేయడానికి 3 అడుగుల షట్టర్సు 6 అడుగులకు పెంచుతున్నట్లు చెబుతున్నారు. మొట్టమొదట మంత్రులు చెప్పినప్పుడు ఈ షట్టర్సు 3 అడుగులనుంచి 6 అడుగులకు పెంచితే ఉభయగోదావరి జిల్లాలకు ప్రయోజనకారిగా ఉంటుందని తెలియ జేశారు. అయితే నిపుణుల అభిప్రాయము తెలుసుకుంటే 3' నుంచి 6' లకు పెంచుటవల్ల ఒక్క సెంట్రల్ డెల్టాకు మాత్రమే ప్రయోజనకరం గాని, పశ్చిమ డెల్టాకు సహకారి కాదని చెప్పుట వల్ల సందేహం వెలిబుచ్చుతున్నారు. పశ్చిమ డెల్టాకు ప్రయోజనకారి అయితే, ప్రణాళికలో లేకపోయినప్పటికీ రైతాంగం అంతా ప్రభుత్వంతో సహకరించి వారికి అవసరమైన ఋణాలు యివ్వడానికి ఏమాత్రం వెనుకంజవేయరని మనవిచేస్తున్నాను.

ఈ అభివృద్ధి ప్రణాళికలను వేసేటప్పుడు కేవలం ఒక్క ప్రాంతాన్ని మెరుగుపరచే దృష్టి కాకుండ వెంటనే అమలుపరచదగినవి దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి. హిందూదేశంలో సాలీనా 100 కోట్ల విలువగల ఆహారపదార్థాలు ఇతర దేశాల నుంచి దిగుమతి చేసుకొంటున్నాము. ఈ పరిస్థితులలో అతి త్వరితంగా ఉత్పత్తిని పెంచే పథకాలను వేసుకొని అమలుజేరిపి, ఈ దిగుమతులను

తగ్గించి, ఆ డబ్బును ఇతర ప్రయోజనాలకు వినియోగించుకోవడం చాల అవసరం. తుంగభద్ర ప్రాజెక్టు పూర్తికి సుమారు అయిదారు సంవత్సరాలు అయినది. ఇంతవరకు దానివల్ల జరిగిన ప్రయోజనం ఏమిటి? అక్కడ తగినంత ఉత్సాహం చూపించకపోవడం, ఇతర ప్రదేశాల నుంచి అక్కడికి రైతాంగం పోవుటకు తగిన అవకాశాలు లేకపోవడం, అక్కడ ఉన్న భూములకు తగిన వసరులు ఏర్పడకపోవడం కారణాలు అయివున్నాయి. ఈ గోదావరి ప్రాజెక్టు నిర్మాణం చేస్తే అంతకన్న ఎక్కువ త్వరితంగా ఫలసాయం తీసుకురావడానికి అవకాశం ఉండేది. అయితే వెనుకపడిన ప్రాంతాలను అశ్రద్ధచేయాలని కాదు. అందరినీ అభివృద్ధిలోకి తేవాలి. త్వరలో ఫలితాలు సాధించాలంటే అనుభవం ఉన్న, ఉత్సాహం ఉన్న రైతాంగాన్ని వీలున్నచోట ఎక్కువ ప్రోత్సహిస్తే అధికోత్పత్తి చేసి, ఆహార కొరత చాలవరకు తీర్చడానికి అవకాశం ఉంటుంది.

చేతిలోది రేత, చేలోది ముదురు అని పెద్దలు చెప్పినట్లు తరుణంలో చేస్తేనే వ్యవసాయం వలన ప్రయోజనం పొందుతాయి. గోదావరిలో స్టోరేజి కెపాసిటీ లేదని చెప్పుట వల్ల మొట్టమొదట ఆకుమళ్లు పోయడం, జూన్ నెలలో సాగుచేయడానికి వీలు లేకపోవడం జరుగుతోంది. ఆకుమళ్లకు తగినంత నీరు సప్లయి కావడంలేదు. సకాలంలో ఊడుపులు జరిగితేనే ఎక్కువపంట ఇస్తుంది. దానికి తగిన నీరు లేకపోవడం వల్ల ఇబ్బందిగా ఉన్నది. మంత్రిగారు సూచించినట్లు షట్టర్సు 6 అడుగులకు ఎత్తు చేయడమే గాక ఇప్పుడు అనకట్ట, పోలవరం బ్యారేజ్ పథకం తీసుకుంటే, ఎక్కువ నీరు నిలవచేసి ఆకుమళ్లకు పూర్తిగా నీరు అందించి, ప్రథమ పంట సకాలములో సాగుచేయడానికి, ఆవిధంగా పంటను అభివృద్ధిచేయడానికి వీలుంటుందని మనవిచేస్తున్నాను.

ఇంకొక విషయం : వ్యవసాయానికి, నీటి పారుదల సౌకర్యములేకాదు. మురుగుపోయే సౌకర్యములుకూడ అవసరం. గత మంత్రివర్గంలో ఉన్న నీటి పారుదల శాఖామాత్యులు పశ్చిమ గోదావరి, తూర్పు గోదావరిజిల్లాలో కాన్ఫరెన్సు జరిపి హామీ యిచ్చారు. ప్రతి సంవత్సరం **maintenance** కు చేసే ఖర్చులో నూటికి 40 పాళ్ళు అయినా తప్పకుండ ఈ మురుగు సౌకర్యాల కొరకు వినియోగించేట్లు ఉత్తర్వులు జారీ చేస్తామన్నారు. జారీచేశారో లేదో తెలియదు. మురుగుపోయే సౌకర్యాలు లేక పంటలు నష్టమవుతున్నాయి. ఆ నష్టనివారణకు ఏర్పాటు చేయడంవల్ల నూటికి 10, 11 పాళ్ళు అధికంగా పంట వస్తుంది. ఇప్పుడు ఉన్న డివిజన్సులో నీటిపారుదలకు ఉన్న ఎగ్జిక్యూటివ్ ఇంజనీర్సే మురుగుపారుదల విషయాలు చూస్తున్నందువల్ల వీటిని గురించి అశ్రద్ధ జరుగుతోంది. గోదావరి, కృష్ణా డెల్టాలకు ప్రత్యేక డివిజన్ ఏర్పాటు

...పులు ఎక్కువ అనబడుతుంది. ప్రభుత్వంవారు "అధికాహారోత్పత్తి చెయ్యాలి" అని పదే పదే చెప్పుతున్నారు. అయినప్పటికీ మా శ్రీకాకుళం విశాఖ జిల్లాలు అధికాహారోత్పత్తి చేయడంలో భాగస్వాములు అయేటందుకు ప్రభుత్వాని కష్టం చేస్తున్నట్లు కనుపిస్తున్నది. ఈ ప్రభుత్వం సామ్యవాద సిద్ధాంతం ప్రకారం పరిపాలన సాగిస్తున్నామని చెప్పుతారుగాని, ఈ ఇరిగేషన్ విషయంలో జిల్లాల వారీగా ఖర్చు పెడుతున్న లెక్కలు చూసుకొంటే మా శ్రీకాకుళం విశాఖ జిల్లాలలో ఎందుకు తక్కువ ఖర్చుపెడుతున్నారో నాకు ఏమాత్రం అర్థం కావడం లేదు. కేవలం ప్రాంతీయ తత్వంతో, ప్రాంతీయ అభిమానంతో ఈ ఇరిగేషన్ కార్యాలు నిర్వహించబడుతున్నాయి అని చెప్పడంలో ఏమాత్రం అతిశయోక్తి లేదని భావిస్తున్నాను. శ్రీకాకుళం జిల్లాలో వంశధార నది ఉన్నది. దీనికి వందసంవత్సరాల చరిత్ర ఉన్నది. ఇంత చరిత్ర ఉన్నప్పటికీ నేటికీ వంశధార ప్రాజెక్టును కట్టే వరకు సాధించుకోలేకపోయాము. అందుచేతనే ప్రాంతీయ తత్వాలతో ఈనాడు ఇరిగేషన్ కార్యాలు నిలుగచేయబడుతున్నాయని చెబుతున్నాను. మొట్టమొదట మన ఇంజనీర్స్ ఈ వంశధార ప్రాజెక్టును కొండ పద్దగాని, లేకపోతే గొట్టవద్దగాని ఆనకట్ట కడితే చాలా ఉపయోగంగా ఉంటుందని, దానివల్ల ఏ లక్షల ఎకరాలు సాగులోనికి వస్తుంది. అని రిపోర్టు ఇచ్చినారు. దానిని మన ప్రభుత్వంవారు అమలు జరుపలేదు. సెంట్రల్ వాటర్ కమీషన్‌వారు దాన్ని పరిశీలించి దానిని గుడారివద్ద కడితే బాగుంటుందని అంటున్నారు. గొట్టవద్ద కడితే 15 కోట్లు, గుడారివద్ద కడితే 11 కోట్లు ఖర్చు అవుతుంది అన్నారు అటువంటప్పుడు ఏ కారణంవల్ల దానిని గుడారి దగ్గరకు మార్చవలసి వచ్చినది అనేదానికి ప్రభుత్వం ఏమాత్రం సమాధానం చెప్పలేదు. గొట్ట దగ్గర కడితే భూమి ముంపు అవుతుంది. ఒరిస్సా ప్రాంతంలో ఉన్న గుడారిదగ్గర కడితే అరణ్యప్రాంతం ముంపు అవుతుంది అన్న ఆలోచనతో ఒక కోటి రూపాయలు అదనంగా ఖర్చు పెట్టవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడుతోంది. కాని దానిని ఆ గొట్ట దగ్గరనే కట్టి, ఆ కోటి రూపాయలు అక్కడ మునిగిపోయే భూమి ఓనర్స్‌కు నష్టపరిహారంగా చెల్లిస్తే, అందుకు అక్కడి రైతులు కూడ అంగీకరిస్తారు. ఇదివరకే గుడారిదగ్గర కట్టుటకు ఎస్టిమేట్స్ తయారైనా, దానిని కట్టటానికి ఒరిస్సా ప్రభుత్వంవారు ఇంకా అంగీకరిస్తారో, అంగీకరించరో తెలియని పరిస్థితి ఉన్నదని మొన్న కేంద్రప్రభుత్వ ఇరిగేషన శాఖామాత్యులు తెలియ జేశారు. "వంశధార ప్రాజెక్టు వెంటనే కట్టాలి; విశాఖ, శ్రీకాకుళం జిల్లాలలో ఎక్కువ నీటివసతులు కల్పించాలి" అనే ఆలోచన పట్టుదల మన ప్రభుత్వానికిగాని, ఇరిగేషన్ మంత్రిగారికి గాని ఉన్నట్లు కనబడదు, వారు ఇచ్చిన నోట్‌లో—"రెండవ ప్రణాళిక కొత్త పథకాలలో వంశధార ప్రాజెక్టు ఒకటి. కాని ఇంతవరకు దానిని నిర్మించే స్థలమే నిర్ణయము కాలేదు.

...సారిలో నిర్మించాలా ? లేక ...ట్టవద్ద నిర్మించాలా ? అన్నది ఇంకా తేలలేదు. ఒరిస్సా ప్రభుత్వంతో సంప్రతించి త్వరలో నిర్ణయానికి రావడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాము" అని చెప్పారు. కాని ప్రభుత్వమువారు అందుకు ఏమీ చర్య తీసుకొన్నట్లు తెలియదు. ఆ నోట్‌లో—"వంశధార నదిపైన గొట్టా దిగువన సుమారు 13 వేల ఎకరాల మెట్టప్రాంతం సాగుకావలసి ఉన్నది. దానికి ఇరిగేషన్ కావాలి. ప్రాజెక్టులో ఇది ఒక భాగము. ఒరిస్సా ప్రభుత్వము కోరినట్లుగా చేరేజి సింగిడి ఎదుట గడియకోటవద్ద నిర్మించాలని అనుకొన్నాము. దానిని పరిశీలన జరపటము అయినది. అందనాలు తయారైన తరువాత ఒరిస్సా ప్రభుత్వమువారే 'గడియకోటవద్ద వద్దు, సింగిడి దగ్గర కడితే మంచిది ఆలోచించాలి' అని చెప్పారు". అని తెలియజేశారు. కాబట్టి ప్రభుత్వమువారు దానికి ఏ మాత్రం శ్రద్ధ తీసుకోలేదని చెప్పక తప్పదు. ఆయా ప్రాంతంలో ఇంకా చిన్న చిన్న వనరులు ఉన్నవి. ఒరిస్సా ప్రాంతంలో చెరువులు, ఆంధ్రప్రాంతంలో ఆయకట్టు ఉన్నది. వాటివిషయంలో కూడ మన ప్రభుత్వం ఏమాత్రం శ్రద్ధ తీసుకోలేదు. అదేవిధంగా గుప్పిలి లక్ష్మీసాగరం అనే చెరువు ఉన్నది. అది ఒరిస్సా భాగంలో ఉంది. అదేవిధంగా రాజాసాగరంగడ్డ ఒరిస్సాలో ఉన్నవి. దానికి ఆయకట్టు ఉన్నది. వంశధారమీద ఉన్న స్లూయిస్ బ్యాంక్ అన్నవి పర్లా మిడి దగ్గర ఉన్నవి. చెరువులు, గెడ్డలు, డామ్స్ ఇటువంటి మరమ్మతులు లేక చాలాకాలం నుండి అలాగే పడిఉన్నవి. దానిని ప్రభుత్వంవారు ఒరిస్సా ప్రాంతంలో కట్టక పోయినా, మన ఆంధ్రప్రాంతంలో అయినా కట్టవలసినది ఎందుకు కారణమో తెలియదు. ఇంతటితో విరమిస్తున్నాను.

*శ్రీ పి. రామస్వామినాయుడు (బరిజపేట) అధ్యక్షమహాశయా, నీటిపారుదల శాఖామాత్యులు ప్రవేశపెట్టినటువంటి నీటిపారుదల పద్దును బలపరుస్తూ, ఒకటి రెండు విషయాలు మాత్రము వారి దృష్టికి తేవాలనే ఉద్దేశ్యంతో మీ ఎదుట నిలబడ్డాను. ఇప్పుడు నీటిపారుదలకు సంబంధించి ప్రతిష్ఠాత్మకమైన పథకాలు, నిర్మాణకార్యక్రమాలు జరుగుతున్నప్పటికీ, ప్రభుత్వం చిన్న నీటివనరుల విషయములో కూడ ఎక్కువ శ్రద్ధ చూపడంలేదని నేను ఈ సభకు తెలియజేస్తున్నాను. చిన్న నీటివనరుల విషయములో ప్రభుత్వంవారు ఎక్కువ శ్రద్ధతీసుకొన్నట్లయితే, మారుమూల ప్రదేశాలలో ఉన్న రైతులకు కూడ నీటి సౌకర్యాలు కల్పించినట్లు అవుతుంది. కనుక చిన్న నీటివనరుల విషయంలో ప్రభుత్వంవారు ఎక్కువ శ్రద్ధ వహించాలని నేను మీద్వారా మంత్రివర్యులను మనవి చేస్తున్నాను.

శ్రీరాములవారు రామాయణంలో ఒకచోట యిలా చెప్పారు.

"ఇష్టార్థం శీఘ్రఫలప్రదం
అల్పశ్రమం మహోదయం
క్షిప్రమారభ్య కర్తవ్యం
దీర్ఘయసి రాసుచ"

"ఇప్పుడుకూడా తక్కువ పెట్టుబడితో ఎక్కువ లాభంవచ్చే వ్యవహారాన్ని నిర్వహించినట్లయితే, దానివలన సద్య ఫలితం కలుగుతుంది! అపనులలో — 'క్షిప్రమారభ కర్తవ్యం' — ఆ రకముగా వాటిని అచిరకాలములో అభివృద్ధి చేయుటకు ప్రయత్నించినచో రైతాంగానికి, యితర ప్రజాబాహుళ్యానికి ఎక్కువ శ్రేయస్సు కలుగగలదని చెప్పబడివున్నట్లుగా, ప్రభుత్వం నేడు చిన్న నీటివనర్ల విషయములో ఎక్కువ శ్రద్ధను చూపవలయునని నేను హెచ్చరిస్తున్నాను. ఇప్పుడు అమలులోనున్న ప్రణాళికలు గొప్పవె. నేను కాదనలేదు. ఉపలకొంచె ఎకరాలను—

మిస్టర్ స్పీకర్: తమకు కావలసిందేమో చెప్పండి. సమయం అయిపోతున్నది.

శ్రీ పి. రామస్వామినాయుడు: ప్రస్తుతము నా నియోజకవర్గంలోని పార్వతీపురం తాలూకాలోనున్న పారాది ఆనకట్ట గురించి నేటికి 4, 5 సంవత్సరాలు నుండి నేను ప్రభుత్వమునకు, వున్నతాధికారులకు మనవిచేస్తున్నప్పటికి తగిన ఫలితము కలుగలేదు. తక్షణమే దానిని గురించి చర్యతీసుకొనవలసిందిగా కోరుచున్నాను. వేదావతినదిపై మూడు సంవత్సరాలక్రిందట బొబ్బిలి ఎస్టేటు ఉన్నప్పుడు బొబ్బిలిరాజాగారు కాల్వలు త్రవ్వించి పంచినారు. కాని, ఆనకట్ట మాత్రము లేదు. రైతులు వెదావతి నదిక వర్షాకాలములో యిసుక మేటవేసి ఆపి, కాల్వల ద్వారా నీటిని తెచ్చుకొని వ్యవసాయం చేసుకుంటున్నారు. అయితే వుధృతమైన ప్రవాహం వచ్చినప్పుడు యిసుక మేట నిల్వలేదు గాక, అదికూడా వారికి వుపయోగంగా లేకపోతున్నది.

సుస్థిరమైన ఒక ఆనకట్ట వున్నట్లయితే, కాల్వగుండా నీరువచ్చి అక్కడ 10 వేల ఎకరాలవరకు పండుతుంది. కాబట్టి ప్రభుత్వము దీనిముందు ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసుకోవలయునని నేను ప్రార్థిస్తున్నాను.

రైతు లోకానికి అవసరమైనవాడు. ప్రాణాధారమైన ఆహారాన్ని పండించే కర్షకునికి వుపాధి కల్పించడం ప్రభుత్వము యొక్క కనీసధర్మమని గ్రహించి, చిన్న నీటివనరుల విషయములో ఎక్కువశ్రద్ధ తీసుకొనవలయునని, యిక అన్నివిషయాలలో జాప్యంలేకుండా చూడవలయునని ప్రార్థిస్తూ నా ఉపన్యాసాన్ని ముగిస్తున్నాను.

*శ్రీ బి. ఆదినారాయణ (భోగాపురం): అధ్యక్షా, ప్రాజెక్ట్స్ మంత్రిగారు తెచ్చిన పద్దును బలపరుస్తూ కొన్ని సూచనలు చేయదలచుకున్నాను.

నా నియోజక వర్గమునకు సంబంధించి డెంకాడ అను ఆనకట్టను 1½, 2 లక్షల రూప్యముల వ్యయముతో నిర్మిస్తున్నారు. చాలా సంతోషకరమైన విషయం. కాని, దానికి కుడి, ఎడమ ప్రక్కల రెండు కాల్వలుగా కొంతవరకు వేసి ఎక్కువ ఖర్చు అవుతుంది అని దానిని ఆపివేసినట్లు తెలుస్తున్నది. ఆ విధంగా ఆపడంవలన రైతాంగానికి చాలా ఇబ్బంది కలుగుతుందని మనవిచేస్తున్నాను. దాని వలన భీమునిపట్నంలోని అన్ని గ్రామాలు పల్లంకావడానికి అవకాశముంటుంది; అందువలన ఆ కార్యక్రమమును ఆపకూడదని మంత్రిగారికి మనవిచేస్తున్నాను. తరువాత, ప్రతి సంవత్సరం అక్కడ భూములన్నింటికొరకు ఏరు సరఫరా చేసి దానికై యిసుక మేటలతో ఆనకట్టను కట్టి రెండు రూపాయిలు ఖర్చుపెట్టడం జరుగుతున్నది. ఈ ప్రయత్నంలో ఏరు రైతులకు ఉపయోగించకపోవడమే గాక, డబ్బుఅంతా వృథాఅవుతున్నది. కనుక అక్కడ వెంటనే పర్మనెంటు కార్యక్రమమును జరిపించవలసిందిగా కోరుచున్నాను. ఏటిని widen చేయుటవలన అక్కడి యిరుప్రక్కల భూములు పల్లంకావడానికి అవకాశంవుంది గనుక ఆ విధంగా చేయవలసిందిగా మనవిచేస్తున్నాను.

క్రిందటి వర్షాలలో నడిపల్లి వాటర్ వర్క్స్ స్కీము పూర్తిగా smash అయిపోయింది. అంతేకాదు. 40 వేల రూపాయలు ప్రభుత్వం యిస్తానని, యింతవరకు ఇవ్వలేదు. వారు చాలా యిబ్బంది పడుతున్నారు. ఇంతవరకు sanction చేయలేదు. దీనిని గురించి ఆలోచించవలసిందిగా మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను.

గొడ్డుపాలెం రిజర్వాయరు గురించి రెండుమూడు సంవత్సరాల క్రిందట అంచనాలు వేసినారు. తరువాత ఎక్కువఖర్చు అవుతుందని ఈమధ్యనే ఆపివేసినట్లుగా తెలుస్తున్నది. గొడ్డుపాలెం రిజర్వాయరును నిర్మించితే 4, 5 గ్రామాలు పల్లంకావడానికి అవకాశముంటుంది. రైతాంగం అధికోత్పత్తిని చేయడానికి వీలు కలుగుతుంది. కనుక దానిని తిరిగి తీసుకొనవలసిందిగా మనవి చేస్తున్నాను.

పెద్దప్రాజెక్టులు కడుతున్నారు. చాలా సంతోషం. కాని, చిన్న చెరువులు, ఆనకట్టలు అనేక కొండవాగులు వృథాగా సముద్రములోకి పోతున్నవి. కొండవాగులను అరికట్టి, చెరువులద్వారా నీటిని పొలాలకు యిచ్చినట్లైతే చాలా ఉపయోగంగా వుంటుంది. డిపార్టుమెంటువారిద్వారా ఆ విషయమై investigation జరిపి ఎంతవరకు ఆ నీటిని సద్వినియోగం చేసుకొనవచ్చునో, ఏవిధంగా వస్తుందో మొదలగు విషయములు సేకరించి పనిని ఆరంభించవలసిందిగా మనవి చేస్తున్నాను.

[illegible] మరమ్మత్తులు లేక [illegible]. కాని వాట్ని కారణమేమంటే — ప్రభుత్వము నడిగితే మాకు సంబంధములేదు అంటారు. పంచాయతీవార్లను అడిగితే — ప్రభుత్వం తీసుకుంది, మాకేమీ సంబంధంలేదు అంటారు. ఉదాహరణకు పెద్దపెద్ద చెరువులు అనేకం పడివున్నవి. ఉదాహరణకు నా నియోజకవర్గములోని చింతపల్లి [illegible]. తాళ్లవలస, అయినాడ గ్రామాల చెరువులున్నవి. ఒక్కొక్క చెరువు [illegible] గండ్లు పడివున్నవి. మరమ్మత్తులు చేయాలి. విజయనగరం తాలూకాలో జమ్ము అనే గ్రామం వుంది. అక్కడ చాలా పెద్దచెరువు వున్నది. దానిక్రింద రెండువేల ఎకరాల వరకు నాట్లు వేసే అవకాశమున్నది. దానికి పూర్తిగా గండ్లు పడినవి. రెవిన్యూ డిపార్టుమెంటువారిని అడిగితే 'మాకు సంబంధం లేదు' అంటున్నారు. శిస్తులుమాత్రం బలవంతంగా వసూలు చేస్తున్నారు. మరమ్మత్తులు చేయండి శిస్తులు చెల్లిస్తాం అంటే, 'మాకు ఆ సంగతి అక్కర్లేదు, శిస్తులు కట్టితీరాలి' అని బలవంతం చేస్తున్నారు. రైతాంగం కొన్నికొన్ని సంవత్సరాలలో పంటలు పోయి ఎంతో బాధపడుతున్నారు. ఇప్పటికైనా ప్రభుత్వం చిన్నచెరువుల విషయంలో శ్రద్ధ తీసుకొనవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

నడిపూరువద్ద 40 వేల రూపాయిలతో అక్కడి ఒక కాల్వను మరమ్మత్తు చేస్తే రైతాంగానికి ఎంతో సౌకర్యం కలుగుతుంది. దానిని వెంటనే చేకొన వలసిందిగా కోరుతున్నాను.

భీమునిపట్నం సమీపములోని [illegible]నాథపురంపెద్ద పాత్రునాయుడు చెరువనే పెద్దచెరువు వుంది. 1952 సంవత్సరములో దానిపై **investigation** ప్రారంభించి 19 వేల రూపాయిలు **food production** వారు **sanction** చేశారు. కాని యింతవరకు మరమ్మతుమాత్రం చేయలేదు. దానికి సంవత్సరం పొడుగునా కొండవాగులు వస్తూనే వుంటాయి. మరమ్మత్తు చేయకపోవడంచేత అక్కడినీరు అంతా రైతాంగానికి వుపయోగపడక, వ్యర్థంగా సముద్రంలోకి పోతున్నది. రైతాంగం మా వాటా 20 వేలు యిస్తాము ఆ చెరువు మరమ్మత్తు చేయించమని కోరారు. ఇంతవరకు దానిపై శ్రద్ధ తీసుకొనలేదు. అతిత్వరగా చేయవలసిందిగా మనవిచేస్తున్నాను.

భీమునిపట్నం తాలూకాలో పుసలవాడ అనే గ్రామమున్నది. ఆ గ్రామము వద్ద ఒక పెద్దవాగు వున్నది. ఈ వాగు అక్కడి పంటకాల్వను ధ్వంసంచేస్తూ ప్రతి సంవత్సరం ప్రభుత్వానికి 15 వేల రూపాయలు నష్టాన్ని కలిగిస్తున్నది. దానినిగురించి ఎన్నిసార్లు దరఖాస్తులు పెట్టుకున్నప్పటికి, ప్రజలు కొంత భరిస్తామన్నప్పటికీ బాధ్యత చేకొనడంలేదు. దాని విషయంలో **investigation** జరిగింది, ఇంజనీర్లు చూశారు. ప్రజలుకూడా వుత్సాహంతో ముందుకు

పెట్టినారు గనుక ఇటులనా, 50 వేల రూపాయలు ఖర్చు పెట్టినట్లైతే, 1500 ఎకరాలు సాగు కావడానికి అవకాశముంటుంది. ప్రభుత్వం ఖర్చుపెట్టే ఖర్చులయ్యే 15 వేలు యింక waste కాదు. కనుక ఈ విషయంలో ... శ్రద్ధ తీసుకోవలసిందిగా కోరుతూ నేను యింతటితో విరమిస్తున్నాను.

*శ్రీ ఎమ్. నాగిరెడ్డి (మాచెర్ల): అధ్యక్షా! నేను ముఖ్యంగా నాగార్జున సాగర్ ప్రాజెక్టులో జరుగుతున్న విషయాలను గురించి మాట్లాడుతాను. అక్కడ ఉండే క్రింది ఇంజనీర్లు చెప్పే అభిప్రాయం ప్రకారం చూస్తే, ఇతర ప్రాజెక్టులతోపాటు పోల్చి చూసినప్పుడు ఈ ప్రాజెక్టులో క్వాలిటీ ఉండడం లేదని అనుకోవలసి ఉంది. ఒక బ్రిక్కు సిమెంటు మోర్టారుకు ఫస్ట్ క్లాసు కట్టుబడి కావాలనేది స్పెసిఫికేషన్. ఇప్పుడు జరుగుతున్న కాంక్రీటుకి ... మాత్రమే సిమెంటు మోర్టారు వస్తున్నది అని తెలుస్తోంది. ... రాళ్ళను ఎక్కువగా పెట్టకుండా ఉన్నచున్న రాళ్ళను ఎక్కువగా ... మోర్టారును ఎక్కువ వాడడం ద్వారా డామ్ బలహీనపడే అవకాశాలు ఏర్పడు తున్నాయని జనరల్‌గా ఉన్న ఒపీనియన్. దీనిని ప్రభుత్వంవారు పరిశీలించ వలసిన అవసరం ఉంది. ఇన్‌స్పెక్షన్ కంట్రోలువారు ఆక్షేపణలు అప్పుడప్పుడు వ్రాస్తున్నా డామ్‌వద్దనున్న ఎగ్జిక్యూటివ్ ఇంజనీరు చలానిగారు వారిమీద pressure తీసుకువచ్చి సరిగానే ఉంది అనే ధోరణిలో ఇన్‌స్పెక్షన్ కంట్రోలు వారిచేత రిపోర్టులు వ్రాయించుకున్నట్లు స్పష్టంగా కనబడుతున్న విషయం. ఇతర ప్రాజెక్టులకంటె నాగార్జునసాగర్ cheap గా అవుతుందనేది స్పష్టమైన విషయమే—మొత్తంమీద డబ్బు ఖర్చు చూస్తే, దానికి అనేక కారణాలున్నాయి. Labour importing charges ఎక్కువ అవుతున్నాయి; సరియైన కట్టుబడి జరగడం లేదని వినబడుతోంది. ఒకొకటి—ఒక పెద్ద కంట్రాక్టరుకు ఇస్తారు; ఆయన క్రింద సబ్-కంట్రాక్టర్లు; వారి క్రింద పిస్-కంట్రాక్టర్లు—ముగ్గురి చేతులు మారడంవల్ల ముగ్గురు లాభం తీసుకుంటారు. కార్మికులకు సరియైన wages వచ్చే పరిస్థితిమాత్రం లేకుండా ఉంది. అసలు ఈ కంట్రాక్టర్ల సిస్టమ్ పోవడానికి చూడాలి. ఇలుగాని పరిస్థితులలో డైరెక్టుగా చేసే పద్ధతి ఉండాలి. తుంగభద్రా ప్రాజెక్టుతో పోల్చి చూస్తే, ... సిమెంటు, ఇనుము వైగైరాలు పోకపోయినా, ఇక్కడమాత్రం అవి బయటకు అమ్మకానికి పోతున్నాయనేది జగద్విదితం. మాచెర్లలోను ఇతర ప్రాంతాలలోను అవి అమ్మకం జరుగుతున్న విషయం మనకు తెలుసు. 9-3-60 న ఒక దొంగతనం జరగడం, దానిని పట్టుకోవడం జరిగింది. జలపుత్తి ... కొన్ని వందలవేల సంఖ్యలో డ్రిల్లింగ్ రాడ్సును పెద్దపెద్ది అందయున్న కంట్రాక్టర్లే పోనడం జరిగింది. ప్రభుత్వంనుండి ఒకవైపు రావడం, మరొకవైపు కంట్రాక్టర్లు వాడు

...దొంగతనం జరుగుతోంది. ఎక్కడైనా అన్నా చెప్పవచ్చు. ... దీని ద్వారా ... పట్టుబడే ప్రయత్నం చేస్తే బాగుంటుంది. అక్కడ కొద్దిమంది Vigilance Inspectors ఉన్నారు. వాళ్ళ పక్కన ... ఎక్కువ rank వాళ్ళు. వారేమి ... చేస్తున్నారు? ఏదో ... మెంటు ... $1\frac{1}{2}$ అడుగుల రాడ్లు పట్టుకున్నట్లు, ఇనుపరాడ్లు పట్టుకున్నట్లు తప్ప ... వారేమీ చేయడంలేదు. ... వచ్చే ... రూపాయలు ... పోయింది. ... ఎట్లా పోతుంది? ... పెట్టుకొని పోయేది కాదుకదా! ... పోవాలికదా! దానినికూడా పట్టు... పోయారంటే వినునారు. ... మెకానికల్ డివిజన్లో రు. 900 లు cash, రు. 1,000 ల ... పెట్టి ... చెక్ పోస్టులు నామినల్‌గా ఉన్నాయని అర్థమవుతుంది. ... ఇనుము, ... పైపులు, ... పోయినవి ... పట్టుకునేది ... $1\frac{1}{2}$ అడుగుల రాడ్లు తప్ప మరొకటి లేదు. తిన్న ... ఏదో తిన్నది, ఇంట్లో ఉన్న కుక్కను కొట్టినారన్నట్లు— పోయేది పోతూంటే ... పట్టుకునేది ... తెలంగాణా ప్రాంతం నుంచి ధాన్యం కొనుక్కొని తెచ్చుకునేవారిని, వారిని పట్టుకోవడం, ఏమైనా ... చేయడం తప్ప అక్కడ నుంచి పోయేవాటిని పట్టుకోవడంలేదు. సరియైన checking ఉండాలని ప్రభుత్వ దృష్టికి తెస్తున్నాను. Heavy and light machinery సంగతి తీసుకుంటే కొన్ని లక్షల రూపాయలు spare parts ప్రతి సంవత్సరం కొంటున్నారు. వాటిని ఉపయోగిస్తున్నట్లు? అక్కడ ... store rooms లో పుంటున్నాయా అంటే పాతవి తిరిగి క్రొత్త spare parts గా వస్తుంటాయి. ఈ విషయంలో సరియైన లెక్కలు తీయాలని ప్రభుత్వదృష్టికి తీసుకువస్తున్నాను. ఇక overpayments విషయం. 1958 లో ... కంట్రాక్టర్ కంపెనీ వారికి లక్ష రూపాయలు పైచిల్లర overpayments చేసారు. పనిచేయకుండానే ... ఇచ్చారన్నమాట. తెనాల్సుకు ... డివిజన్‌లో 30 వేల రూపాయిల వరకు overpayments చేసారు. పనియి కుండానే. దానికి బాధ్యులెవరు? ఒక ... రూపాయా, రెండు రూపాయిలా లక్షల రూపాయిల వ్యవహారం. నాకు తెలిసిన ఒక సందర్భంలో ఏక్సి ... ఇంజనీరుకు ఒక రిమార్కు ఇచ్చి— అదికూడా ఇవ్వకుండానేమో నాకు తెలియదు. అక్కడ నుంచి ట్రాన్స్‌ఫర్ చేసారు. అంతకంటె ఏమీ చర్య తీసు కోలేదు. ఎన్. ఎమ్. ఆర్. అనేది it is actually a nominal muster roll; దాని పేరే నామినల్, నిజంగా నామినల్! అక్కడ ... ప్రోగ్రామ్‌కై 3.25 లక్షలకు ఎస్టిమేటు వేసారు. రివైజ్డ్ ఎస్టిమేటు 4.22 లక్షలు; తరువాత 6 లక్షలకు, మరల 7 లక్షలకు రివైజ్డ్ ఎస్టిమేట్లు వేసారు.

నాలుగు సార్లు ఎస్టిమేట్లు అయినాయి. [illegible] సరు ఇది వరకొకరిని Controller of Aerodromes అనే ఆయన్ను [illegible] సెక్రెటరీ కూడా నియమించడం జరిగింది. వెయ్యిమంది [illegible] మందికి మస్టర్ రోల్స్ వ్రాసు [illegible]! [illegible] లకు [illegible] మస్టర్ రోల్సు [illegible] ఉన్నారో, వాటో పరిశీలించాలని ప్రభుత్వ దృష్టికి తెస్తున్నాను. మాచెర్ల సిమెంటు ఫ్యాక్టరీనుంచి వచ్చే సిమెంటును [illegible] డిపోలు పెట్టి అమ్ముతున్నారు. అక్కడ [illegible] సిమెంటు అంతా [illegible] రావలసింది. [illegible] ప్రభుత్వం డబ్బు అప్పుగా ఇచ్చింది. అ [illegible] సిమెంటు అంతా డామ్ కే రావాలని ఉంది. ఈ [illegible] పరిశీలించవలసి ఉంది. ఒక్కొక్కటి [illegible] 'ఏ' టైపు క్వార్టర్సు కట్టారు. ఎస్టిమేట్లు క్వార్టర్లు కట్టడానికే ఉన్నాయి. కాని వాటికి compound walls ఎక్కువ ఎత్తున కట్టారు. అలా ఎ. ఎమ్. ఆర్. [illegible] మా! 'ఏ' టైపు క్వార్టర్సులో [illegible] అనుకుల ఎత్తున [illegible] పెద్ద gardens [illegible] సంవత్సరానికి మూడు, నాలుగు [illegible] న్నారు Personal use కు వారికి ఇష్టం వచ్చినట్లు [illegible]. Personal use అంటే ఏమి clarification లేదు. [illegible] కూడా చేయాలా! ఆఫీసర్లకు ఇంజనీర్లకు తగాదాలు వచ్చిన సందర్భాలు న్నాయి. Opening ceremonies విషయం కొంత చెప్పాలి. మొన్ననే అల్లూరి సత్యనారాయణరాజుగారు కెనాల్ ఓపెనింగుకు వచ్చారు. పటేల్ ఇంజనీరింగ్ కంపెనీవారు [illegible] దగ్గర [illegible] 20 వేల రూపాయిల కంట్రాక్టు ఇచ్చారు. వారు caterers గా వచ్చారు. తరువాత కొచ్చిన [illegible] డాన్సర్లుగా తెచ్చారు. ఈ డబ్బు అంతా ఎక్కడిది? ప్రభుత్వం అనవచ్చు-కాని కాదని. పటేల్ ఇంజనీరింగ్ కంపెనీ [illegible] 20, 20 వేల ఖర్చుతో దిగిందంటే- ఇదంతా ఎక్కడనుంచి రావాలి? [illegible]నుంచి తీసుకురావడానికి ప్రభుత్వం vans పంపింది. ఇదివరకు ఒకసారి ఓపెనింగ్ చేశారు. మొదట షేక్ [illegible] రహిమాన్‌గారు ఓపెన్ చేశారు, కెనాల్ ప్లాంట్ [illegible] సత్యనారాయణరాజుగారు ఓపెన్ చేశారు. ఏ పనులు జరిగిన [illegible] వాటనో మరొకటి! ఒక్కొక్కదానికి పదిసార్లు ఓపెనింగులు, ఖర్చులు! వీటన్నింటిని ప్రభుత్వం దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి; [illegible] తగ్గించాలి, [illegible] వో.లు పడే బాధలు ఎక్కువగా ఉన్నాయి. ప్రధానమంత్రి డామ్‌ను ప్రారంభిస్తూ 10-12-55 న ఇట్లా అన్నారు :

"This is the foundation of the temple of humanity of India, a symbol of new temples that we are building all over India."

పెద్ద పెద్ద ఇంజనీర్లు వారి శక్తిని చూపించడంలేదని నేను అనను, వారిని అభినందించ వలసిందే, వారు కష్టపడుతున్నారు. కాని వారితో భాగస్వాము లుగా వున్న ఎన్. ఎం. వోలు, వర్కర్లు-వీరి పరిస్థితులు చాలా అధ్వాన్నంగా వున్నాయి. Purely temporary అని without notice తీసివేయవచ్చునని వారికి ఆర్డరు ఇచ్చారు. ఎన్నాళ్ళు ఈ temporary అనేది? 15 సంవత్సరాల పాటు ప్రాజెక్టు కట్టవలసివుంటే, రెండు సంవత్సరాలలో మూడు సంవత్సరాలలో చూచి పర్మినెంటు చేయివలసిన అవసరం ఉంది, మిగతా ప్రాజెక్టులలో ప్రాజెక్టు అలవెన్సు అని 25% బేసిక్ సాలరీలో ఇస్తున్నారు. కాని ఇక్కడ 10% మాత్రమే ప్రాజెక్టు అలవెన్సుగా ఇస్తున్నారు. ఇతర ప్రాజెక్టులలో వున్న Go-home allowance ఇక్కడ లేదు. Central workshops లో వున్నవారికి Factories Act అనువర్తింప జేస్తున్నారా అంటే అదికూడా లేదు. ప్రమోషన్లు, ఇంక్రిమెంట్లు విషయం వచ్చేసరికి work charged staff అంటారు. హనుమంతరావు కమిటీ సిఫార్సులను అమలుచేయడం లేదు; పేకమిటీ ఫస్టు రిపోర్టుకాని సెకండు రిపోర్టుకాని అమలు కావడంలేదు. ప్యూన్సు చేసే వెట్టి చాకిరీ విపరీతం అయిపోతున్నది. లారీలక్రింద పడిన accidents కారణంగా 200 కేసులు పెట్టారు. అవి pending గా వున్నాయి. ఎ. జీ. ఆఫీసు నుంచి కొంతమంది వచ్చి అక్కడ పనిచేస్తున్నారు. వారిని టెంపరరీగా తీసుకువచ్చారు. ఎ. జీ. ఆఫీసువాళ్ళ స్కేల్సుకు మన ఉద్యోగుల స్కేల్సుకు తేడా ఉంది. ఎ.జి. ఆఫీసునుంచి వచ్చిన ఎల్. డి. సి. కి రూ. 125 లు ఇస్తే మన ఎల్. డి. సి కి రూ. 89 లు ఇస్తారు; వారి, యు.డి.సి. కి రూ. 175 లు ఇస్తే మన యు.డి.సి. కి రూ. 136 లు ఇస్తారు; వారి సూపరింటెండెంటుకు రూ. 375 లు ఇస్తే మనం రూ. 180 లు ఇస్తున్నాము. వారిని పంపించి మన ఉద్యోగులకు ప్రమోషన్ ఇస్తారేమో అంటే ఆ ప్రకారం చేయడంలేదు.

Employment Exchange పరిస్థితి చెప్పడానికి వీలులేదు. అక్కడ రిజిస్టరు అవుతూ ఉంటారు. అక్కడ రిజిస్టరయినవారికి ఉద్యోగాలు రావు. బయటి వారిని వేసుకుంటున్నారు. రిజిస్టరుకాని బయటివారిని ఎంతమందిని వేసుకొంటున్నారు—qualified candidates ఉన్నప్పటికీ—అనే విషయం పరిశీలించాలని కోరుతున్నాను. ఇక amenities విషయంచూస్తే 70% మందికి మాత్రమే ఇళ్లు ఇవ్వాలని కంట్రోలు బోర్డువారు తీర్మానం చేశారు. మిగతా 30% ఎక్కడ ఉండాలని వారి ఉద్దేశం? చెట్లక్రింద ఉందామన్నా ఎండలు, గాలి, వర్షము ఉండనీయవు. ఈ స్థితిలో వారికి ఇండ్లవసతి కల్పించే బాధ్యత ప్రభుత్వంమీద ఉంది. లేబరుకాలనీని right bank కి ట్రాన్స్‌ఫరు చేయాలన్నారు. లేబరుఆఫీసర్ 10'×10' బ్లాకులు నిర్ణయించారు. 10 అడుగులు పొడుగు 10 అడుగులు

వెడల్పు గలిగిన బ్లాకులు కార్మికుడు తన భర్త, ముసలి తలిదండ్రులు పిల్లలతో ఎక్కడ వుండుకోవాలి, ఎక్కడ వుండుకోవాలి ? వయస్సులో ఉన్న భార్య భర్త పిల్లలు ఎక్కడ ఉండాలి, ముసలివాళ్ళను ఎక్కడికి పంపాలి, ఇవన్నీ ఆలోచించాలి. ఇంకొక ఘోరం జరుగుతున్నది. ప్రతి ప్రాజెక్టులోను electric lighting ఉచితంగా ఇస్తున్నారు. కాని ఇక్కడ యూనిటుకి 10 నయాపైసలు చొప్పున వసూలుచేస్తు ఇంకా పెంచుతామంటున్నారు. ఇది ఘోరం. కార్మికులు ఉండేచోట fair price shops పెట్టాలని ప్రతిసారి శాసనసభలో చెబుతూ వచ్చాము, కాని పెట్టలేదు. కో-ఆపరేటివ్ స్టోర్సు పెడితే ప్రభుత్వం vans ఇచ్చినారు, 24 వేలు బిల్లు అవుతుందని project authorities అంటున్నారు. అది పడితే share funds కూడా లేకుండా పోతుంది. దానికి E. Es, S. Es. Board of Directors లో ఉన్నారు. ఎలా జరుగుతుందో ఎక్కడా కనబడదు. అందులో పేదలకు అందుతుందా అనే అనుమానం ఉంది. అందువల్ల fair price shops పెట్టాల్సిన అవసరం ఉందని మనవిచేస్తున్నాను.

*శ్రీ వై. చెన్నయ్య (రేపల్లె): అధ్యక్షా, ఇరిగేషను మినిష్టరుగారు ప్రవేశపెట్టిన డిమాండును బలపరుస్తూ నా నియోజనవర్గంలో కొన్ని సూచనలు ప్రభుత్వ దృష్టికి తీసుకుని వస్తున్నాను. రేపల్లె తాలూకా చివరతాలూకా సముద్రం ఒడ్డున ఉంది. గుంటూరు, తాలూకా తెనాలి తాలూకా పైతాలూకాలనుంచి వచ్చే మురుగుపోవాలి. మురుగు సౌకర్యాలు లేక అక్కడ ప్రజలు ఎక్కువగా బాధపడుతున్నారని అనేకసార్లు అక్కడిరైతులు నాతో చెప్పారు. ప్రభుత్వం చేసిన పనులుకూడా అభినందిస్తే తరువాత ఇబ్బందులు తొలగిస్తారు. మొన్ననే ఇరిగేషను మంత్రిగారు రేపల్లె మురికికాలువ స్కీమును ప్లాను చేశారు. అందువల్ల మా రైతుల తరపున ప్రభుత్వమును అభినందిస్తున్నాను. అదికాక, భట్టిప్రోలు డ్రెయినేజి వంకలుగా ఉన్నదానిని cut చేసి line గా సముద్రములోనికి పోయేరీతిగా రిపేరు చేయుట ప్రభుత్వ పరిశీలనలో ఉంది. దానిని వెంటనే చేయవలసినదిగా ప్రభుత్వదృష్టికి తీసుకొస్తున్నాను. గుంటూరు. జిల్లాలో పెదనందిపాడు చానల్ బాగుచేయాలి. మంత్రిగారు ఆ ప్రాంతము పర్యటనచేస్తే ప్రజలు మంచినీరులేక ఎట్లా బాధపడుతున్నారో తెలుస్తుంది. అక్కడ ఆహారము దొరుకుతుంది గాని నీరు దొరకడంలేదు. పొన్నలు పండుతున్నాయి, భోజనంచేస్తున్నారు, కాని నీరుమట్టుకు లేదు. ఆరోగ్యం విషయము మాటలాడినప్పుడు కూడా చెప్పాను. పెదనందిపాడు చానల్ బాగుచేస్తారని ఆశిస్తున్నాను. తరువాత seniority ప్రకారం కాక promotions లో అన్యాయం జరుగుతున్నదని కొంతమంది చెప్పారు. ఆ విషయాన్ని మంత్రిగారి దృష్టికి తీసుకువచ్చాను. నిజముగా రికార్డు ప్రకారంగా ఉంటే న్యాయము చేయవలసి

నడిగా ప్రభుత్వాన్ని కోరుతూ యీ అవకాశము నాకు ఇచ్చినందుకు తమకు ధన్యవాదములు అర్పిస్తున్నాను.

**Sri D. Gopal Rao (Jaggampet)*:* Mr. Speaker, Sir. While supporting the Demand placed by the Hon. Minister for Irrigation, I must express great disappointment regarding the Yeleru scheme that has not been put still into execution. This scheme concerns an erratic hill stream and this has been completely investigated and as it is 80 to 90 thousands of acres are being irrigated under it and an additional 80 to 90 thousands of acres can be brought under irrigation. While spending for this scheme not more than Rs. 2.75 crores and while getting 80 to 90 thousands of acres of land under irrigation, we can just imagine what amount of food can be produced from this extra cultivation. Apart from that the Government as well as the people will be gaining considerably. We can also prevent the submersion and the erratic way in which this river flows. It concerns quite about six to seven hon. Members of the Legislature that have been elected from those parts and every year we have been pressing our claim, but very unsuccessfully and we are dissppointed. We see with our own eyes lands being just submerged when the floods come because of this hill stream and without any notice all their investment is wasted. We have submitted unsuccessful memorandums to the successive hon. Ministers and we are very dissppointed. This is a scheme that has been envisaged by late Sri Prakasam Pantulu Garu and when he was the Revenue Minister in the composite State, this was the first scheme about which he thought about and from that time onwards hopes are being held out but no work is done. The result is that there is frustration amongst the people there and they want to know why this step-motherly attitude is shown to that area.

Thank you, sir.

*శ్రీ యస్. కె. వి. కృష్ణావతారం (తాడేపల్లిగూడెం-జనరల్): అధ్యక్షా, మంత్రిగారి బడ్జెటు ప్రసంగమువల్ల చాల విషయాలు తెలుసుకున్నాము. ప్రసంగం చాల ఆశాజనకంగా ఉంది. చాల అనుమానాలుకూడ తీరినాయి. ఈ సందర్భములో ప్రభుత్వానికి తమద్వారా కొన్ని విషయాలు విజ్ఞప్తి చేసుకుంటున్నాను. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టును నేషనల్ ప్రాజెక్టుగా పరిగణించిం

సెంట్రల్ సెక్టర్‌లో తీసుకోవలసినదిగా సెంట్రల్ గవర్నమెంటుని కోరవలె. ఈ విషయమే ఇటీవలనే ఒక ప్రసంగంలో మంత్రిగారు చెప్పారు. దానిని చూచి అంతాకూడ చాల సంతోషించాము. దీనితోపాటు అసెంబ్లీ ద్వారా ఒక రిజ ల్యూషను ప్యాసు చేసినట్లయితే బాగా ఉంటుందని నేను సలహాఇస్తున్నాను. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టుయొక్క ఎడమ కాలువయొక్క ఫలితాలను చింతల పూడి తాలూకాకు, పశ్చిమగోదావరి జిల్లాలోని ఇతర **upland areas** కు వచ్చేటట్లు చేయవలసినదిగా కోరుతున్నాను. దీనిని నిర్దిష్టమైన ఒక స్టేటు మెంటుగాకూడ ఇవ్వవలసినదిగా మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను. నాగార్జున సాగరు, తమ్మిలేరు, ఎర్రకాలువ, ఇతర ఫ్లడ్ కంట్రోలు ప్రాజెక్టులు గురించి ప్రతిసంవత్సరం ఎప్పటికప్పుడు యీ సంవత్సరం యీ ప్రాజెక్టు ప్రారంభిస్తా మని చెప్పడమేగాని ఎప్పటికప్పుడు వాయిదా పడుతున్నది. ఈరెండు ప్రాజె క్టులుకూడా **irrigation-cum-flood control projects** క్రింద వస్తాయి. వీటి గురించికూడా అక్కడి రైతాంగం కొంత **betterment levy** వేసినట్లయితే ఇవ్వడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు. కాబట్టి తమ్మిలేరు, ఎర్రకాలువ ప్రాజెక్టులు తప్పకుండా యీ సంవత్సరములోనే తీసుకునేటట్లు ప్రయత్నం చేస్తారని మంత్రి గారికి విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. దానిగురించి బడ్జెటు ప్రసంగంలో కూడా సరియైన సమాధానంలేదు. వివరాలు లేవు. కాని కేంద్రంలో అవి ఉన్నాయని చెబు తున్నారు. కాబట్టి అవసరమైతే మంత్రిగారు ప్రత్యేకంగా ఢిల్లీవెళ్ళి యీసంద ర్భంలో ఇతర విషయాలను కూడా వారితో చర్చించి ఆప్రాజెక్టు తీసుకునేటట్లు చేయవలసినదిగా నేను కోరుతున్నాను.

తుమ్మూరు కాలవ తమ్మిలేరునుంచి ఒక కాలవను త్రవ్వినప్పటికి, రేపు తమ్మిలేరుకు ప్రాజెక్టు కట్టినప్పటికికూడ దానిఫలితాలు చింతలపూడి తాలూకా లోని కొన్ని గ్రామాలకు అందవు. తుమ్మూరు కాలవ విషయములో చాలా సార్లు విజ్ఞప్తిచేశాము. మంత్రి నరసింగరావుగారు ఆ ప్రాంతము వచ్చి చూశారు. దీనివల్ల తెలంగాణా ప్రాంతమువారికి ఏమైన అభ్యంతరముందేమో నని వారన్నారు. తెలంగాణావారి యొక్క అవసరాలుతీరగా పున్నప్పటికినీ మాకు యిచ్చు ఏర్పాటుచేయవలసినదిగా నేను వారికి విజ్ఞప్తిచేశాను. **Tube wells** గురించి ఈ ప్రసంగములో ఏమీలేదు. అమెరికా సాంకేతిక సహాయము క్రింద పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో 4 **tube wells** త్రవ్వారు. ఈ నాలుగు కూడ **cent percent successful** గా ఉన్నవి. వాటి వినియోగముగురించి ప్రభుత్వము చురుకయిన చర్యలు తీసుకొనడములేదు. ఈ విషయము గురించి కూడ ఈ ప్రసంగములో ఏమీలేదు. ఇక కావలి, కనుపూరు. స్కీము కావలి స్కీమునుకూడ తీసుకోవాలని చెపుతున్నాను. మిత్రులు స్వర్గీయ బత్తిన రామ

కృష్ణారెడ్డి, నేను మంత్రిగారిని కలుసుకోందామని 6 వ తేదీన వారింటికి వెళ్ళాము. వారు నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టుకు వెళ్ళారు. ప్రథమప్రణాళిక అయి పోయింది. రెండవ ప్రణాళిక అయిపోతోంది. కాని పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో చెప్పుకోతగ్గ ప్రాజెక్టులేమీ పెట్టనందుకు విచారముగావుంది. బందగట్టుఛానల్‌ను బాగుచేయడముగాని, ఎఱ్ఱకాలువకు 1, 2 లక్షల రూపాయలుఖర్చుపెట్టి surplus wier ను ఏర్పాటుచేయడము గాని, వెనుకటి చెరువును బాగుచేయడముగాని, ఏమీలేదు. ఉప్పుటేరు widening అని 4, 5 లక్షల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టారు. నాగార్జున సాగర్ వంటి పెద్ద ప్రాజెక్టులు long range మీద ఫలితాలు ఇవ్వడము నిజమే. ప్రతి జిల్లాలోను minor projects ను కూడ take up చేసినట్లయితే ప్రజలకు ఒక విధమైన ప్రయోజనము చేకూర్చడమే కాకుండా తమ జిల్లాలలో పనులు జరుగుతున్నాయనే సంతృప్తి వుంటుంది. ఆ minor irrigation works take up చేసినపుడు ఆ ఆయకట్టుదారులకే కంట్రాక్టు ఇవ్వడమనేది చేయాలని పబ్లిక్ వర్క్సు మినిష్టరుగారికి విజ్ఞప్తిచేస్తున్నాను. పబ్లిక్ వర్క్సు మినిష్టరుగారికి ఎక్కువగా చెప్పవలసిన పనిలేదు. వారి ఉపన్యాసాల్ని విన్నవారికి, చదివినవారందరికి తెలుసు. ఇక Rail Road Canals గురించి చెప్పవలసియున్నది. గత సంవత్సరం మా జిల్లాలో విపరీత వరదలు వచ్చి చాల ప్రమాదాలు సంభవించినవి. మా జిల్లాలో చాల చోట్ల rail కు, road కు, canal కు ఈ మూడింటికి సంబంధము వుంది. Rails క్రింద నీరు పోవడానికి వేరే designs చేసినప్పటికి కూడ road కు corresponding గా vents గాని, sluices గాని లేవు. దానికి తోడు canal కు corresponding గా మురుగునీరు పోయే ఏర్పాట్లు చేయకపోయినట్లయితే ఇకముందు ప్రమాదాలు జరుగుతాయి.

ఈ సంవత్సరము గోదావరిలో నీరు ఎక్కువగా వుంటుందని మొదట చెప్పారు. కాని additional crop కు నీటిని సరిగా ఇవ్వలేదు. కొద్దిమందికి పెర్మిషన్సు లేకుండా సాగుచేయడము జరిగింది. అప్లికేషనులు నీటికొరకు పెట్టుకోనడము జరిగింది. ఈ సంవత్సరముతో localisation బాధ తొలగి పోతుంది. permanent zone గా మార్చడము అనేది వస్తున్నది కనుక ఈ సంవత్సరము పెర్మిషన్ లేకుండా సాగుచేసినవారికి general గా exemption ఇవ్వవలసినదని మంత్రిగారిని కోరుచున్నాను. నేను ఏ ఒక్క కేసును దృష్టిలో వుంచుకొని చెప్పడములేదు. నాగార్జునసాగర్, పోచంపాడు ప్రాజెక్టులువంటి పెద్ద ప్రాజెక్టులను నిర్మిస్తున్నారు. వాటి నిర్మాణముతో పాటు drainage facilities కూడ కల్పించకపోయినట్లయితే ఈ drainage problem head-ache గా వుంటుందని చెపుతున్నాను. గోదావరినది మీద ఈ రోజున రామపాద సాగర్‌ను నిర్మించలేకపోయినా 4, 5 ప్రాజెక్టులు- రిజర్వాయర్లు అనండి,

ఆనకట్టలు అనండి- ఏవైన నిర్మించినప్పుడు మన ఆంధ్రప్రదేశానికే కాకుండా మొత్తము భారతదేశానికే ఆహారకొరత తీరుతుంది. అప్పటి వరకు ఆహార కొరత అలాగే వుంటుంది. మంత్రిగారు తమ ప్రసంగములో చెప్పినట్లు మనకు పుష్కలమైన నదీ జలాలు వున్నాయి. పుష్కలంగా భూమి వుంది, వ్యవసాయ కులు వున్నారు. కాని వాటిని వినియోగించుకోలేని పరిస్థితులలో వున్నారు. మంత్రిగారు తమ ప్రసంగములో శాసన సభ్యులకే కాకుండా బయటి ప్రజా నీకానికి కూడ ఒక విజ్ఞప్తి చేశారు. ఈ ప్రాజెక్టులు కట్టే సందర్భములో ప్రజలు సహకారము ఇవ్వవలసినదిగా కోరారు. తప్పక ప్రజలు సహకారమిస్తారని చెపుతున్నాను. మంత్రిగారు వారి సహజమైన ధైర్యముతో ముందుకు వెళ్లి ఈ ప్రాజెక్టులన్నింటిని take up చేయడానికి చర్యలు తీసుకొంటారని విజ్ఞప్తి చేస్తూ విరమిస్తున్నాను.

*శ్రీ పి. యన్. అప్పారావు (పాలకొండ) : అధ్యక్షా, మన ఇరిగేషన్ మంత్రిగారు తీసుకొని వచ్చిన demand ను బలపరుస్తూ కొన్ని ముఖ్యసమస్యలను వారిదృష్టికి తీసుకొని వస్తున్నాను. మా శ్రీకాకుళం జిల్లా వెనుకబడిన జిల్లా యని వారందరకు తెలుసు. శ్రీకాకుళంజిల్లాలో నాగావళి వుంది. ఈ నదికి నందివాడవద్ద ప్రాజక్టు కట్టాలని ఎన్నిసారులు ఈ అసెంబ్లీలో గోలపెట్టినా చెవిటివాని ముందు శంఖు వూదినట్లుగా వూమతూంటే వింటూ వుండడమే కాని దానిగురించి శ్రద్ధ తీసుకోలేదు. నారాయణపురంవద్ద ప్రాజక్టును కట్టడా నికి తలంచారు. నందివాడవద్ద ప్రాజక్టు కట్టినట్లయితే హెచ్చు ప్రాంతము కల వడానికి అవకాశముంటుంది కాని అది మానివేశారు. నారాయణపురం వద్దనే foundation వేశారు. తరువాత కర్నూలులో గవర్నమెంటు పడిపోయింది. అప్పుడు గవర్నరుగా వున్న త్రివేదిగారికి ఆ పరిస్థితంతా తెలుసు. దానిమీద enquiry పెట్టి నారాయణపురంవద్ద ప్రాజక్టును కట్టడం drop చేశారు. నందివాడవద్దనే ప్రాజక్టు కట్టాలని, సంకెలకు regulator bridge కట్టాలని represent చేసి చెప్పాము. తరువాత కొత్తగ గవర్నమెంటు వచ్చి నారా యణపురం వద్దనే ప్రారంభించారు. ఆ నందివాడ పని నందివాడ అయిపో యింది. నారాయణపురమున రు. 60 లక్షలవరకు ఖర్చుపెట్టారు. ఈ నందివాడ వద్ద ప్రాజక్టు కట్టినట్లయితే నిరాటంకముగా 25 వేల ఎకరాలు కలుస్తుంది. 50 లక్షల రూపాయల ఖర్చుతో అయిపోతుందని మనవి చేస్తున్నాను. ఇప్పుడు వీటిలో దిబ్బలు వేసి పంటలు సరిగా పండుటకు నీరు రాకపోవడంచేత ప్రజలు నానా ఇబ్బందులు పడుతున్నారు. సంకెల ఛానల్ కు గండిపడింది. దానిని బోర్డు మెంబరుగారు, చీఫ్ ఇంజనీరుగారు వెళ్ళి చూశారు. ఆ గండిపడి ఒక సంవత్సరము ఎనిమిది మాసాలు అయింది. అప్పుడు దానికి కట్టడానికి

రూ. 2,000/- లు ఎస్టిమేటు వేశారు కాని అప్పుడు కట్టలేదు. ఇప్పుడు రూ. 32,000/-లు ఖర్చుపెట్టారు. ఇంతవరకు ఏటిలో నీరులేదు నందివాడ ప్రాజక్టు ఎక్కడవుందో ఒక్క చీఫ్ ఇంజనీరు వెంకటకృష్ణ అయ్యరుగారికి తప్ప ఇంకెవ్వరికి తెలియదు. అదిరెండు కొండలమధ్య వుంది. అక్కడ స్వర్ణముఖి, నాగావళి వేగవతి అను మూడు నదులు కలుస్తున్నవి. చాలా దగ్గరలో ఉంది. ఫస్ట్‌క్లాస్ సోర్సెస్ అక్కడ వున్నాయి. వారు తప్ప ఇంకో ఇంజనీరు ఇంత వరకు దానిని చూడలేదు. వారుకూడ లోగడ ఎప్పుడో చూచివుంటారని అను కొంటున్నాను. దానివల్ల 50 వేల ఎకరాలు అదనంగా కలుస్తుంది. రెగ్యులేటర్ కూడా అవసరం లేదు. మంత్రులు వచ్చి స్వయంగా చూడవచ్చు. టెక్నికల్‌గా ఏది చెబితే అదే రైటవుతుంది. వారికిష్టమైతే 50 వేల ఎకరాలని వ్రాస్తారు. ఇష్టంకాకపోతే 9 వేల ఎకరాలనే చెబుతారు. వారు చెప్పిన దానిని బోర్డు మెంబర్సు కాదనలేరు. మినిస్టర్లు కాదనలేరు. వారు తలచుకొంటే నందిని పందిని చేస్తారు పందిని నందిని చేస్తారు, అటువంటి సమర్థత వారిలో వుంది. విశాఖపట్టణం జిల్లాలో పాలకొండ తాలూకా చాలా పెద్దతాలూకా అయినది. ఇదివరకు ఎస్టేటు క్రింద వున్నా ఇప్పుడది గవర్నమెంటు తాలూకా అయినది. అక్కడి చెరువు లన్నింటిని గవర్నమెంటు తీసుకొన్నది. దిగువవైపు కాలువ పారటానికి అవకాశం ఉన్నది. కావాలంటే కమిటీవారిని అడగవచ్చు. కనుక ఆ విషయం ఆలోచించాలని కోరుతున్నాను. నందివాడ ప్రాజెక్టు ఎందుకు వెనక్కు నెట్టారని అడిగితే నీరులేదని చెబుతారు. నాగావళి నదికి చాలా హిస్టరీ వుంది దానికి ఒక ప్రాజెక్టు కడితే 25 వేల ఎకరాలకు రెండవ పంటకు నీరు వస్తుంది. మంత్రులు అక్కడకువచ్చి స్వయంగా చూస్తే అన్ని విషయాలూ తెలుస్తాయి. సెకండ్ రివర్ ఎక్కడ ఫారమ్ అవుతున్నదో మంత్రులు అక్కడకు వచ్చిచూస్తే వారికి వచ్చిన భోగట్టా తప్పని తేలుతుంది. నేను చెప్పిన విషయాలలో ఎంతవరకూ యథార్థమో నిన్న వెళ్ళిన కమిటీని అడిగితే తెలుస్తుంది. నందిపాడ ప్రాజెక్టు సమీపానికి వెడితే అక్కడవున్న రైతులందరూ 'మీకు కావలసిన టాక్సులు ఇస్తాము. మీకు అవసరమైన డబ్బు ఇస్తాము. మీరొక 50 లక్షలు ఖర్చుపెట్టండి. మేము 50 వేల ఎకరాలను సాగుచేసు కొంటాము మేము సుఖపడతాము' అని చెబుతున్నారు. అందుచేత ఈ విషయాలన్నీ మంత్రిగారు పరిశీలించి తగు చర్యలు తీసుకోవాలని కోరుతూ ఇంతటితో సెలవు తీసుకొంటున్నాను.

*డాక్టర్ యమ్. రంగయ్య (దెందులూరు): అధ్యక్షా! ఇర్రిగేషన్ పద్దును ప్రవేశపెట్టిన మంత్రిగారిని నేను అభినందిస్తూ ఈ పద్దును బలపరుస్తున్నాను,

జలసంపద ఎంత వినియోగం అవుతోంది? ఎంత కావటంలేదు? మనిషి సగటున ఎంతభూమి సాగులోనికి తెస్తున్నాడు? రాయలసీమలో ఎక్కడెక్కడ ఏఏ పథకాలు ఎన్ని వున్నాయి? తెలంగాణాలో ఎన్ని వున్నాయి? ఆంధ్రలో ఎన్ని వున్నాయి? ఏవి ఏస్టేజిలో వున్నాయి? మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఏవేవి తీసుకోబోతున్నారు? అనే విషయాలను వారు వివరంగా అందచేశారు. అందుకు వారిని నేను అభినందిస్తున్నాను. ఈ సందర్భంలో వారికి కొన్ని సూచనలు చేయదలచుకొన్నాను. 132 కోట్లతో మనం నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టును నిర్మిస్తున్నాము. దానిని సెంట్రల్ సెక్టారులోనికి ట్రాన్స్‌ఫర్ చేస్తే మనకు కొంత భారం తగ్గుతుంది కనుక అలా ట్రాన్స్‌ఫర్ చేయటానికి వెంటనే ప్రయత్నించాలని మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టుకు సంబంధించిన లెఫ్ట్ కెనాల్‌ను చింతలపూడి తాలూకా వరకు ఎక్స్‌టెండ్ చేసి అక్కడ ఎర్రకాలువకు కలిపితే చింతలపూడి తాలూకాకు చాల ఉపయోగంగా వుంటుంది. దానిని సావకాశం వుంటే వెంటనే చేయించవలసిందిగా కోరుతున్నాను. అలాగే కృష్ణాబ్యారేజి గేట్లు ఇంకా పూర్తికాలేదు. ఇంకా 13 గేట్లు పూర్తి కావలసివుంది. ఆ గేట్లనుకూడ పూర్తి చేయించి రైతుల ఉపయోగానికి తోడ్పడవలసిందిగా కోరుతున్నాను. మనం ఎన్నో కోట్లు ఖర్చు పెట్టి ప్రాజెక్టులను నిర్మించినప్పుడు దానితోపాటు ఆయకట్టును డెవలప్ చేయకపోతే ప్రజలకు కావలసిన సౌకర్యములు కలుగవు. కాబట్టి ఆయకట్టును డెవలప్ చేసే విషయాన్నికూడ మంత్రిగారు మనసులో వుంచుకోవలసినదిగా కోరుతున్నాను. గోదావరికి ధవళేశ్వరం వద్దగల ఆనకట్టకు మూడు అడుగుల ఎత్తు తలుపులు వున్నాయి. అవి మూడు అడుగులు కాకుండా ఆరు అడుగులకు పెంచినట్లయితే నీటిను స్టోర్‌చేసి పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో 50 వేల ఎకరాలకు మొదటి పంటకు, రెండవ పంటకుకూడ సప్లయి చేయటానికి వీలుంటుంది. కాబట్టి ఆ తలుపులు పెద్దవి చేయించాలనీ, దానికి అవసరమైతే అక్కడవున్న రైతులు ఒకటో, రెండో, అయిదో రూపాయలు గవర్నమెంటుకు ఇవ్వటానికి సిద్ధంగా వున్నారని మనవిచేస్తున్నాను. పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాకే కాక తూర్పు గోదావరి జిల్లా, కృష్ణా మొదలైన డెల్టా జిల్లాలకు వరదలవల్ల ముప్పు కలుగుతున్నది. ఈముప్పు రాకుండా చూడవలసిన బాధ్యత మనమీద వున్నది. ముఖ్యంగా గోదావరిలో శబరినదివచ్చి కలియటంవల్ల గోదావరి వరదల సమయంలో మరీ ఉధృతంగా వుంటుంది. కాబట్టి శబరీనదికి ఒక ప్రాజెక్టు కట్టి ఇటువంటి ఉధృత పరిస్థితి రాకుండా కాపాడాలని మనవి చేస్తున్నాను. ఈ వరదలవల్ల 80 లక్షల ఎకరాల పంటకు నష్టం కలగడమేకాక రోడ్లు పాడయి పోవటం, ఇండ్లు పడిపోవటం, జననష్టం కలుగుతున్నది కనుక వాటిని అరికట్టడానికి ప్రయత్నించాలని మనవి చేస్తున్నాను. బుడమేరు కృష్ణాజిల్లాకు సంబంధించి

నప్పటికీ దాని వరదల తాకిడి పశ్చిమగోదావరిజిల్లాకు తగులుతుంది. దానిని నివారించటానికని బుడమేరు డైవర్షన్ స్కీము పెట్టారు. అది ఒక్కటే చాలదు దానికి రిజర్వాయిర్ కూడ కట్టవలసిన అవసరం వున్నది. ఆ విషయంకూడ ఆలోచించాలని కోరుతున్నాను. తమ్మిలేరు ఏలూరు దగ్గరకు రాగానే ఈస్ట్ తమ్మిలేరని, వెస్ట్ తమ్మిలేరని రెండు పాయలుగా చీలుతుంది. ఆ రెండుపాయల మధ్య ఏలూరు పట్టణం వుంటున్నది. తమ్మిలేరుకు వరద వచ్చినప్పుడు ఏలూరు పట్టణానికే కాక దానికిదగ్గరగా వున్న కోనంగి, శ్రీపర్రు, కొవ్వలి, పోతూరు, చాటపర్రు మొదలైన గ్రామాలకుకూడ నష్టం కలుగుతున్నది. అందువల్ల తమ్మిలేరుకు ఎర్రమిల్లి గ్రామం దగ్గర, చింతలపూడివద్ద ఒక ప్రాజెక్టు నిర్మించి ఈ గ్రామాలకు కలిగే నష్టాన్ని నివారించవలసినదిగా కోరుతున్నాను. తమ్మిలేరు, బుడమేరు రెండు కలిసి కొల్లేరులో పడటంవల్ల కొల్లేరుకు వరదవచ్చి ఆ చుట్టుప్రక్కల వున్న గ్రామాలకు విపరీతమైన నష్టం కలగడం జరుగుతున్నది. పోతుకూరు గ్రామం దగ్గర ఆ గ్రామస్తులు నిర్మించిన ప్రొటెక్టివ్ బండ్ ఒకటి వున్నది. అది ఈ ఏడు పడిపోయింది. దానిని తిరిగి నిర్మించటానికి ప్రభుత్వం చర్యలు తీసికోవాలని కోరుతూ ఇంతటితో సెలవు తీసుకొంటున్నాను.

*శ్రీ బి. జి. ఎమ్. ఏ. నరసింగరావు : అధ్యక్షా, ఈ Irrigation demandను నేను బలపరుస్తున్నాను. ఈ డిమాండు మొత్తము 20 కోట్లకు ఉన్నది. ఇందులో minor irrigation కార్యక్రమము P W D. వారి క్రింద ఉన్నది. Revenue శాఖక్రింద ఉన్న మొత్తము చూస్తే ఆంధ్ర ప్రాంతమునకు సంబంధించినంత వరకు అయిదుకోట్ల రూపాయలు. ఇది చాలా స్వల్ప మొత్తమనే చెప్పవచ్చు. ప్రతిఒక్క సభ్యుడు కూడ ఈ డిమాండును గురించి మాట్లాడుతూ చిన్న నీటివనర్లు ఉపయోగములోనికి తీసుకుని రావలసిన ఆవశ్యకత ఉన్నదని చెప్పారు. ప్రతి సంవత్సరము కూడ చెబుతూనే వస్తున్నారు. అయినప్పటికినీ ఈ బడ్జటు allotment నిర్ణయించేటప్పుడు దీనియొక్క inportance ను మరచి పోయి కొద్ది మొత్తమును కేటాయించారు. చిన్న నీటివనర్లకు పెద్ద నీటివనర్లకు కేటాయించిన మొత్తములలో చాలా వ్యత్యాసము ఉన్నది. ఈ వ్యత్యాసమును తగ్గించవలసి యుంటుంది. ఎందుకంటే చిన్న నీటివనర్లను ముందు బాగుచేస్తే, అతి త్వరత్వరగా ఫలితములను ఇస్తాయి. కాని పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టులమీద ఖర్చు చేయడము posterity కోసము తప్ప ప్రస్తుత generation కు ఏ విధముగాను ఉపయోగించదు. ప్రస్తుతము ప్రభుత్వము కట్టించే పెద్ద పెద్ద ప్రాజెక్టుల మీద ఖర్చుచేసేది శుద్ధదండుగ అని చెప్పవచ్చు. వాటియొక్క ఫలితములు ఎప్పుడో గాని మనకు అందవు. పైగా చాలా స్వల్పము అని చెప్పవచ్చు. ఇదే అభిప్రాయము ప్రజలలో కూడ ఉన్నది. ప్రభుత్వము దీనిని గుర్తించవలసి యున్నది.

ఇది ఎక్కువ దండుగతో కూడిన కార్యక్రమము. ఈ కార్యక్రమము ప్రజల అవసరమునకు ప్రస్తుతము పనికిరాదు. ప్రస్తుత పరిస్థితులను బట్టి రాష్ట్రములో ఆహారకొరత అనేది ప్రభుత్వాన్ని ఎక్కువగ బాధిస్తున్నది. ఈ కొరత వెంటనే తీరాలంటే చిన్న నీటివనర్లు తప్ప, పెద్ద ప్రాజెక్టులు అందుబాటులోనికి రావు. చిన్న నీటివనర్లను అభివృద్ధిచేస్తే వెనువెంటనే ఫలితములు పొందటానికి వీలు అవుతుంది. పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టులు ఎప్పుడో 15, 20 సంవత్సరములకు గాని, ఫలితములు అందించలేవు, అలాంటి వాటిమీద ప్రభుత్వము పెద్దపెద్ద మొత్తములు ఖర్చుచేస్తూ, త్వరలో ఫలితములు యిచ్చే చిన్న నీటి వనర్లను వెనుకకు నెట్టడము సమంజసముగలేదు. చిన్న నీటి వనర్లను ప్రస్తుత పరిస్థితులను దృష్టిలో పెట్టుకోకుండా plan ను తయారుచేయడము, ఈ లోపం plan కు సంబంధించినట్లుగ కనబడుతున్నది. ప్రభుత్వము దానిని గురించి serious గా ఆలోచించవలెనని కోరుతున్నాను. ఇకముందు అయినా, రెండు రకముల నీటివసతులకును చెరిసగముగనైనా ఖర్చుచేస్తే, కొంత ఉపయోగకరముగ ఉంటుంది ఇది చేయకపోతే, ఆహారకొరత తీరటము కష్టము. పరిస్థితి మరింత క్లిష్టముగ తయారు అవుతుంది. దీనికి ప్రభుత్వముదే బాధ్యత అని చెప్పదగును. మా విశాఖపట్టణం, శ్రీకాకుళం జిల్లాలలో పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టులుకట్టే అవకాశము బొత్తుగాలేదు. అలాంటప్పుడు అక్కడ ఉంటున్న నీటివనర్లు అయినా బాగుచేయాలి. లేకపోతే ప్రభుత్వమువారు అవలంబించే విధానమును బట్టి ఆ రెండు జిల్లాలలోని ప్రజలు ఆహారముకోసము మరింత కష్టపడుతారేమో నని నా అనుమానము. అనేక సంవత్సరములనుంచి అక్కడ ప్రజలు చిన్న నీటి వనర్లకొరకు ఆందోళన చేస్తున్నారు. ప్రభుత్వము ఆ రెండు జిల్లాలనుకూడ దృష్టిలో పెట్టుకున్నట్లులేదు. వెనుక ఉన్న పరిస్థితే, ఇప్పటికికూడ ఉన్నది. కర్నూలు వచ్చిన తరువాత ఈ జిల్లా విషయము చెప్పాము. ఏమీ జరగలేదు. చివరికి ఇక్కడ హైదరాబాదు వచ్చిన తరువాతకూడ పరిస్థితి మారలేదు. ప్రభుత్వము మా రెండు జిల్లాలయందు ఇంత నిర్దయ చూపడము ఎందువల్లనో తెలియడములేదు. గడిచిపోయినది ఎట్లా ఉన్నను, ఇకముందు అయినను ప్రభుత్వము మా రెండు జిల్లాలయందు ప్రత్యేకశ్రద్ధ తీసుకుంటుందని ఆశిస్తున్నాను. ఆ జిల్లాలకొరకు Irrigation Board అనేది ఒకదానిని ఏర్పాటుచేసి, వారు ఇచ్చే సలహాల ప్రకారము కనీసము ఒకకోటి రూపాయలు అయినా ఖర్చు చేయడము మంచిది. ఇంతవరకు investigation పూర్తిఅయినవి ఏవేవి ఉన్నవో, అవిఅయినను ముందుగా పూర్తిచేయడము న్యాయముగ ఉంటుంది. ఈ work take up చేసేది ఒక wonpaign మాదిరిగ, ఒక irrigation drive మాదిరిగ ఆ జిల్లాలలోని చిన్న నీటి వనర్లను ముందు takeup చేసి పూర్తిచేయాలని ప్రభుత్వానికి మనవి చేస్తున్నాను. ఈ అవసరమును ప్రభుత్వము గుర్తించి

చిన్న నీటి వనర్లను ముందు takeup చేయాలని కోరుతున్నాను. ఈ అవకాశం నాకు అధ్యక్షులవారు ఇచ్చినందుకు వారికి ధన్యవాదములను సమర్పిస్తూ వారికి నా కృతజ్ఞతను తెలియజేస్తున్నాను.

*శ్రీ చౌదరి సత్యనారాయణ (షేర్‌మహమ్మద్‌పురం) : అధ్యక్షా, శ్రీకాకుళంజిల్లాలో Irrigation పనులు చాలా మందకొడిగా నడచుచున్నవి. ఇంతవరకు ప్రభుత్వమువారు ప్రారంభించిన పనులలో (1) నాగావళి, కుడి కాలవ, (2) వేగవతి ఆనకట్ట, (3) సంకిలిబ్రిడ్జి, (4) నారాయణపురం ఆనకట్ట, కుడికాలవ. ఇవి చాలా ముఖ్యమైనవి నారాయణపురం కుడికాలవను ప్రారంభించి ఇప్పటికి అయిదు సంవత్సరములు కావచ్చింది. ఇంతవరకు వీటిలో ఒక్క కాలవకూడ రైతులకు పనికివచ్చేదికాదు. నారాయణపురం ప్రాజెక్టును ప్రారంభించి, దిగువన కింతలచానల్ ఆరంభించారు. దానిక్రింద సుమారు ఆరువేల ఎకరములు నాగుకావలసి యున్నది. ఈ నారాయణపురం ప్రాజెక్టు ద్వారా, ఇప్పటికి రెండు సంవత్సరముల క్రిందట Executive Engineer Planning meeting జరిగేటప్పుడు నీటిని సప్లయిచేస్తామని చెప్పారు. అటు తరువాత ఈ కాలవను గురించిన కార్యక్రమము మానివేశారు. నీరు సప్లయి కాకపోవడమువల్ల ఈ ఆరువేల ఎకరములలోని పంట సరిగా పండక రైతులు చాలా నష్టపడుతున్నారు. వానలు కురిస్తే, రైతులు మళ్ళుకట్టుకొని పంటలు వేసు కుంటు ఉండేవారు. అలాంటిది ఈ ప్రాజెక్టుద్వారా నీరు లభిస్తుందని పైగా ఇంజనీరు చెప్పాడు గనుక తప్పకుండా నీరువస్తుందన్న నమ్మకముతో, మళ్ళు కట్టుకోవడము మానివేశారు. క్రిందకాలవ మరమ్మతుకూడ ప్రభుత్వమువారు మానివేశారు. దానికి Head ఎక్కడ ఉన్నదోకూడ Engineering Department వారికే తెలియదు. ఆ ఎస్టేటు ప్రభుత్వముయొక్క స్వాధీనములోనికి వచ్చి యిప్పటికి 10 సంవత్సరములు కావచ్చింది. Head ఎక్కడ ఉన్నదో తెలుసుకుని కాలవను బాగుచేయడము మానివేసినందువల్ల, నీటిసప్లయిలేక రైతులు పంటలు తృప్తికరముగ పండించలేక పోతున్నారు. ప్రతిసంవత్సరము రైతులు కలెక్టరువద్దకు, ఇంజనీర్లవద్దకు deputations కూడ వెళ్తున్నారు. season అంతా అయిపోయిన తరువాత, చివరిరోజులలో కొద్దిగా శాయన్న పట్టి సర్ప్లసు నీటిని వదిలితే, అది కింతల ఛానల్‌లోకివస్తే, కొద్దిగా benefit పొందగలుగుతున్నారు. అదికూడ పుబ్బ, ఉత్తరకార్తులలో, చివరి రోజులలో సాగుచేసుకునే పరిస్థితి ఏర్పడుతున్నది. ఈ విధముగ జరిగితే, పంటలు ఎంత అసంతృప్తిగా ఉంటాయో గుర్తించాలని అంటున్నాను.

ఇదేవిధముగ వంశధారప్రాజెక్టు విషయము ఉన్నది. దీనిని గురించి నా చిన్నతనమునుంచి నాకు బాగా తెలుసును. కాని మదనాపురం, గొట్ట,

సింగిడి, గుడారి అని ఈ ప్రదేశములు మొట్టమొదటనిర్ణయించారు. ఇందులో ఏది final అనేది ఎవ్వరికీ కూడ తెలియదు. దీనిని settle చేయడము ఇంజనీర్లకు వదలడమే మంచిది. వారు Technicians. దానిలోఉన్న లోతుపాతులు వారికే తెలియగలవు. ప్రభుత్వం స్వంత అభిప్రాయముగాని, ప్రజలను అడగడంగాని ఉపయోగించవు. ప్రజలను అడిగితే ఎవరికివారు మావూరుదగ్గర కట్టించండి అని చెబుతారు. ఇది సహజము. ప్రభుత్వము దీనిని నమ్మరాదు. ప్రజల అభిప్రాయమే గనుక ప్రభుత్వము తీసుకుని స్థల నిర్ణయము జరిపితే, ప్రభుత్వం నష్టపడినట్లేనని భావించాలి. ప్రభుత్వము రాష్ట్రములో పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టులు కట్టిస్తున్నారు. ప్రజలను అడిగి అవి కట్టిస్తున్నారా అని అడుగుతున్నాను. ఇంజనీర్ల సలహాయే మంచిదని నా అభిప్రాయము. ఉదాహరణకు రామపాద సాగర్ నిర్మించబోతున్నారు. ఇంకా, నందికొండ వగయిరాలు అనేకము వివిధ జిల్లాలలో కట్టిస్తున్నారు. Engineers యే, technical గా ఎక్కడ నిర్ణయిస్తే ప్రజలకు ఎక్కువగ ఉపయోగిస్తుందనే ఆలోచన వారికే తెలుస్తుంది. వారి సలహాకు. మనము బద్ధులము అయివుండాలి. అంతేకాని ప్రజలు ఒప్పుదలకోసము పోతే, దానివల్ల తప్పక నష్టమే వస్తుంది. ఆ విధముగ ఖర్చు చేయదలిస్తే, పెద్దప్రాజెక్టులను మానివేయాలి. ప్రజలను అడిగి యేయే జిల్లాలలో యే యే వసతులు కలుగజేయాలి అని అడిగి, ఆ ప్రకారమయినా చేయాలి. Minor Irrigation Schemes Investigation పూర్తిఅయినవి ముందు take up చేసి పూర్తిచేయడము మంచిది. త్వరలో ఫలితములను అందుకోవచ్చు. పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టులమీద ఖర్చుచేసే సొమ్ముతో చిన్ననీటివనర్లు పదింటిని తయారు చేయించవచ్చు. మంత్రిగారు ఇచ్చిన note లో పదిలక్షల రూపాయలు కేవలము వంశధార ప్రాజెక్టుయొక్క పరిశీలనకోసము ఖర్చుచేశామని చెప్పబడింది. పదిలక్షల రూపాయల ఎస్టిమేటు మాకుదుమ్మూరుగడ్డ కోసము, విజయనగరము special division వారు తయారుచేసి పంపించారు. ఇంతవరకు ఆ ఎస్టిమేట్లు ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. డిపార్టుమెంటునుంచి ఇంతవరకు సమాధానమే రాలేదు. అక్కడ రైతులు రు. 9,500 లు co-operative basis మీద deposit కూడ చేశారు. ఆ estimates ప్రకారము Block Development Contribution కోసము deposit చేశారు. ఇది ఇట్లా ఉండగా పూర్వపు Estate Villages కు సంబంధించిన చెరువుల పరిస్థితి ఏ విధముగ ఉన్నదో ప్రభుత్వము దృష్టికి తెస్తున్నాను. గత సంవత్సరము జిల్లా ప్లానింగు కమిటీ మీటింగులో రెండు పెద్దచెరువులకు ఆయకట్టుక్రింద ఎనిమిది, తొమ్మిది వందల ఎకరములు సాగు అవుతున్నది. వాటికి లాస్కర్ కావాలని ప్లానింగుకమిటీవారు శాంక్షను చేసినట్లుగా P. W. D. వారు రిపోర్టు పంపితే, ఒక్క లాస్కర్‌ను మాత్రము వేశారు. దానికోసము 20-7-1959

పేదీగల రు. 2465 గల ఆర్డరు ఇచ్చారు. ఆ ఆర్డరు ప్రకారము లాస్కర్‌ను **appoint** చేశారే కాని వారికి ఇంతవరకు జీతాలే ఇవ్వలేదు. జీతాలు ఇవ్వ కుండా అతను ఎట్లా పనిచేస్తాడు అని ప్రభుత్వాధికార్లు గాని, ప్రభుత్వముగాని అనుకుంటున్నది ? జీతము కోసము అడిగితే దానికి **Chief Engineers approval** కావాలని అన్నట్లు తెలిసింది. అతని జీతము త్వరలో ఇచ్చేటట్లుగా చేయాలని అంటున్నాను.

తరువాత సండివాడ ప్రాజెక్టు విషయము ఉన్నది. ఈ ప్రాజెక్టు వస్తుంది, చీపురుపల్లి, పాలకొండ తాలూకాలకు నీటి వసతి సమృద్ధిగా ఏర్పడుతుందని ఆ ప్రాజెక్టు సంగతి బయలుదేరి నప్పటినుంచి, ప్రజలు ఆశించుకొని ఉన్నారు, ముఖ్యంగా చీపురుపల్లి తాలూకా చాలా చెడ్డతాలూకా. అది ప్రతి సంవత్స రము కరువుకు గురి అవుతున్నది. అయితే ఈ నందివాడ ప్రాజెక్టు ఎక్కడకట్టిస్తే లాభదాయకముగ ఉంటుంది అనే సమస్య ఉన్నది. నారాయణపురం వద్ద ప్రాజెక్టు కట్టిస్తున్నారు. కాని అక్కడ కట్టిస్తే, సాగుఅయ్యే భూమికంటే నష్ట పడే భూమియే ఎక్కువగ కన్పిస్తుంది. ఇవతల కింతల ఛానల్ ఉండనే ఉన్నది. ఈ ఛానల్ క్రింద సుమారు ఆరువేల ఎకరములు సాగు అవుతున్నది. అవతల నారాయణపురం ఛానల్ తీసుకుంటే సుమారు అయిదారువందల ఎకరములు ఛానల్ క్రింద పోతుంది. దీనివల్ల మాకేమీ లాభములేదు. కాబట్టి ఏటికాలవను తీసుకునిపోయి సముద్రములో కలిపివేశారు. దీనివల్ల ఎక్కువలాభము మాకేమి కన్పించదు. సరే. ఏదోఒకటి ప్రారంభించారు గనుక అది త్వరలో చేయమని కోరుతున్నాను. ఇది చాలా అవసరమని అంటున్నాను. దీనికోసము లక్షలకొలది డబ్బు ఖర్చు చేస్తున్నారు కాని దీనికి ఎంత **allot** చేశారని ఇంజనీరును అడిగితే, మా కేమి తెలియదని జవాబు చెప్పారు. పనులు త్వరలో పూర్తిచేయమని అంటే, దానికి "మేము ఏమి చేస్తాము, అని చెప్పి పనులు త్వరలో పూర్తి కానివ్వకుండా ఉన్నారు. కనీసము మీరైనా దీనినిగురించి శ్రద్ధ తీసుకొండి అని మాతో ఆ ఇంజనీరు చెప్పారు నిజానికి అక్కడఉన్న **Executive Engineers** గాని, **Assistant Engineers** గాని చాలా మంచివారు. ఉత్సాహంతో పనిచేయగలసమర్థులు. చాలా చురుకుగా పనిచేస్తారు. అలాంటివారు రాష్ట్ర ములో లేకపోలేదు. వారు అక్కడ అయిదు, పది సంవత్సరములనుంచి పని చేస్తున్నారు. వారి సర్వీసు **regularise** చేయలేదని వారు చాలా నిరుత్సాహ వంతులుగ ఉన్నారు. ఇంతకాలము సర్వీసు చేసినను వారి సర్వీసు **regularise** చేయకపోడము న్యాయముగ లేదు. ప్రభుత్వము ఈ విషయములో తగు శ్రద్ధ తీసుకుంటారని ఆశిస్తూ ఇంతటితో సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

شری مادھو راؤ — جناب صدر — اریگیشن منسٹر صاحب نے جو ڈیمانڈس پیش فرمائے ھیں مین اونکی پوری تائید کرتے ہوئے اپنے چند خیالات کا اظہار ضروری سمجھتا ہوں۔ بڑے بڑے پراجکٹس کے تعلق سے بہت سے آنریبل ممبران نے عرض کیا ہے۔ مین اس پر زیادہ زور نہ دیتے ہوئے آنریبل منسٹر صاحب کی توجہ مائنر اریگیشن پراجکٹس کی طرف مبذول کروانے کی ضرورت سمجھتا ہوں۔ اسکی وجہ یہہ ہے کہ بڑے بڑے پراجکٹس کو ہم سارے اضلاع میں نہیں پھیلا سکتے۔ البتہ جہاں چھوٹی چھوٹی ندیاں پہاڑوں کے درمیان بہتی ھیں اون کو روک کر مائنر اریگیشن کی تعمیر کریں تو وھاں کی رعایا کو نہ صرف سہولت ہوگی بلکہ اون کے روزگار کا مسئلہ بھی حل ہو جائیگا۔ چنانچہ مین منسٹر صاحب سے عرض کرونگا کہ وہ ہر ضلع میں اکزیکیٹیو انجینیرس کو مقرر فرمائیں تاکہ اضلاع و تعلقہ جات میں جہاں پراجکٹس نہیں ھیں وھاں دوسرے سورسس معلوم کرکے اونکی تکمیل کی جاسکے۔ خاص طور پر تھرڈ فائیو ایر پلان میں اس سلسلہ میں کافی رقمی گنجائش مہیا کرنا چاھئیے۔ مدنور تعلقہ میں جو آندھرا پردیش میں منتقل ہوا ہے وھاں ایڑگو ترک ایک بڑا تالاب ہے۔ اس کے پیشتر سابقہ منسٹر صاحب کو اور حالیہ منسٹر صاحب کو بھی مین نے ایک رپورٹ پیش کی۔ اس کا سروے بھی ہو چکا ہے۔ دراصل یہاں پہاڑوں کے درمیان ندی بہتی ہے اس کو روک کر ایک پراجکٹ بنایا جا سکتا ہے۔

ضلع نظام آباد کے ۸ لاکھہ باشندوں سے جو ناانصافی ہو رہی ہے اوس کے سلسلہ میں مین یہہ کہنا چاھتا ہوں کہ سکنڈ فائیو ایر پلان میں دیوبور پراجکٹ کو رکھا گیا تھا۔ لیکن نہیں معلوم منسٹر صاحب متعلقہ اور موجودہ حکومت نے کیوں اس کو ڈراپ کر دیا۔ اس کے متعلق میں یہہ عرض کرنا ضروری سمجھتا ہوں کہ موجودہ حکومت نے پوچم پاڑ پراجکٹ کو جو کہ تھرڈ فائیو ایر پلان میں رکھا گیا تھا اوس کو سکنڈ فائیو ایر پلان میں لے لیا ہے۔ مین پوچم پاڑ کی مخالفت نہیں کرنا چاھتا۔ لیکن مین حکومت پر یہہ واضح کرنا چاھتا ہوں کہ سابق میں پراجکٹ بنانے کے متعلق جو پلانس بنائے گئے تھے وہ بھی کانگریسی حکومت نے ہی بنائے تھے اور اب بھی وھی حکومت

ہے۔ پہلے بی۔ رام کشن راؤ صاحب چیف منسٹر تھے۔ پھر سنجیوا ریڈی صاحب چیف منسٹر ہوئے پھر سنجیویا صاحب ہوئے۔ چیف منسٹرس تبدیل ہو سکتے ہیں لیکن پلان اور پالیسی میں تبدیلی نہیں ہونی چاہئیے۔ سابقہ حکومت نے اس پراجکٹ کے متعلق غور و خوض کر کے سکنڈ پلان میں اس کو شریک کروایا اور اس پراجکٹ کے سروے کے سلسلے میں لاکھوں روپیہ اس پر خرچ کیا۔ لیکن اس وقت اسکو نظر انداز کیا جا رہا ہے۔ یہہ نظام آباد کے کاشتکاروں کے ساتھہ ناانصافی کیجا رہی ہے۔ میں منسٹر صاحب کی توجہہ اس طرف مبذول کرواتے ہوئے یہہ عرض کرونگا کہ وہ اس پر غور کر کے اگر سکنڈ پلان میں اس پراجکٹ کو نہ شریک کیا جاسکے تو کم از کم تھرڈ پلان میں اسکو شریک کر کے اسکی تعمیر کیجائے۔ میں منسٹر صاحب کی توجہہ اس پر مبذول کروانا چاہتا ہوں کہ سابق منسٹر صاحب نے ایک سالانہ کانفرنس اریگیشن کے سلسلہ میں منعقد کئے تھے۔ یہہ کانفرنس ایک ہی مرتبہ منعقد ہوئی تھی۔ اس کانفرنس میں جو امیشن ہوتا ہے اوسکے تعلق سے میں نے عرض کیا تھا کہ اس میں پورے ضلع ایم۔ ایل۔ اے۔ کو شامل کرنا چاہئیے۔ کیونکہ گذشتہ مرتبہ کورم پورا نہ ہونے کی وجہہ سے یہہ کمیٹیز کامیاب نہ ہو سکیں۔ اس کے علاوہ جسطرح دوسری کمیٹیز میں ٹی۔ اے۔ وغیرہ دیتے ہیں اس کمیٹی میں بھی ٹی۔ اے۔ دیا جانا چاہئیے۔ گذشتہ سیشن میں منسٹر صاحب متعلقہ نے وعدہ کیا تھا کہ نظام ساگر کنال کی ری ماڈلنگ کیجائے گی لیکن اسکی ابھی تک ری ماڈلنگ نہیں کیگئی۔ میں نے اوس وقت عرض کیا تھا وہاں ایاکٹ کا لوکلائزیشن نہیں ہو رہا ہے۔ جس کے پاس قوت ہے وہ پانی حاصل کر رہا ہے۔ ان آتھورائزڈ کلٹیویشن بڑھ گیا ہے۔ لیکن اس پر کوئی توجہہ نہیں کیگئی۔ اس لئے یہہ عرض ہے کہ لوکلائزیشن قائم کیا جائے۔ اتنا کہکر میں اپنی تقریر ختم کرتا ہوں —

*శ్రీ పి. బాపయ్య (తిరువూరు) అధ్యక్షా, నాగార్జునసాగర్ ఎడమ కాలవ కట్టలేరు దగ్గరనుంచి తమ్మిలేరు వరకు పొడిగించుటకు నిర్ణయించినట్లు పత్రికలలో పడింది అందుకు తిరువూరు, నూజువీడు, చింతలపూడి ప్రజల తరపున మంత్రిగారిని నేను అభినందిస్తున్నాను. ముఖ్యంగా మంత్రిగారు తమ ప్రసంగంలో చిన్ననీటి తరహా పనులకు అగ్రస్థానం ఇస్తామని చెప్పారు. అంతే కాకుండా, నిన్న మంత్రిగారు ఒక ప్రశ్నకు జవాబు చెపుతూ, చిన్ననీటిపారుదల పనులవల్ల 1959-60 లో దాదాపు 90 వేల ఎకరాలు సాగులోకి వచ్చిందని చెప్పారు. ఇది చాలా సంతోషించదగిన విషయం. అయితే ఇప్పుడు ముఖ్యంగా ఒక విషయం మంత్రిగారి దృష్టికి తీసుకొనివస్తున్నాను. నా నియోజకవర్గంలో, ఈ చిన్న నీటిపారుదల స్కీములు నాలుగు ఉన్నాయి (1) కట్టలేరు స్కీము, (2) రాకట్టు స్కీము, (3) కంభంపాడు స్కీము, (4) రామన్నపాలెం స్కీము ఈ నాలుగు స్కీములు ఇప్పటికి 5 సంవత్సరములనుంచి అట్లనే ఉన్నాయి. వాటికి investigation జరిగింది, estimates తయారైనాయి, కాని అవి ఇంకా sanction కాలేదు. ఆ files Chief Engineer నుంచి Superintending Engineer's office కు, అక్కడనుంచి మళ్ళీ Chief Engineer's Office కు ఈ విధంగా హైదరాబాదుకు, విజయవాడకు తిరుగుతున్నాయి; గాని వాటికి ఏమీ మోక్షం కనపడలేదు. గత సంవత్సరం, అప్పుడు నీటిపారుదల శాఖామాత్యులు నరసింగరావుగారు విజయవాడలో ఒక Irrigation Conference పెట్టి శాసనసభ్యు లందరిని పిలిచారు ఆ సమావేశంలో ఈ రాకట్టు స్కీము తప్పకుండా ఈ సంవత్సరమే పూర్తి చేస్తామని అక్కడ అందరి సమక్షములో సెలవిచ్చారు. కాని ఆ మాటలన్ని అక్కడే నిలిచిపోయినాయి. దానికి చర్య ఏమీలేకుండా పోయింది. ఆ తరువాత కంభంమెట్టులో గత సంవత్సరం కాంగ్రెసు అధ్యక్షురాలైన ఇందిరాగాంధిగారు వచ్చినప్పుడు మా నియోజకవర్గములోని రైతులంతా వచ్చి మంత్రిగారిని, వారిని దర్శించి చెప్పుకొంటె, అప్పుడు వారు ఏదో ఒక వారంరోజులలో దానికి foundation వేయిస్తామనే రీతిగా చెప్పడము జరిగింది. అప్పుడు రైతులందరు చాలా సంతోషపడ్డారు. కాని ఆ సంతోషం ఎంతోకాలం నిలవలేదు. ఇప్పటికి కూడా అవన్నీ అట్లాగే ఉన్నాయి. మొన్న కొనాయిగండి scheme inauguration కు అక్కడికి మంత్రిగారు వచ్చి చేసిన ఉపన్యాసం వల్ల మాకు చాలా ఆశ కలుగుతున్నది. కాబట్టి వెంటనే ఇవన్నీ Chief Engineer గారు పరిశీలించి, వీటిలో ఇంకా ఏమైనా technical లోపాలు ఉంటే వాటిని తీర్చేసినట్లయితే ఒక వారము రోజులలోనే వీటిని sanction చేసి foundation వేయడానికి అవకాశాలు ఉన్నాయనే విషయం మంత్రిగారు దృష్టిలోపెట్టుకొని ఈ సంవత్సరమే వాటికి foundations వేసి ప్రారంభించేటట్లుగా చేయవలెనని మనవిచేస్తున్నాను.

తరువాత నా నియోజకవర్గములో చిన్న చిన్న చెరువులు ఉన్నాయి. ఇప్పుడు మంత్రిగారు చెప్పినదాని ప్రకారం 200 ఎకరాలు లోపల ఉన్నవన్నీ Revenue Department యొక్క అజ్మాయిషీ క్రింద ఉంటాయని చెప్పారు. దానిపైన ఆయకట్టు కలిగిన చెరువులు అన్నీ కూడాను P.W.D. వారి యొక్క అజ్మాయిషీ క్రింద ఉంటాయని అన్నారు. అయితే నా నియోజకవర్గములో 300, 400, 500 ఎకరాలు ఆయకట్టు గల చెరువులన్నీ కూడాను ఇప్పుడు Revenue Department యొక్క అజ్మాయిషీ క్రిందనే ఉండడం వల్ల వాటికి పెద్ద పెద్ద repairs చేయడానికి అవకాశం లేకుండా ఉన్నవి. ఆ చెరువులకు supply channels repairs చేయడానికి అవకాశం లేకుండాఉన్నది. దీనికి కారణ మేమంటే మొట్టమొదట చెరువు ప్రారంభంలో దానికి registered ఆయకట్టు 200 ఎకరాలకు లోపుగా ఉన్నందువల్ల, ఆతరువాత ఆయికట్టు ఎంత పెరిగినప్పటికినీ rigistered ఆయకట్టు 200 ఎకరాలకు లోపుగా ఉన్నది కాబట్టి అది Revenue Department క్రిందనే ఉంచబడుతున్నట్లుగా చెప్పుతూవచ్చారు. కనుక ఇప్పుడు ఆ ఆయకట్టును చూచి, 200 ఎకరాలకు పైన ఆయకట్టు కలిగిన చెరువులన్నీ వెంటనే రెవిన్యూడిపార్టుమెంటు నుంచి P.W.D. వారికి transfer చేయడానికి orders ఇప్పించవలసిందిగా మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను. ఇంకా చాలా విషయాలు ఈ సమావేశంలో చెప్పదలచుకొన్నాను గాని time లేక పోయింది. కాని ఇంకొక చిన్న విషయం. డెల్టాకు సంబంధించి చెప్పతున్నాను. డెల్టా ప్రాంతాలలో సామాన్యంగా వచ్చేటటువంటి తగాదాలు ఎక్కువగా నీటి supply గురించి వస్తున్నాయి. ఎందుచేతనంటే నీటి సప్లయి విషయంలో రైతులు ఎవరు ముందు ఊడ్చుకోవలెను అనేటటువంటిదాని మీద తగాదాలు వస్తాయి. నీటి సప్లయికి ముఖ్యంగా పైపులు, తూములు ఉన్నాయి. సామాన్యంగా ఒక్కొక్క తూము క్రింద 500 ఎకరాల దాకా ఉంటుంది. ఆ తూము ప్రప్రథమంలో ఉండేవాళ్లు జూన్‌లో ఊడిస్తే, చివరికి వచ్చేటప్పటికి ఏ ఆగస్టుకో, ఎప్పటికో వారు ఊడ్చుకోవడం జరుగుతుంది. కాని ఆగస్టులో ఊడ్చేటటువంటివారికి, జూన్‌లో ఊడ్చేటటువంటివారికి ఒకటే శిస్తు వసూలు చేస్తున్నారు. సామాన్యంగా మాగాణి పంటల విషయంలో ఒకరోజు ముందు ఊడిస్తే కూడా ఫలితము ఎక్కువగా ఉంటుందనే విషయం అందరికి తెలిసినదే. అందుకొరకు రైతులు ముందు ఊడ్చుకోవాలని ప్రయత్నం చేస్తూఉంటారు. ఇంత పెద్ద ఆయకట్టు కలిగిన తూములు కాకుండ సామాన్యంగా 50 ఎకరాలకు ఒక తూము యిస్తే ఎటువంటి తగాదాలు ఉండవని రైతులు చెబుతున్నారు. ఆవిధంగా చేస్తే అందరి తూములు సకాలములో ఒకేసారి ఊడ్చుకొనుటకు వీలుంటుంది, పంటలు సక్రమంగా పండుతాయి అని రైతులు చెబుతున్నారు కాబట్టి ఆవిధంగా చేయుటకు తప్పకుండా మంత్రిగారు చర్యలు తీసుకోవాలని మనవిచేస్తూ విరమిస్తున్నాను.

*శ్రీ యమ్. సత్యనారాయణరాజు (చీపురుపల్లి - జనరల్). అధ్యక్షా, ఈ ఇర్రిగేషన్ డిమాండ్‌ను బలపరుస్తూ మంత్రిగారికి కొన్ని సూచనలు మనవి చేస్తున్నాను.

మెరక ప్రాంతమైన చీపురుపల్లి తాలూకాలో తగిన ప్రాజెక్టు లేవు. మీడియమ్ సైజు ప్రాజెక్టు ఒకటే ఉన్నది. నందివాడను గురించి చాలమంది మిత్రులు మాట్లాడారు. మంత్రిగారు సంకిలి బ్రిడ్జి చూడటానికి వెళ్ళినప్పుడు, వెంకటకృష్ణయ్యర్‌గారిని కూడ వెంటపెట్టుకువెళ్ళి నందివాడ బ్రిడ్జిని స్వయముగా చూస్తే, అది ఎంత లాభసాటిగా ఉంటుందో బోధపడుతుంది. దానివలన చీపురుపల్లి, పాలకొండ, శ్రీకాకుళం తాలూకాలకు ప్రయోజనం ఉంటుంది

చీపురుపల్లి తాలూకా అన్నివిధాల వెనకపడి ఉన్నది అక్కడి ఎస్టేట్సు కాలములో కట్టినవి కొన్ని గడ్డలు ఉన్నవి. వాటికి 1945 నుంచి మరమ్మతులు లేవు. చెరువులకు కూడ మరమ్మతులు లేవు. ప్రభుత్వంవారు జిల్లాకు అయిదారు చెరువుల చొప్పున మరమ్మతులు చేస్తున్నప్పటికి సక్రమంగా పనులు జరుగుట లేదు. చెరువుల మరమ్మతులకు ఇర్రిగేషన్ సర్కిల్స్ అని ఏర్పాటు చేశారు. కాని అనుకొన్నట్లుగా అక్కడ పనులు జరుగుటలేదు. రోడ్ల ప్రక్కన ఉన్న చెరువులకు మాత్రం మరమ్మతులు చేయడం జరుగుతోంది ఈ పనులు కంట్రాక్టర్సుకు లాభసాటిగా, అనుకూలంగా ఉండే పనులు సూపర్ వైజర్‌కు suggest చేయడం, వారు పై ఇంజనీర్సును suggest చేయడం జరుగుతోంది. అందువల్ల కొన్నికొన్ని చెరువులకు మరమ్మతులు చేయకుండా ఉన్నారు. రమారమి 10, 15 మైళ్ళు ఇంటీరియర్‌లో ఉన్న చెరువులు ఎవరూ వెళ్ళి చూడనందున వాటి పనులు neglect చేయబడుతున్నాయి. అక్కడ బుగ్గరాయ వలస అనే ఊరు ఉన్నది. అక్కడ గడ్డలువచ్చి కప్పివేస్తున్నందున రమారమి అయిదారు చెరువులు మెరకలు వేశాయి. దానిని గురించి correspondence చేస్తున్నాము. కలెక్టరుగారికి వ్రాస్తే వారు తాశీల్దారుకు, తాశీల్దారు సూపర్ వైజరుకు పంపిస్తూంటారు. సూపర్‌వైజర్ వచ్చి చూడరు. ఆరుమాసములలో మైనర్ ఇర్రిగేషన్ పనులు పూర్తిచేయవచ్చును. ఒక సంవత్సరంలో ఫలితాలు యిస్తాయి కనుక మైనర్ ఇరిగేషన్ పనులమీద ఎక్కువ concentrate చేసి, యిచ్చిన డబ్బును సవ్యంగా అన్నింటికి సమానంగా పంపకంచేసి ఈపనులు సక్రమంగా జరిగేట్లు చేయాలని కోరుతున్నాను. Interior గ్రామాలలోకివెళ్ళి సూపర్వైజర్స్, తాశీల్దార్లు, ఆ చెరువులను చూసి సర్కిల్స్ ఏర్పాటుచేసి ఒక్కొక్క సర్కిల్‌కు ఇన్ని చెరువులు అని యిచ్చి ఆ పనులు చేయిస్తే అక్కడి వారికి ప్రయోజనం ఉంటుంది, లేకపోతే కంట్రాక్టర్సు suggest చేసిన చెరువులు తీసుకొని చేయడం, ఆపనులు సరిగా జరగక రెండుమూడు సంవత్సరముల

లోనే silt up అయిపోతున్నాయి. బాగుచేసిన చెరువులనే మళ్ళీ రెండు మూడు సంవత్సరాలలో బాగుచేయవలసి వస్తోంది.

మా తాలూకాలలో చిన్నచిన్న గడ్డలు ఉన్నవి. రెండుమూడువేలు, నాలుగయిదువేలు ఖర్చుచేస్తే 6 మాసాలలో ఆ పనులు పూర్తి అయి, ఒక సంవత్సరంలో ఫలితాలుయిస్తాయి. 300, 400 ఎకరాలు సాగులోకి రావడానికి అవకాశం ఉంటుంది. బిళ్ళగడ్డ అని ఊటపల్లివద్ద ఉన్నది ఆనీరు మూడు గ్రామాలకు సరిపోతుంది. గ్రామస్థులందరూ కలిసి మట్టిపని చేయించారు. ఒక కాలువ త్రవ్వుకొన్నారు. ఆ కాలవద్వారా నీరు ఈ చెరువులకు సప్లయి అవుతుంది. కాని వర్షాలు వచ్చినప్పుడు మట్టిపని కొట్టుకుపోతోంది. అక్కడ పక్కాగా పని చేయించాలని 1950 నుంచి **correspondence** చేస్తున్నాము. 1 వెయ్యి ఎకరాలకు నీరు సప్లయి అవుతుంది. ఆ **file** రెవిన్యూ డిపార్టు మెంటు; **P. W. D.** మధ్య తిరుగుతోంది. అది ముందు **P. W. D.** ఆయకట్టుగా **register** కావాలన్నారు. అది అక్కడ ఆగిపోయింది.

*శ్రీ వి. అప్పారావు. (అనకాపల్లి) అధ్యక్షా, ఈ డిమాండుపైన మాట్లాడేముందు ముఖ్యంగా తమకు అభినందనాలు తెలియజేయాలి. స్పీకర్ గారు రాజకీయాలలో దిగి ఎక్కాడా ప్రసంగాలు చేయకూడదనే ధోరణికి కట్టుబడి ఆ అధికారాన్ని ఎట్లా సద్వినియోగం చెయ్యాలో తమరు చూపించారు. ఈ వరవడి మన మంత్రులు నేర్చుకుంటే మన పరిపాలన చక్కగా సాగుతుందని సలహా ఇస్తున్నాను. మంత్రులు అయిన తరువాత ఒకపార్టీకి గాకుండా ప్రజల కందరకు బాధ్యత వహించవలసియున్నది. ఈ సాంప్రదాయాన్ని మంత్రులు అనుసరిస్తే దేశం బాగుపడుతుందని మనవిచేస్తున్నాను. ఈ సూచన యివ్వాలని నాకు ఈ భావం ఎందుకు కలిగిందంటే నేను ట్రైనులో వస్తున్నప్పుడు ఒక యువకుడు కలిసి ఒక విషయం చెప్పాడు. ఇంతకుముందు ఈ శాఖకు నరసింగ రావుగారు మంత్రిగా వుండేవారు. వారుజిల్లాలలో మీటింగ్స్ పెట్టి ఎన్నో వాగ్దా నాలుచేశారు; అరచేతిలో స్వర్గంచూపిస్తామన్నారు. ట్రైనులోకూర్చొని పత్రిక చదువుతుంటే ప్రస్తుతంవున్న మంత్రిగారి స్పీచ్ కనపడింది. మంచిచెడ్డలకు మా మంచి ఘనుడు మంత్రిగారు అంటూ ఒకపాట కట్టి ఆ మిత్రుడు చెప్పాడు. ప్రజల సహకారాన్ని గురించి ముందుగానే అడుగుతారు. ఫలాని జిల్లాలో ఫలాని ప్రోజెక్టు తీసుకొన్నాము. దీనికి మీ సహాయం యివ్వండి అని చెప్పకుండా మాసెన్సు ఎట్రాక్టు చెయ్యడానికి బ్రహ్మాండమైన వాగ్దానాలుచేస్తూ అరచేతిలో స్వర్గాన్ని చూపిస్తున్నారని ఆ యువకుడు ఒక విమర్శ చేశాడు. ఆదర్శంగా తమరు ఒక పనిచేసి చూపిస్తున్నారు. దానిని దేశంలోవున్న స్పీకర్స్ అంతా అనుసరిస్తే ఎంతో బాగుంటుంది. మంత్రులుగూడా పార్టీ భేదం లేకుండా అదే

ఆదర్శాన్ని అనుసరించాలని నా వ్యక్తిగత అభిప్రాయంగా చెప్పుతున్నాను. ఆయా ప్రాంతాలలోని administrative సమస్యలు discuss చేసి ప్రజలను educate చేసి ఈ అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు ప్రోజెక్ట్ పనులు సక్రమంగా నిర్వర్తిస్తే దేశము బాగుపడుతుంది

'మంచిచెడ్డలకు మామంచి ఘనుడు మంత్రి అల్లూరి' అని పశ్చిమగోదావరి జిల్లాకు వెళ్ళినప్పుడు ఒక గ్రామంలో ఒక కుర్రవాడు చేసిన పాటను విన్నాను. వారిపార్టీ దృష్టిలో చూచుకుంటే ఈ మంత్రిగారు ధైర్య సాహసములు కలిగిన వ్యక్తి అని నాకుకూడ నమ్మకం ఉన్నది. అయితే పరిపాలనలో ఎదుర్కొంటున్న అన్ని జిల్లాల సమస్యలను మంత్రిఅయిన తరువాత common గా చూడకతప్పదు. లక్షలాది ధనం వెచ్చించి పరిశీలించిన ఇప్పూరు, రామపాదసాగర్ ప్రాజెక్టు మన దేశంలోనే గాక, విదేశాలలోకూడ ప్రశంస పొందింది. ఆంధ్రరాష్ట్రములోనే గాక, భారతదేశములోని తిండిగింజల కొరత తీర్చడమేగాక, అనేక పరిశ్రమలకు అవకాశము యిచ్చేటటువంటి స్కీము. విశాఖపట్టణం మొదలు బకింగ్‌హామ్ కెనాల్ ద్వారా మద్రాసు రాష్ట్రముతో, బొంబాయి రాష్ట్రములో మనకు జలరహదారీ కలిగించేస్కీము. అటువంటి స్కీమును ఈ మంత్రిగారు ఢిల్లీలో హైకమాండ్‌తో తమకుఉన్న పలుకుబడిని వినియోగించి అమలుచేయించ గలిగితే, వారియొక్క చలువరాతి శిలా విగ్రహము శాశ్వతంగా పెట్టి ప్రజలు వారిని పూజిస్తూ ఉంటారు. అట్లాంటి బ్రహ్మాండమైన పనికి పూనుకోవాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను.

నేను శాసన సభ్యుడిగా వచ్చాను కనుక మా ప్రాంతపుసంగతి కొంత చెప్పవలసివుంది. మా ప్రభువు విజయనగరం రాజాగారు నేడు శాసన సభ్యులుగా వున్నారు. వారి సంస్థానములో ముఖ్యమైనది విశాఖపట్టణం జిల్లా. అక్కడ ప్రాణాధారమైనది శారదానది. నిజం చెప్పాలంటే ఈ శారదానది పాలిటిక్స్‌కు బలిఅయింది. ఈ river సంగతి మీకూ తెలుసు పట్టాభి సీతారామయ్యగారు ఆంధ్రా కాంగ్రెస్ ప్రెసిడెంట్‌గా వున్నప్పుడు మీరంతా ఆ వరద బాధితులకు ఎంతో సహాయం చేశారు. శ్రీకాకుళంలో నాగావళి, విశాఖజిల్లాలో శారదా నదులు వరదలవల్ల ఎంతో భీభత్సాన్ని కల్గిస్తున్నవి. వాటికి అయ్యే ఖర్చు తక్కువ. అనేక పర్యాయములు investigations జరిగాయి. శారదా, అరం డేల్, ముద్దుట్టు, సంగమేశ్వరం, రైవాడ ప్రాజెక్టులను రెండోప్లానులో చేర్చి కూడా తన్నివేశారు. అలాగే జమ్ముగడ్డ ఛానల్ అనకాపల్లి town కు ప్రమాదము తెస్తున్నది. జమిందారీకాలంలో భూములను దురాక్రమణ చేయటంవల్ల అక్కడ ఇది అశ్రద్ధ చేయబడింది. ఇవ్వన్నీ investigations జరిగిన స్కీములు. వీటన్నింటిని ఒక్కసారి తీసుకోమని కోరటంలేదు. అనకాపల్లి తాలూకాలో

విజయరామసాగర్ అనే పెద్దతటాకం మహారాజుగారి పేరిట ఒకటి వుంది అదిప్పుడు పాడుపడిన స్థితిలో వుంది ఆ సంస్థానం ఇప్పుడు నశించింది. రాజులు తరాజులైనారు. నవాబులు తవాబులైనారు. ఎన్నివిధాల అడిగినా, స్వల్ప మొత్తంలో చేసే చెఱువులను కూడా తీసికోవటంలేదు. వీటికి కేంద్రం కొంత డబ్బు ఇస్తుందని నాకు విశ్వాసంవుంది. వీటిని వరద నివారణ పథకాలక్రింద తీసికొని వీటిని బాగుచేయించాలని మంత్రిగారికి మనవి చేస్తున్నాను. ఇది ప్రాంతీయ దురభిమానాలకు, పాలిటిక్స్‌కు సంబంధించిన సమస్య కాదు. ఇది ఆహార సమస్య ఆహార ఉత్పత్తిని సాధించటంలో మనదేశం బ్రహ్మాండమైన పాత్ర వహించవలసివుంది ఇప్పటికే ప్రాంతీయ దురభిమానానికి పాల్పడి కొంత నష్టపోయాము. కనుక ఇకనైనా అన్నిముఖ్యమైన సమస్యలను ఒక్కటిగా ఆలోచించి కనీసం ఈ మంత్రివర్గ హయాంలోనే వాటిని పూర్తిచేయాలని మంత్రిగారిని కోరుతూ ఇంతటితో సెలవు తీసికొంటున్నాను.

*శ్రీ షేక్ మౌలాసాహెబ్ (ఉదయగిరి) : అధ్యక్షా ! మంత్రిగారు ప్రవేశపెట్టిన ఇర్రిగేషన్ డిమాండును బలపరుస్తూ కొన్ని విషయాలను వారికి మనవి చేయదలచుకొన్నాను నెల్లూరుజిల్లాలోని మెట్ట తాలూకాలలోనివారు నాగార్జునసాగర్ కుడికాలువ విషయంలో ఇటీవల పత్రికలలో ప్రకటించిన దానిని బట్టి, డిసెంబరునెలలో శాసనసభలో ముఖ్యమంత్రిగారు చెప్పిన దానినిబట్టి చాలా ఆందోళన చెందుతున్నారు వారికి ఆ ఆందోళనను తొలగించి, తృప్తిని కల్గించటం ప్రభుత్వ ధర్మం. యింకా కొద్దిరోజుల్లో మనం కాంగ్రెస్ వర్కర్లగా నెల్లూరు జిల్లాలోని మెట్టతాలూకాలలోని ప్రజల దగ్గరకువెళ్ళవలసి వస్తుంది మంత్రులుకూడ వచ్చి వారి సహాయం కోరవలసి వస్తుందేమో! కనుక వారి విషయాన్ని కూడ ఆలోచించాలని కోరుతున్నాను. నాగార్జునసాగర్ కుడికాల్వకు రెండుచోట్ల నీళ్ళను దూకిస్తున్నాము. నల్లమలవద్ద దూకించటం సహజమే. కాని రెండవ ప్రదేశంలో కుడికాలువ ఎత్తు ప్రదేశములోనికి రాకుండా, తగ్గుప్రదేశంలోకి పోవడానికి వీలుగా దూకించటం అనవసరం. ఈ కారణం వల్లనే క్రిందకు తీసుకుపోయేటప్పుడు అదనంగా నీరు అవసరము లేకపోవటం చేత డామ్ ఎత్తుకూడ తగ్గుతుంది. అందుచేత మొట్టమొదట అనుకొన్నదానికంటే సగభాగమే ఈ కాల్వను త్రవ్విస్తున్నారు. ఇలా చేయటంవల్ల నెల్లూరు జిల్లాకు నీరు ఎలావస్తుందని అక్కడివారు ఆందోళన చెందుతున్నారు. ఈ విషయాన్ని ప్రభుత్వం గుర్తించాలని కోరుతున్నాను నాగార్జునసాగర్ స్కీము pass అయినపుడు లేనటువంటి శ్రీశైల ప్రాజెక్టు మధ్యలో రాబట్టి దానికి నీళ్ళు చాలవేమోనని సందేహిస్తున్నారేమో ! అలా సందేహించవలసిన అవసరం లేదని చెబుతున్నాను. గోదావరినుండి ఒక కాలువ ద్వారా నాగార్జున

సాగర్ డామ్ వద్దకు నీరు తెప్పించి, కృష్ణానదిలో కలిపితే మనకే గాక మద్రాసుకుకూడా మనం సప్లయి చేయగల్గుతాము కనుక, ఆ రకంగా చేయుటకు ఆలోచించాలని మనవి చేస్తున్నాను.

నెల్లూరుజిల్లాలోని మెట్టతాలూకాలలోని నీరు పారని ఎత్తుప్రదేశాలకు అమెరికాలో ఉన్న పద్ధతివలె పంపింగ్ స్కీమ్స్ ద్వారా కుడికాల్వనుండి నీరు పారించే ప్రయత్నములు చేయాలి. దానిని Lift Irrigation Scheme క్రింద తీసుకొని ఆ భూములకు నీరు పారుదల అయ్యేటట్లు చూడాలని మనవి చేస్తున్నాను. ఇదివరకటి ఇర్రిగేషన్ మంత్రిగారు కావలి-కనుపూరు కాలువ నాగార్జునసాగర్ కుడికాలువలో ఒక భాగమని, అందువల్ల రెండింటిని ఒకే దశలో చేయటానికి వీలులేదని, దానికి 10 లక్షలు కేటాయించామని నా ప్రశ్నకు సమాధానం ఇస్తూ చెప్పారు. ఇప్పుడు ఆ మొత్తాన్ని తగ్గించినట్లు తెలుస్తోంది అలా చేయకుండా కావలి-కనుపూరు కాల్వనుకూడ వెంటనే పూర్తి చేయించాలని కోరుతున్నాను. ఆశించిన ఆశలు నిరాశలౌతాయేమోనని అచటి ప్రజలు భయపడుతున్నారు. వారి భయాన్ని తీర్చటానికి కావలి-కనుపూరు కాల్వను ఈ దశలోనే ప్రారంభించి పూర్తి చేయాలని కోరుతున్నాను. ఈ నాగార్జునసాగర్ స్కీమ్‌ను pass చేసిన అప్పటి గవర్నర్‌గారైన శ్రీ త్రివేదిగారు ఆ ప్రాంతాన్ని దర్శించలేకపోయారు. గత ముఖ్యమంత్రిగారు ఎన్నిసార్లు రమ్మని కోరినా రాలేకపోయారు ఇప్పటి మంత్రులైనా నాగార్జునసాగర్ కుడికాలవ ప్రవహించే ప్రాంతాలను చూచి నెల్లూరుజిల్లాలో ఏ ఏ ప్రాంతాలలో, ఏ ఏ గ్రామాలనుండి ఈ ఎలైన్‌మెంట్ పోతున్నదో ఈ సభలో చెప్పాలని కోరుతున్నాను. కృష్ణానదిలో నీరు చాలదనో, మరోకారణం వల్లనో మాకేమీ రాదనే అపోహను తొలగించి నెల్లూరుజిల్లాలోని మెట్టతాలూకాల నుండి ఈ ఎలైన్‌మెంట్ పోతుందని మంత్రిగారు చెప్పి మాకు, మా ప్రాంత ప్రజలకు తృప్తి కల్గించాలని కోరుతూ ఇంతటితో సెలవు తీసికొంటున్నాను.

*శ్రీ యమ్. వి. సుబ్బరాజు (కొత్తపేట): అధ్యక్షా! ఆంధ్రదేశంలోని అన్ని నదులపై ప్రాజెక్టులను నిర్మించాలనే కార్యక్రమాన్ని చేబట్టి అపర భగీరధులని కీర్తిగన్న శ్రీ సంజీవరెడ్డిగారు తమ హయాంలోనే ప్రతి సంవత్సరం ఉధృతంలో పొంగి పరవళ్ళుత్రొక్కే గోదావరినదిని అదుపులో పెడతారని ఆశించాము. కాని అప్పటి ఇర్రిగేషన్‌మంత్రిగావున్న Sri J. V. Narasinga Rao గారు తమ హస్తాన్ని తెలంగాణా ప్రాంతానికి ఉపయోగపడేటట్లుగా పోచంపాడు వద్ద అడ్డుపెట్టారు. దానికి మేము విచారపడటంలేదు. ఆ ప్రాంతం అభివృద్ధిలోనికి రావటానికి ఆ ప్రాజెక్టు రావలసివుంది. అది సంతోషమే. పోచంపాడువద్ద మామూలు రోజుల్లో నీరువుండదు. డాక్టర్ రంగయ్యగారు

చెప్పినట్లు శబరి గోదావరిలో కలసిన తర్వాతనే దాని ఉధృత స్వరూపం కనిపిస్తుంది. శబరి గోదావరిలో కలసిన తరువాత ఒక ప్రాజెక్టును నిర్మిస్తే అది ప్రజానీకానికి ఉపయోగపడుతుందితప్ప లేకపోతే ప్రయోజనం వుండదు. అదృష్టవశాత్తూ గోదావరీ ప్రాంతానికి నాయకులైన సత్యనారాయణరాజు గారు ఈనాడు మంత్రిగా వున్నారు. వారికి గోదావరి పరిస్థితి పూర్తిగా తెలుసు. ఈనాడు వారు ఇర్రిగేషన్ మంత్రిగా రావటంవల్ల గోదావరిలో శబరి కలసిన తరువాత ఒక పెద్ద ప్రాజెక్టు వస్తుందని ఆశిస్తున్నాను. వారు తమ చల్లని హస్తాలతో ధవళేశ్వరంవద్ద గోదావరి ఆనకట్టకు తలుపులు ఎత్తు చేయటానికి పూనుకొన్నారు. దానికి ఈ బడ్జటులో ప్రొవిజన్ చూపినందుకు మేము మా హర్షాన్ని తెలుపుతున్నాను.

ఇప్పుడువున్న గోదావరి రిజర్వాయరు, ధవళేశ్వరంవద్దనున్న ఆనకట్టు వల్ల పాడైపోవడంవల్ల మూడు డెల్టాలకు రెండవపంటకు నీరు సరఫరా కాక పోవడం, రైతులు యిబ్బందిపడడం జరుగుతున్నది. కనుక, అక్కడ ముందు తలుపులు ఎత్తుచేసే కార్యక్రమంచేసి యిబ్బంది తీరుతుందని రైతులు ఆశిస్తున్నారు. ఇప్పుడు గౌరవసభ్యులు ప్రసాద్‌గారు ఆనకట్టతలుపులు ఎత్తుచేస్తే అది సెంట్రల్ డెల్టాకుతప్ప తూర్పుడెల్టాకు వుపయోగపడదని, ఆవిధంగా ఎవరో యింజనీరు చెప్పారని చెప్పారు. ప్రాజెక్టువచ్చినా, రాకపోయినా రిజర్వాయరులో నీరు ఎక్కువై మూడు డెల్టాలకు రెండవపంటకు నీరు వస్తుందని ఆశిస్తుంటే, ఎవరో **expert engineer** సెంట్రల్ డెల్టాకుమాత్రమే వుపయోగ పడుతుందని చెప్పడం ఆశ్చర్యంగావుంది. రిజర్వాయరులో నీరు అధికమైతే మూడు డెల్టాలకు వుపయోగపడుతుందనితప్ప, మధ్య డెల్టాకుమాత్రమే వుపయోగపడుతుందా!

అధ్యక్షా, యిది యిలావుండగా, మా సెంట్రల్‌డెల్టాకు ముఖ్యమైన ఒక సమస్యవున్నది. ఇప్పుడున్న ఏరియాకు నీరు సరఫరా కావడంలేదు. అక్కడ బొబ్బర్లంకమొగ వెడల్పుచేసి, 2, 3 భాగాలు అదనంగా పెంచాలనే **propo-sal** పూర్వంనుండి వున్నది. అది ఎప్పుడు పూర్తి అవుతుందా అని మేము ఎదురు చూస్తున్నాం. ఈపనిని సత్వరమే తీసుకొనవలసిందిగా సెంట్రల్ డెల్టాతరఫున రెవిన్యూ మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను. అన్నిటికంటె ముఖ్యమైనది ఏటిగట్ల నిర్మాణం. బడ్జెటులో అందుకు **provision** చూపించారు. అప్పుడే కార్యక్రమం చురుకుగా, జరుగుతున్నది; యింజనీర్లు వుత్సాహంతో ముందడుగు వేసి ఏటిగట్లను నిర్మించి, బలపరిచే కార్యక్రమంగా చురుకుగా చూస్తున్నారు. ఈ సంవత్సరం జూన్ ఆఖరునాటికి పూర్తి అవుతుందని ఆశిస్తున్నారు. వారి యొక్క కృషికి ధన్యవాదములు అర్పించి తీరవలసిందే. ఇది యిలావుండగా,

ఏటిగట్లకు ప్రక్కనవుండే భూమిలో మట్టినిత్రవ్వి బలపరచవలసి వస్తున్నది. భూమి 4, 5 అడుగుల లోతుకు పోతున్నది. ఆభూమి ఆరేడువేలు చేస్తుంటే, పూర్వ పద్ధతిప్రకారంగా ఎకరానికి 250 రూపాయల ప్రకారం యిస్తామనే నిర్ణయం చేసినట్లుగా విన్నాను. పంటభూమికి 250 రూపాయలు యిస్తామనడం అన్యాయం.

చిన్న రైతాంగం, ఎకరం, రెండెకరాలు గల వారికి యీ భూమి జీవనోపాధిగా నున్నది. దీనివలన వారికి ఆ భూమి వుపయోగం లేకుండా పోతుంది. అక్కడ ఎకరం 6, 7 వేలు చేస్తున్నది. కనుక ఆ రేటులో కనీసం మూడవ వంతు అయినా యివ్వకపోతే వారిని అన్యాయం చేసినట్లు అవుతుంది. వారికి న్యాయం కలుగజేయవలసిందిగా మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను. గోతులు పడిపోయిన భూమి అది. అక్కడ పల్లపుసేద్యం చేసుకుంటారు వారు. కనుక మొదటి ప్రయారిటీతో అక్కడి రైతాంగానికి వెంటనే బుల్‌డోజర్లు supply చేసి, యీ ఏటిగట్ల ప్రక్కన వుండే భూములు వుపయోగపడేట్లుగా చేయవలసిందని మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను.

నా నియోజకవర్గంలో పేరవరం పంపింగ్ స్కీము అమలులో నున్నది. అక్కడ రెండు పంపులు నీరు తోడుతున్నది. అవి 60% నీటిని మాత్రమే సరఫరా చేయగలుగు తున్నవి. నూటికి నూరుపాళ్ళు నీళ్ళు రావడం లేదు. కారణం తెలియదు లోపాలను సవరించి, నూటికి నూరుపాళ్ళు నీరు సరఫరా అయ్యేట్లు చేసి రైతాంగానికి సహాయపడడం ద్వారా యీ స్కీమును జయప్రదం చేయవలసిందిగా మంత్రిగారిని కోరుతున్నాను.

మా డెల్టాలో, ముఖ్యంగా, మురుగునీటి పారుదల కావాలి. ప్రతి సంవత్సరం వరదలవల్ల ఏటిగట్లకు గండ్లుపడిపోయి మురుగు కాల్వలు పొంగుతున్నవి. చాలా యిబ్బంది పడుతున్నాము. ఈ మురుగు పారుదల కార్యక్రమమును సత్వరమే చేపట్టి, రైతాంగానికి సహాయపడవలసిందిగా తమ ద్వారా మంత్రిగారిని కోరుతూ యింతటితో సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

*శ్రీ ఆర్. బి. రామకృష్ణరాజు (వడమలపేట) : అధ్యక్షా, ఎస్టేట్ల తరఫున రెండుమాటలు చెప్పదలచుకున్నాను. రాష్ట్రంలోని యితర ప్రాంతములో ఎట్లావుండినా, పూర్వము ఎస్టేట్లుగల ప్రాంతములలో మాత్రము నీటివనరులు చాలా అధ్వాన్నస్థితిలో నున్నవను విషయము మంత్రిగారికి కూడ తెలుసు. అందులో ముఖ్యంగా మా చిత్తూరు జిల్లాలో ఒక గొప్ప ప్రాజెక్టు వచ్చే అవకాశమే లేదు. మేమంతా బావులను ఆశ్రయించి, చెరువుల ననుసరించి, చిన్న చిన్న కాల్వలను ఆశ్రయించి బ్రతకవలసిన పరిస్థితి ఉన్నది. పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టుల

ఫలిత లాభం పొందే అవకాశం లేదు, ఎప్పుడు రాను కూడా రాదు. కనుక చిన్న స్కీమ్సు అయిన మైనర్ యిరిగేషన్, మీడియమ్ యిరిగేషన్ స్కీమ్సు యిటువంటి ప్రాంతాలలో అమలుజరుపవలసిందిగా సుమారు 4, 5 ఏళ్ళనుండి నేను అవకాశం వచ్చినప్పుడల్లా మన ప్రభుత్వాన్ని కోరుతూనే వున్నాను.

మా జిల్లాలో, ముఖ్యంగా నా ప్రాంతంలో, వున్న రెండు ముఖ్యమైన ప్రాజెక్టుల గురించి నేను ఆందోళన చేస్తున్నాను. మొదటిది—అమ్మగపల్లి ప్రాజెక్టు. దానిని, యింతకుముందు మంత్రిగా వున్న శ్రీ జె. వి. నరసింగ రావుగారు, ఛీఫ్ యింజనీర్ వెంకట్రామన్‌గారు వచ్చి చూసి సంవత్సరం పైగా అయింది. అక్కడ వేసిన పథకముకు ఖర్చు జాస్తీగా అవుతుందని, దానిని మార్చి యింకా లాభదాయకమైనదిగా చేస్తామని వాగ్దానంచేసి, అక్కడి రైతాంగాన్ని ప్రోగుజేసి 'యిక్కడ ప్రాజెక్టు కడితే, ప్రభుత్వంవారు విధించే నీటి తీరువా ఎక్కువగా యివ్వగలరా?' అని అడిగారు. అందుకు వారు—'మీరు ప్రాజెక్టు నిర్మించే పక్షంలో మేము ఎక్కువగా నీటి తీరువా యివ్వగలము' అని వాగ్దానం చేసినారు. తరువాత దాని సంగతి ఏమైనదో తెలియరాలేదు. దీనిని యిప్పటి మంత్రిగారు కొంచెం శ్రద్ధవహించి, కొనసాగించవలసిందిగా వారిని ప్రార్థిస్తున్నాను. అధ్యక్షా, మాబోటివారి అసెంబ్లీ కాలపరిమితి యింక రెండేళ్ళకంటె ఎక్కువ వుండదు. ఈ లోపలనే ప్రయత్నం చేసికొన్న పనులను విధించినట్లయితే మేము సంతోషిస్తాము. ఆ విషయాన్ని ప్రభుత్వం గమనించవలసిందిగా ప్రార్థిస్తున్నాను.

రెండవది—రాయచూరు ప్రాంతంలోని, రాయచూరు చెరువు. అది బ్రహ్మాండమైన చెరువు. ఆ చెరువుక్రింద వుండే భూములకు అది ప్రయోజనం. చెరువుకు వెనకవుండే విశాలమైన ప్రాంతమంతా అడవి. నీటివనరులు బొత్తిగా తక్కువ. అక్కడి ప్రజలకు సౌకర్యం వుండాలి. తరువాత, రాజుబావికోన అని ఒక కోనవున్నది. దానికిఅడ్డుగా ఒకకట్ట కట్టినట్లయితే అక్కడ చాలాభాగం సాగులోకి వస్తుంది. దానికి ఎంతో ఖర్చు కాదు. $1\frac{1}{2}$ లక్షల రూపాయలతో అది పూర్తి అవుతుందని అంచనా కూడ వేశారు. అయితే రాబడి తక్కువ అనే అభిప్రాయంతో దానిని గమనించకున్నట్లు తెలుస్తున్నది. రాబడి డబ్బులో చూస్తామా; ప్రజలకు కలిగే సౌకర్యంలో చూస్తామా అనేది ముఖ్య విషయం. ఒక పథకాన్ని చేబట్టితే, అక్కడ ఎంత రాబడి వస్తుందని గాక, ప్రజలకు ఎంత సౌకర్యం చేకూరుతుంది అనే విషయాన్ని పరగణనలోకి తీసుకుని తక్కువ రాబడి వున్నప్పటికి, యిటువంటి చిన్న స్కీమ్సును ప్రభుత్వం తప్పక గమనించవలయునని నేను ప్రార్థిస్తున్నాను. అమ్మనపల్లి స్కీముకొరకు చాలా ఖర్చు చేశారు, **preliminary investigation** కూడ జరిగింది. కొన్ని లక్షలు ఖర్చు

చేశారు. ఇంత ఖర్చు అయినప్పటికి, ఆ స్కీము ఒక రూపానికి రాకపోవడం చాలా ఆందోళనను కలిగిస్తున్నది. నేను మనవిజేసిన యీ రెండు స్కీమ్సును వెంటనే తీసుకుని, అవసరమైతే మంత్రిగారు ఆ ప్రాంతములను పరిశీలించేసి, వాటిని రూపొందించవలసిందిగా కోరుతున్నాను.

ఎస్టేటు ప్రాంతములలోని చెరువులు చాలా అధ్వాన్న పరిస్థితిలో నున్నవని అందరకూ తెలుసు. కొత్త చెరువు, కొత్త కాల్వ, కొత్త డాముకొరకు ఎవరూ కూడా ప్రయత్నించిన పాపాన పోలేదు. కనుక ప్రత్యేకంగా యీ ప్రాంతాలకొరకు ఒక 'మాస్టర్ ప్లాను' ను తయారుజేసి, అమలుచేయవలసి యున్నది, అక్కడ చిన్నచిన్న ప్రాజెక్టులు నిర్మించడానికి అవకాశ మున్నది. చెరువులు అనేకమున్నవి. వాటిని మరమ్మతులుచేసి మంచి పరిస్థితిలోనికి తీసుకు రావాలి. కాల్వలను చక్కగా ప్రవహింపజేసుకొనవచ్చును. వీటివల్ల ఎంతో ఆదాయం వస్తుంది; ఎంతోమంది ప్రజలకు సౌకర్యం కలుగుతుంది. నేను మనవి జేసినట్లు,. ఒక పథకాన్ని తయారుజేసి యీ ప్రాంతాలను పునరుద్ధరించవలసిందిగా ప్రభుత్వాన్ని కోరుతూ యింతటితో సెలవు తీసుకుంటున్నాను.

*శ్రీ పి. సుందరయ్య : (గన్నవరం) అధ్యక్షా, మంత్రిగారితోబాటు ఆంధ్ర రాష్ట్ర ప్రజల తరపున, భారతదేశ ప్రజల తరపున ఆంధ్రను పరకంగా సస్య శ్యామలం చేయవలయుననెడి దానిని గురించి ఒక కల గనడం న్యాయం. ఆ కలలో పాల్గొనవలయునని నాకు కూడా ఉన్నది. అయితే భారతదేశ చిత్రాన్ని అంతా యిప్పుడు చూడడం సాధ్యంకాదు. ఇప్పుడు 10 కోట్ల ఘనపుటడుగుల నీరు వినియోగింపబడి సాగుఅవుతున్నది. ఇంకా ఒకకోటి 40 లక్షల ఎకరాలకు నీటిపారుదల సౌకర్యం ఆంధ్రదేశంలో చేసుకొనగలమనే ఒక ఆశ, కల, ధ్యేయం మన ముందు వున్నది. ఇంకా పడువుల క్రింద గాని, cultivable waste land గా గాని, permanent passes క్రింద వున్నవి. సాగులోనికి రావలసింది 4 కోట్ల ఎకరాల వరకు వుంటుంది. 2 కోట్ల 50 లక్షల ఎకరాల భూమి అడవుల క్రింద వున్నది.

ఏరీతిగా తంటాలుపడినా, పంటకు రాని భూమిని వదిలివేసినా, నాలుగు కోట్ల ఎకరాలు సస్యశ్యామలం చేసుకోడానికి వీలుఉంటుంది. మొత్తం నాలుగు కోట్ల ఎకరాలకు నీటి వసతులు కల్పించడానికి మనం ప్రణాళిక వేయాలి.

(Deputy Speaker in the Chair)

కేవలం నదులలోను, ఉపనదులలోను, వాగులలోను వచ్చే నీటినిగురించి మాత్రమే 10 కోట్ల ఎకరపు ఘనపుటడుగులు కాని, భూగర్భంలోని బావులు మొదలైనవాటి నుండి నీటిని వక్రమంగా వినియోగించుకోగలిగినపుడు, ఒక

చుక్క కూడా సముద్రంలోనికి పోకుండా చేయగలిగినపుడు నాలుగు కోట్ల ఎకరాలలోను రెండు మూడు పంటలు పండించడానికి వీలుగా మనం పథకాలు వేసుకోవచ్చును. అది ఎంత త్వరగా సాధిస్తామనే విషయంలోను ఏ మార్గాలు అనుసరించాలనే విషయంలోను మనం కూర్చొని చర్చించవచ్చును. ఆంధ్ర దేశంలోని నాలుగుకోట్ల ఎకరాలలోను ఒక పంట కాకుండా రెండు మూడు పంటలకు వీలు కలిగించి సాగుచేసుకోవాలనేది మన అందరి కల. వర్షం ఎపుడు పడినట్లయితే అపుడు సాగు అని కాక, ఎపుడు కావలసివస్తే అపుడు వర్షం పడే స్థితి వచ్చేలోపల వర్షం వచ్చినపుడు పడే నీటిని అనవసరంగా వృధాగా సముద్రంలోనికి పోనివ్వకుండా పంటలకు ఉపయోగించేటట్లు రిజర్వాయరులు కట్టడానికి పథకాలు వేసుకోవాలి. కల కనడంలోమాత్రం మంత్రిగారు నాతో అంగీకరిస్తారని కోరుతున్నాను. 650 కోట్లు రూపాయలు ఖర్చుతో అదనంగా 140 లక్షల ఎకరాలను సాగులోనికి తీసుకురావడానికి వీలుంటుంది అనుకుంటున్నాను. ముంపు నివారణ స్కీములకై 60 కోట్ల రూపాయలు అవుతుందని అన్నారు. వందకోట్లు అయినా అభ్యంతరం లేదు అనుకోండి. కాని మన కల మన జీవితంలో కాకపోయినా మన తరువాతి తరంవారైనా చూసేట్లు ఉండాలి. 40 సంవత్సరాలకు గాని పూర్తి కాదు ; ఎపుడో అదికూడా ఒక పంట సాగునకే అని చెప్పడం కేవలం కల కలక్రిందనే ఉండిపోయే పరిస్థితిగా కనిపిస్తున్నది. నిజంగా అసలు జరిగే పరిస్థితి మనం చూడవలసి ఉంటుంది. దానికి తగిన కృషి, అందుకు తగిన ప్రణాళిక మనం రూపొందించుకొనవలసి ఉంది. ఈ అరగంటలోపల అందుకు కావలసిన ప్రణాళికను ఇవ్వడానికి నేనేమీ ఇంజనీరును కాను. వివరాలన్నీ ఒప్పుకోకపోయినా, ఒక కలమాత్రం మనముందు ఉండాలనే విషయంలో మంత్రిగారితో ఏకీభవిస్తున్నాను. వారు చెప్పినట్లు 40 సం.రాలు కాకుండా, వారు చెప్పినవి సాధించడానికి 10 సం. రాలు, నేను చెప్పినవి సాధించడానికి 10, 15 సం.రాలు. ఒక 25 సం.లకు మించి అవసరం లేదు. అపుడు మంత్రిగారు, నేను-ఇద్దరం మా జీవిత కాలంలోనే ఇది అంతా చూడవచ్చును అనుకుంటాను. ఈ స్కీములు విషయం వచ్చినపుడు చాలామంది శాసన సభ్యులు మాట్లాడుతూ వారివారి నియోజకవర్గాలలోని గ్రామాలలో ఏ చిన్న వాగు వున్నా, ఏ చిన్నకుంట వున్నా అనవసరంగా ఎందుకు వాటిని పోనిస్తారు, పడేవర్షాన్ని ఎక్కడికీ వృధాగా పోనివ్వకుండా పంటలు పండించుకోడానికి, పంటలకు కాకపోయినా పశువులు, మనుష్యులు కడుపునిండా కావలసిననీరు త్రాగడానికి వీలుగా సమృద్ధిగా పెట్టుకోడానికి ఎక్కడికక్కడే రిజర్వాయరులను ఏర్పాటు చేయాలనే ఆదుర్దా కనబరచడం న్యాయంగానే కనబడుతుంది. రెండు సంవత్సరాలనాడు పబ్లిక్ వర్క్స్ డిపార్టుమెంటువారు శాసనసభ్యులకు ఒక పుస్తకం పంచిపెట్టారు. అది నలభై పేజీ లుంటుంది. అందులో 1100 వరకు

మైనర్ ఇరిగేషన్ స్కీములు కడుతున్నామని అన్నారు. మొత్తం ఎంత డబ్బు అవుతుందో కూడడం కొంచెం కష్టమైనపని, ఇంకా వందస్కీములు consideration లో వున్నాయని అన్నారు. మూడవ ప్రణాళిక 15 కోట్ల రూపాయలను ఖర్చుపెట్టి అన్ని చెరువులను మరమ్మతులు చేయడం, క్రొత్తచెరువులు త్రవ్వడం, ముంపునివారణ స్కీములు పూర్తిచేసి మూడవప్రణాళిక ఆఖరుకు తెగిపోయిన చెరువు ఒక్కటిలేకుండా మరమ్మతులుచేసి అన్ని మైనర్ఇర్రిగేషన్‌పనులనుపూర్తి చేయగలమని అంటున్నారు. అంతఎక్కువడబ్బుతో అంతమనకార్యం మన ఇంజ నీర్లు సాధించగలిగితే చాల సంతోషించవలసిన విషయమని అనుకుంటున్నాను. ఏమైనా చాలామంది సభ్యులు ఎక్కడి-కక్కడ మాకూ కావాలని అనడంలో నాకు భేదాభిప్రాయంలేదు. అయితే ఉన్న వాస్తవిక పరిస్థితులను ప్రత్యేకంగా గమనించాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాను. మీడియం, మేజర్, మల్టి పర్పస్ ప్రాజెక్టులు ఎపుడో కడతామంటున్నారు. నాగార్జునసాగర్ మే 1955 లో మొదలు పెడితే 1975 లో కాని పూర్తికాదు అంటున్నారు. ఏ ప్రాజెక్టు మొదలు పెట్టినా చాలా దీర్ఘకాలం అవుతున్నది, వాటివల్ల వచ్చే ఫలితాలుకూడా వెనువెంటనే కనబడడంలేదు. వాటికిప్రాముఖ్యత ఇవ్వవద్దని చెప్పకపోయినా కాస్త తగ్గించి మైనర్ ఇరిగేషన్‌కు అత్యధికంగా ఖర్చు పెడితే వెను వెంటనే ఫలితాలు వస్తాయి. ప్రతి గ్రామం బాగుపడుతుంది, ఈ రకంగా చెబుతున్నారు. ఈ వాదనతో ఏకీభవించలేనందుకు విచారిస్తున్నాను, మైనర్ ఇరిగేషన్ స్కీములకు తప్పకుండా ఖర్చు పెట్టవలసిందే. నేను ఇంజనీరును కాకపోయినా ఇచ్చిన లెక్కలను బట్టి చెబుతాను. 1952-53 నుంచి 1956-57 వరకు వచ్చిన crops of season reports బట్టి చెబుతాను. అందులో ఏ రకంగా ఎంతెంతభూమి సాగు అవుతూ వచ్చిందీ ఇచ్చారు. 1957-58, 1958-59 లకు కూడా ఇటువంటి లెక్కలు ఉంటే ఇంకా బాగా ఉండేది. దురదృష్టవశాత్తు అవి దొరుకలేదు, కాలువల విషయంలోనికి నేను వెళ్ళను. ప్రభుత్వ కాలువలు కాని ప్రవేటు కాలువలు కాని- అంటే రిజర్వాయరు మూలకంగా గాని ఏటినుంచి సరాసరి కాలువలు త్రవ్వి కాని- అటువంటివి guaranted ఇరిగేషన్‌క్రింద తీసుకుంటారు. మైనర్ ఇరిగేషన్ అనేవి ప్రధానంగా చెరువులక్రింద వస్తాయి. వాటి విషయమే తీసుకుంటే ఏ సంవత్సరము వర్షం బాగా పడిందో ఆ సంవత్సరం 10 లక్షల ఎకరాలకు పైన అదనంగా సాగులోనికి వచ్చిందని పంటలు పండాయని లెక్కలు తెలియచేస్తున్నాయి. 1952-53 లో 18,60,000 ఎకరాలు చెరువులక్రింద సాగు అయితే మరుసటి సంవత్సరం 26,50,000 ఎకరాలు సాగైనది. ఇదంతా పబ్లిక్ వర్క్సు డిపార్టుమెంటువారు 'మా ఘనకార్యమే' అని చెప్పుకోరనుకుంటాము- 8 లక్షల ఎకరాలు అదనంగా సాగు అవడానికి, వర్షం బాగా పడడంవల్లనే ఆ విధంగా

ఎక్కువ భూమి నాగైనది. చెరువులక్రింద 1955-56 లో 26,38,000 ఎకరాలు సాగు చేసారు; 1956-57 లో 29,16,000 ఎకరాలు సాగుచేసారు. లెక్కలను బట్టి తెలుస్తున్నది. ఒక సంవత్సరంలో మూడులక్షల ఎకరాలు అదనంగా సాగు లోనికి రావడానికి క్రొత్త చెరువులు త్రవ్వడం అని పబ్లిక్ వర్క్సు డిపార్టుమెంటు వారుకూడా చెప్పుకోరు అనుకుంటాను, వర్షాలు బాగా ఉండడము, ఈ లోపల వారు మరమ్మతు చేసిన కొన్ని చెరువులలో అదనంగా నీరు ఆగడం కారణంగా-చెరువుల మరమ్మతు చేయడముతో వాటిలో అదనముగా నీరు ఆగడము బట్టి కొంత మిగిలినవి. కాస్త వర్షాలమీద ఆధారపడి — ఎక్కువ భూమిసాగు అయింది. బావులసంగతి కూడా అట్లాగే ఉంది. ఇతరవిధాలుగా చూచినా అట్లాగే ఉంది. ఎ సంవత్సరంలో వర్షాలు సక్రమంగా పడుతున్నాయో, అపుడు మన వ్యవసాయం నీటిపారుదల వసతులు చాలా ఎక్కువగా పెర్గుతున్నాయి ఏ సంవత్సరంలో వర్షాలు బాగా పడవో ఆ సంవత్సరం మనం ఎన్ని నీటిపారుదల వసతులు కట్టినా తక్కువ పంటకే దారితీస్తున్నాయి. ఈ సంగతి లెక్కలను బట్టి రుజువు అవుతున్నది. అందుచేత మైనర్ ఇరిగేషన్ పనులు చేయిస్తూన్నప్పటికి కూడా, ఏదైనా ఒక సంవత్సరంలో వర్షాలు తక్కువైనట్లయితే పంటలు పూర్తిగా దెబ్బతిని కరువుకాటకాలు రాకుండా ఉండడానికి మైనర్ ఇరిగేషన్‌కు కూడా కావలసిన నీరు సప్లయి చేయడానికి మీడియం, మేజర్ రిజర్వాయరులు అవసరమే అవుతాయి. లేకపోతే మాత్రం బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదం కాలంలో 1747 నుంచి 1890 వరకు, లేక 1900 వరకు ప్రతి 2 సం.లకు ఒక కరువు మన భారతదేశంలో ఏదో ఒకమూల వచ్చి లక్షలకొలది ప్రజానీకం చనిపోయిన పరిస్థితులే వస్తాయి.తప్ప మరొకటి కాదు. అందుచేత మైనర్ ఇరిగేషన్ పనులతో పాటు మేజర్ మీడియం ఇరిగేషన్‌పనుల ప్రాముఖ్యతను ఏమాత్రం తగ్గించకుండా మూడింటిని సమన్వయం చేసుకుంటూ వెళ్ళినపుడే మన ప్రజల తిండి సమస్యను తీర్చినట్లు అవుతుందని చెప్పక తప్పదు. ఈ సందర్భంలో నాకు అర్థం కానిది, ఇంజనీరింగ్ డిపార్టుమెంటు కాని, రివెన్యూ డిపార్టుమెంటు కాని బాధ్యులైనది ఒకటి ఉంది. ఒక ప్రాజెక్టును కట్టిన తరువాత, పెరినియల్ వాటర్ సప్లైకి ఏర్పాటుఅయిన తరువాత దానిక్రింద ప్రతి చిన్న చెరువును పంటభూములుగా మార్చి పంటలు పండించే పరిస్థితి వస్తున్నది నిజమే. మన దేశంలో భూమి కావాలనే ఆదుర్దా ఎక్కువగా ఉంది. ఆ ఆదుర్దాతో చిన్న చిన్న కుంటలను తీసిపారేసి కాలువలక్రిందకు మార్చుకుంటే బాగానేఉంటుంది.

కాని స్టోరేజిఉంది. చక్కగా స్టోరేజిచేసుకునే అవకాశంఉన్న ప్రాంతాలలో అటువంటి చెరువులను ఇంకా మరమ్మతుచేసి **integrate** చేసేరకంగా వాటిని **Reserve** చేయాలి. "అప్రాజెక్టు వస్తుంది. కాబట్టి దీనిని తీసేసినా

ఫరవాలేదు. ఆ ప్రాజెక్టు రానంతకాలం దీనికి మరమ్మతు చేయాల్సిన అవసరం లేదు" అనే ఆపద్ధతి సరియైనదికాదు. దానివల్ల మనం నిజముగా ఎంత అదనముగా పంటలు పండించుకోడానికి వీలుంటుందో అంత అదనంగా రెండవపంట పండించడానికి సావకాశం ఉంటుంది. వాటిని వదిలేసి కేవలం main reservoir మీద ఆధారపడే తత్వంవల్ల పంటలకు నష్టం అవుతుంది. రెండవపంటకు అవకాశం లేకపోతుంది. ఆ దృక్పథంవల్ల యేమి వస్తుంది? నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టు ఎఱ్ఱకాలువదాకా పోతుంది. సరే, తమ్మిలేరుదాకా దానిబలం కొంత పోతుంది. ఇంక ఎఱ్ఱకాలువదాకా నెట్టాలంటే ఇంకో ప్రాజెక్టునుంచి నీరుతెచ్చి కలపవలసి వస్తుంది అనుకుంటా. ఏమైనా ఎఱ్ఱకాలువదాకా తీసుకొనిపోతామా, గోదావరిదాకా తీసుకునిపోతామా అనేసంగతి అట్టేపెట్టి ఆ ప్రాజెక్టు వస్తుంది. కాబట్టి ఈలోపల ఆ ప్రాజెక్టుక్రింద ఏ చిన్నచెరువుకాని, వాగుకాని మరమ్మతు చేయవలసిన అవసరంలేదు,డబ్బులేదనిచెప్పడం న్యాయంకాదు. తమ్మిలేరుదగ్గరికి, ఎఱ్ఱకాలువ దగ్గరకి 75కి వస్తుందా, 80 కి వస్తుందా వారుచెప్పరు. 55లో ఆరంభించాము. ఇంకో 25 ఏళ్లదాకా వస్తుంది వస్తుంది అనిచెబితే, పదోచకోర పక్షులు వర్షంవస్తుందని ఎదురుచూస్తూ ఉంటాయట-నేను చకోరపక్షిని ఎక్కడా చూడలేదు అనుకోండి. ఆ రకంగా మనంకూడా ఎప్పుడు నాగార్జునకాలువ వస్తుంది? ఎప్పుడువస్తుంది? ఎప్పుడు మనపంటలు పండుతాయి?అని ఎదురుచూస్తే, అంతకాలము బ్రతికి ఉండలేం అనుకోండి. ఎదురుచూసి, ఎదురు చూస్తూ మనము కడుపుమాడి చస్తాం. ఈ రకంగా చిన్న చిన్న చెఱువులు, చిన్న చిన్న వాగులు బాగుచేయాల్సినవి వెనువెంటనే చేయాలి. అయితే చిన్న చిన్న వాటిని చేసినప్పుడు దానిమీద ఖర్చుపెట్టిన డబ్బు వృధాకాకుండా నాగార్జునసాగర్ పూర్తిగా వచ్చిన తరువాత కూడా అదీ ఇదీ సమన్వయం చేసుకుంటూ దీనిని కూడా చిన్న రిజర్వాయరు క్రిందనో స్టోరేజెస్ క్రిందనో పెట్టేరీతిగా రెండింటినీ సమగ్రంగా చేసే ప్రణాళికలు మన ఇంజనీరులు వేస్తున్నారా అంటే పూర్తి వివరాలు నాదగ్గరలేవు. వేయడం లేదనడం లేదు. వారిదృష్టిలోకూడా లేదని చెప్ప సాహసించను. కాని అమలుపెట్టే విధానము బట్టి అటువంటి సమగ్రమైన ప్రణాళిక ఆంధ్రదేశానికి లేకపోవడము—మన ఇంజనీర్లు తలచుకుంటే చాలా తేలికగాచేయగలరు—ఆ లేకపోవడం మాత్రం లోటు అని చెప్పవలసి ఉంటుంది. అదే రకంగా నాగార్జునసాగర్ కుడి కాలవగాని ఎడమ కాలవగాని తీసుకోండి. కుడికాలువను తీసుకొనిపోయి దక్షిణ పెన్నార్‌తో కలిపితే "తడ"దాకా పోవచ్చు, నాగార్జునసాగర్ నీటితోనే రెండవ పంటకు ఇవ్వకుండా మొదటి పంటతోనే మెల్లమెల్లగా తీసుకునిపోతే, అనేక వాగులు, అనేక చెరువులు దాటుతున్నాం, సరే వాటిమీద అక్విడక్టులు కడుతున్నాం, రిజర్వాయర్లు కడుతున్నాం అంటున్నారు కాని మొత్తం ప్రణాళికను నాగార్జునసాగర్ కుడి

కాలువగాని, ఎడమకాలువగాని, తుంగభద్ర కానీయండి, పోచంపాడు కానీయండి అనేక నదులుదాటి అనేక వర్షాలులేని ప్రాంతాలలో పోతున్నప్పుడు అక్కడక్కడ దీనిని చేస్తాం, అదేరకంగా చెఱువులు, స్టోరేజికట్టడానికి వీలున్న దగ్గర అక్కడ నీటిని నిలువచేయడానికి, ఉపయోగించడానికి కట్టుకుంటూ, సరే పైనుంచి నీరు కూడా పోచంపాడు మొదటి నుంచి ఆఖరుకు వచ్చేదాకా కూడా రెండింటినీ కలిపి రెండు పంటలు కాకుంటే ఒక పంట, పూర్తిగా వినియోగించే రకంగా సమగ్ర ప్రణాళిక వేశారా అంటే అదిమాత్రం లేదు. నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్టుయొక్క కుడికాలువ సంగతి కాని, ఎడమ కాలువ సంగతికాని మా దగ్గర **material** ఉన్నంతవరకు మేజర్ ప్రాజెక్టులు గురించి చూసినప్పుడు కొన్నికొన్ని నదుల నీటిని ఆ రకంగా నిలిపి ఉపయోగించడానికి ప్రయత్నించేశారు. పోచంపాడు ప్రాజెక్టులో (ఇదివరకు కృష్ణాపురంప్రాజెక్టు) **details** చూసినా, మానేరుదగ్గర చిన్నసరస్సు కట్టారు. అదేరకంగా ప్రతి రిజర్వాయరును పూర్తిగా వినియోగించి ఇక సాధ్యంకాదు. ఆరకంగా నిలబెడితే భూమిఅంతా **water logged** అయిపోతుంది. జలమయం అయిపోయి పంటకు నష్టంవస్తుంది అనేరకంగా తప్పితే మిగిలినరీతిగా ప్రతి నీటి బిందువును పోనీయకుండా కట్టాలనే రీతిగా ఇంజనీర్లు ఆలోచిస్తే ఇంకా సమగ్రమైన పథకాలు వేసుకోడానికి వీలుంటుంది. దానితోపాటు నీరునిలవడంవల్ల భూమి నీటిమయం అయే రీతిగాకాదు, మురుగుపోవటానికి **drainage** ఉండేరీతిగా సమగ్రమైన పథకాలు ఇంజనీరు ఆఫీసులో ఉండవచ్చు. మాకుమాత్రం ఇంతవరకు అందలేదు. భారత దేశాన్ని సస్యశ్యామలంగా చేసే కలలు—అవి అమలు అయేసంగతి అటుంచి—వాటిని శాసన సభ్యులకు ప్రజలకు అందజేయవలసి ఉంది. కనీసం ఆంధ్ర దేశానికి సంబంధించినంతవరకైనా ఆ రకంగా **integrate** చేసిన మైనరు నీటి వసతులు, ఊరికినే స్కీము కాకుండా సమగ్రమైనఇరిగేషన్ ప్రణాళిక తయారు చేయాలని—ఇదీ నా కల మన అందరికల. అయితే కలగురించి చెప్పుకునేప్పుడు జయప్రదంగా, సాధ్యమైనంత త్వరగా సాధించడానికి కొన్ని కొన్ని లోపాలు కూడా చూపించక తప్పదు. బడ్జెటులో యీ సంవత్సరానికి ఇంత డబ్బు ఖర్చు పెడతాం, ఫలానా గ్రామంలో ఫలానా తాలూకాలోనని ప్రజలకు చెబుతాం. మరల డిసెంబరు వచ్చినపుడు అవన్నీ దాదాపు 50% **revised** అయిపోతాయి. ఏదో ఒక సంవత్సరమే ఇది జరగడంలేదు. **Actual** గా ఖర్చు పెట్టిన దానికి **revised** అయిన దానికి సంబంధం లేకుండా ఉంటుంది. బడ్జెటు ఉపన్యాసపు వివరాలలో 214 స్కీములు ఉంటే నా అనుభవంలో, **Budget Manual** ప్రకారం 5%, 10% అటూఇటూఖర్చు పెట్టాల్సినది పోనిచ్చేసి 135 స్కీములు 25% ఎక్కువగాను తక్కువగాను ఖర్చుపెట్టినవి; 50% ఎక్కువగానో తక్కువగానో ఖర్చుపెట్టినవి 71 ఉన్నాయి. బడ్జెటులో చెప్పింది ఒక్క దమ్మిడీకూడా ఖర్చుపెట్టనివి 34 స్కీము

ఉన్నాయి. ఆవిషయం ఒక సంవత్సరం రెండుసంవత్సరాలు అయితే సరిగా అంచనా తయారు చేయడానికి staff లేకపోయిందని ఇంజనీర్లు చెప్పవచ్చు. మన డబ్బు మురిగిపోకుండా ఖర్చు కావలసినదేనని ఒప్పు కుంటాను. దాంతోపాటు శాసనసభా నివేదికలో వాగ్దానం చేస్తున్నారు. ప్రతి సంవత్సరం వింటున్నాం. ప్రతి శాసనసభ్యుడు తమప్రాంతాలలో కావలసినవి కట్టించవలసినదని ఆతృతతో మాటలాడుతూఉంటారు. కడతామని వాగ్దానంచేసి మరచిపోతే ఏ పార్టీకి చెందిన శాసన సభ్యులకైనా కష్టంగాఉంటుంది. ప్రజలుకూడా "ఏమిటి ఈశాసనసభ్యులు అడిగినప్పుడు కాగితంమీద చూపుతారు, అమలులో వచ్చినప్పుడు లేదు" అంటారు. వివరాలు ఎక్కువ చెప్పడానికి టైము చాలదు. కాని మంత్రిగారి దృష్టికి కొన్ని కొన్ని ఉదాహరణలు తెస్తాను. కొల్లిపర బ్లాకు 17-6-48 లో 1,56,400 రూపాయలు ఖర్చు పెడతామని బడ్జెటు ఎస్టిమేటు, ఇది గుంటూరు కృష్ణా జిల్లాలకు సంబంధించినదని కాదు చెప్పడం. Glaring గా కనబడ్డది కనుక చెబుతున్నాను. 1958-59 లో Revised budget లో 1,29,500 రూపాయలు ఖర్చు పెడతామని చెప్పారు. ఆఖరుకు ఖర్చు పెట్టినది ఎంత అని చూస్తే సున్నా. మూడు చుక్కలు వేశారనుకోండి. ఇంగ్లీషులో 'నిల్' అనవచ్చు. మూడుచుక్కలు పెట్టినా అభ్యంతరంలేదు. పడమట పంపింగుకి 58-59 లో 3 లక్షల రూపాయలు Revised budget లో. ఖర్చు పెట్టినది 1,24,000 మాత్రమే. పోనీ సగానికి సగం ఖర్చు పెట్టినందుకు సంతోషిద్దామంటే సంతోషించవచ్చు. అదేరకంగా కృష్ణాబారేజిక్రింద లోకలైజేషన్ స్కీము క్రింద 23,95,000 ఖర్చు పెట్టాలని చాలా వివరాలు ఇచ్చారు. Actual గా ఖర్చు పెట్టినది 9,04,000 రూపాయలు. పోనీ, బారేజి పూర్తిచేయడానికి షట్టర్సు బిగించాలి. 1958 వ సంవత్సరంలో ఎస్టిమేట్స్ కమిటీలో వేయిటన్నులు ఉక్కు వస్తే ఆ పని 60లో చేస్తాం అన్నారు. 60కి గాని రాలేదు. జూన్, జూలైలలో పూర్తిచేస్తారనుకుంటాను. కృష్ణాబారేజి గురించి ఏమి చెబుతున్నాం? బారేజి వల్ల అదనంగా లక్ష ఎకరాలు సాగులోకి వస్తుందన్నారు. ఎట్లా వస్తుందని ఎస్టిమేట్స్ కమిటీలో అడిగితే 123 స్కీములకి 1,20,00,000 రూపాయలు శాంక్షను అయితే అవన్నీ తీసుకునివస్తే అదనంగా లక్ష ఎకరాలు సాగులోకి వస్తుంది. పోనీ అవన్నీ ఆ సంవత్సరమే కాకపోయినా 24 లక్షల రూపాయలు కేటాయించారు. ఖర్చుపెట్టినది మాత్రం 9,40,000 రూపాయలు. కృష్ణా జిల్లా విషయం వదిలేస్తాం కాస్త. పశ్చిమ గోదావరిజిల్లాలో కొవ్వూరు తాలూకాలో కానూరుప్రాంతంలో భూములకు నీరు సప్లయి చేయడానికి 10,95,000 రూపాయలు శాంక్షను అయినదని మొదలుపెట్టారు. ఎంత ఖర్చు పెట్టినది తరువాత చూద్దాము. రు. 91 వేలు గత సంవత్సరపు revised budget లో ఖర్చుపెట్టాలని అనుకొన్నాము. రు. 17 వేలు ఖర్చుపెట్టాము.

మిగిలినది ఎక్కువ అయిపోయింది. గత సంవత్సరము పొరపాటు చేశాం. తరువాత సంవత్సరం అయినా ఖర్చుపెడతామని revised budget లో ఒక లక్ష యాభై వేల రూపాయలు sanction చేశాము. 15 వేల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టారు. కాని బడ్జెటులో ఒక లక్ష యాభై వేల రూపాయలు చూపించారు. అక్కడది తీసి అక్కడ ఖర్చుపెట్టడం మనకు తేలికగా వుండవచ్చు కాని ఇంజనీర్లకు మాత్రము పిల్లికి చెలగాటము, ఎలుకకు ప్రాణసంకటము మాదిరిగా- కిష్ట పరిస్థితిగా వుంటుంది. కాలువలు వస్తాయి. పంటలు పండుతాయి. అనుకొన్న రైతునోటిలో మట్టికొట్టి నట్లుగా అవుతుంది కాని అంతకంటె ఏమిలేదు. ప్రభుత్వానికి మంచిపేరువచ్చే మార్గాలు ఇవి కావని చెప్పక తప్పదు. అలాగే పంగినపల్లి, సత్యవాడ విషయము చెప్ప వలసియున్నది. ఈ చిన్నపనిని 1949 నవంబరులో ప్రారంభించారు, దీనికి ఖర్చు రు 11,700 లు. 1959 వచ్చేవరకు అది పూర్తికాలేదు. 1958-59 revised budgetలో దానికి రు 2,000 లు. ఖర్చుపెట్టాలని అనుకొన్నాము. రు. 2,000 లు ఖర్చుపెట్టారు. 1959-60 లో రు. 2,000 లు చూపించాము. ఈ నెలాఖరులోగా ఖర్చుపెడతారో లేదో చూడాలి. లేకపోతే 1960-61 బడ్జెటుకు వస్తుందేమో చెప్పలేను. ఇటువంటి చిన్నపనులను కూడ ఇన్నిసంవత్సరాలయినా పూర్తి చేయ లేదంటే అక్కడవున్న ఓవర్‌సీర్ రెస్పాన్సిబిలిటీయా లేక జిల్లా ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫీసర్ రెస్పాన్సిబిలిటీయా లేక ఇంజనీర్ల రెస్పాన్సిబిలిటీయా చూడ వలసి యున్నది. 1958-59 revised budget లో వేమగిరి పంపింగు స్కీముకు రు. 1,70,000 లు sanction చేస్తే ఖర్చుపెట్టింది రు. 63,000 లే. నాగావళికి రు. 17, 86,000 లు sanction చేస్తే రు. 9,84,000 ఖర్చుపెట్టాము. కె. సి. కాల్వకు రు. 31,00,000 లు ఖర్చుపెట్టాలంటే రు. 61,00,000 ఖర్చుపెట్టాము. మూసీ ప్రాజెక్టుకు రు. 25,50,000 లు ఖర్చుపెట్టాలంటే రు. 38,00,000 లు ఖర్చుపెట్టాము. సిరాలా ప్రాజెక్టుకు రు. 1,29,000 ఖర్చుపెట్టాలనుకుంటే రు. 52,000 లు మాత్రమే ఖర్చుపెట్టాము. పైడిగం ప్రాజెక్టుకు రు. 4,80,000 ఖర్చుపెట్టాలనుకొంటే రు. 4,973 లు ఖర్చుపెట్టాము. వేలకు లక్షలకు అట్టే భేదము కనపడ్డట్టువుంది. తొర్రిగడ్డ స్కీముకు రు. 4,85,000 లు ఖర్చుపెట్టాలనుకొంటే రు. 1,02,000 లు ఖర్చుపెట్టాము. జకపల్లి, దొడ్డిపల్లి, లక్నాపూర్ ప్రాజెక్టులకు ఒక్కొక్కదానికి రు. 3,00,000 ఖర్చుపెట్టాలను కొంటే జకపల్లికి మాత్రము రు. 33,000 లు ఖర్చుపెట్టాము. దొడ్డిపల్లికి, లక్నాపూర్‌కు దమ్మిడీ ఖర్చుపెట్టలేదు. తుంగభద్ర హైలెవెల్ కెనాల్ విషయముతో మైసూరుతో పేచీవుందని, ప్లానింగుకమిషన్ sanction చేయ లేదని చెప్పి అందుచేత ఖర్చుపెట్టలేకపోయామంటారు. కొద్దిమొత్తమైనాసరే దేనికయితే ఖర్చుపెడతామని వాగ్దానము చేశామో దానికి ఖర్చుపెట్టకపోతే

మన అసెంబ్లీ మీద ప్రజలకు గౌరవముండదు. ఈ రెండు ప్రాణాళికలలోను వందకోట్లు రూపాయలు ఈ ఇరిగేషన్ మీద ఖర్చుపెట్టామని చెప్పారనుకోండి. 12 లక్షల ఎకరాలకు అదనముగా నీటివసతులు కలుగచేసేదానికి ఉద్దేశింప బడింది. మొదటి ప్రణాళిక కాలములో 12 లక్షల ఎకరాలకు అదనముగా నీటి వసతులు కలుగచేయాలని కోరుకొన్నాము. 1959 డిసెంబరు నాటికి ఎన్ని ఎకరాలకు అదనముగా నీటిసాగుదల వచ్చిందిఅంటే ఒక లక్ష 49 వేల ఎకరాలు మాత్రమే అంటున్నారు. దీనికి కారణాలు ఏమంటే పిల్లకాలవలు త్రవ్వక పోవడము, పంటకాల్వలు త్రవ్వకపోవడము, రైతులకు కావలసిన సహాయము చేయలేకపోవడము అని చెప్పవచ్చు. భూములన్నీ కొద్దిమంది భూస్వాముల క్రింద వుండడము వల్ల ఇంతడబ్బు ఖర్చుపెట్టి ఎక్కడ చేస్తామని త్రోసేయవచ్చు. 3 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి కృష్ణానది మీద బరాజి కట్టాము. దాని క్రింద ఇంకొక లక్ష ఎకరాలు అదనముగా సాగు అవాలంటే ఇంకొక కోటి యాభై లక్షల రూపాయలయినా ఖర్చుపెట్టనిదే సాగుఅవదు. కె. సి. కెనాలుకు 4కోట్లు రూపాయలు ఖర్చుపెట్టి 3 వేల క్యూసెక్కుల నీరు తీసుకొనడానికి ఏర్పాటు చేసుకొన్నాము. ఇంకొక 2 కోట్ల రూపాయలైనా ఖర్చుపెట్టి కాలవలను త్రవ్వకపోతే ఆ నీటిని ఉపయోగించడం సాధ్యముకాదు. ఏదైన ఒక పనికి ఇంత ఖర్చు అవుతుందని ఖచ్చితముగా చూపించము. ఎందుకని చూపించరో మన కందరకు తెలుసు. ఈ విషయములో మంత్రివర్గముతో ఏకీభవిస్తాను. ఇంత ఖర్చు అవుతుందని కచ్చితముగా చూపితే ఆ ఢిల్లీలో కూర్చున్న విరాట మహాపురుషులు "మా దగ్గర అసలు డబ్బులేదు" అని చెప్పి సున్న చుట్టుతారు. ఒక రు. 2,00,00,000 ల తోనే అవుతుందని ఆరంభించిన తరువాత ఆ నీటిలో ఎవరు మునిగిచస్తారు! ఆ విరాట్ పురుషులు మునిగి చావడానికి సిద్ధముకారు. అప్పుడు ఎలాగో ఒకలాగ పంటలు పండడానికి ఆ నీటిని ఉపయోగించుకో మంటారు. ఇది మన ఒక్క రాష్ట్రమే చేస్తోందని అనడంలేదు. ఇలా అన్ని రాష్ట్రాలలోను జరుగుతోంది. ఈ రకముగా చేస్తే ప్రజలను ఏ విధముగా సంతృప్తి పరచగలరని కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాలను అడుగుతున్నాను. ఆర్థిక విధానాన్ని ఎలా పెంపొందించగలరు? వున్నది వున్నట్లు సెంటరుతో చెప్పండి. వాళ్ళు ఇవ్వనంటారా వాళ్ళతో కుస్తీ పట్టవలసి వుంటుంది. అయితే సత్యనారాయణరాజుగారు "మేము ఏదో చేయగలిగినంత నొప్పి తగలకుండా చేస్తున్నాము" అని అంటారు. సెంట్రల్ గవర్నమెంటు ఎంతో అన్యాయము చేస్తోందని లోపల బాధపడుతున్నా పైకిమాత్రము సెంటరుమీద మాట పడ కుండా జాగ్రత్తగా ప్రవర్తిస్తారు. మొదట కేటాయించిన డబ్బుతో ఏ రాష్ట్ర ములో ఏ ప్రాజక్టు పూర్తి అయినది? దామోదర వాలీ ప్రాజక్టుకు రు. 50,00,00,000 అవుతుందన్నది రు. 150,00,00,000 వరకు పోయింది. నేను ఉజ్జాయింపుగా

మాత్రమే చెపుతున్నాను. భాక్రానంగల్‌కు రు. 90,00,00,000 అవుతుందని అనుకొంటే రు. 175,00,00,000 కు పోతోంది. నిజాయితీతో సెంట్రల్‌గవర్నమెంటు ఈ స్కీముకు ఇంత అవుతుందనే దృష్టితో ముందుకు రాకపోతే ముసుగులో దెబ్బలాట మాదిరిగా ఒకరినిమించి ఇంకొకరు ఎలాపోవాలనే ఆలోచిస్తారుతప్ప సక్రమముగా ఆలోచించరు. మొదటి ప్రణాళికలో జరిగిన అన్యాయం సంగతి అట్లా వుంచండి. రెండవ ప్రణాళికలో జరిగిన అన్యాయం సంగతి అట్లా వుంచండి. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో మనకు అన్యాయముగా 600 కోట్ల రూపాయలు రావలసి వుంది. 600 కోట్లు కాకున్నా 500 కోట్ల రూపాయలైనా తెచ్చుకొందామని మన ముగ్గురు మంత్రులు ఢిల్లీ వెళ్ళినట్లు పత్రికలలో చూశాను. వారి ముఖవాలకం చూస్తే మనకు ఏదో అన్యాయం జరిగిందని నాకు తోచింది. అయితే వారు నాకు రహస్యాలేమీ చెప్పలేదనుకోండి. ఆ 500 కోట్ల రూపాయలలోను, 140 కోట్ల రూపాయిలు ఇరిగేషన్‌కు, కొత్త వాటికి, పాతవాటికి అన్నారు. దీనిలో **minor irrigation**కు రు. 20,00,00 000 **multi-purpose** కొరకు రు. 56,00,00,000 ఇతర ఇరిగేషన్‌కు రు. 56,00,00,000 **Flood Control Scheme** క్రింద రు. 8,00,00,000, మొత్తము రు. 140 కోట్లు అనే ఉద్దేశముతో ఢిల్లీ వెళ్ళారు. అన్ని రాష్ట్రాల క్రింద ఇరిగేషన్ విషయములో 3,600 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చు పెట్టదలచుకొంటే దానిలో మనకు 9% వస్తుంది. నూటికి 9 పాళ్లు అన్నపుడు 84 కోట్ల రూపాయలు వస్తుంది. ఆ 84 కోట్ల రూపాయలే తీసుకొన్నామనుకోండి. తుంగభద్ర మొదటి దశకు రు. 13,00,00,000 అన్నారు. ఇంకొక 1, 2 కోట్లు ఎక్కువ అవుతుంది అనుకోండి. నాగార్జున సాగర్‌కు రు. 40,00,00,000 ఖర్చుపెట్టాము. ఇంకొక రు. 50,00,00,000 ఖర్చుపెడితే మొదటిదశ పూర్తి అవుతుంది. పోచంపాడుకు రు 15 కోట్లు ఖర్చుపెట్టటానికి సాధ్యము కాదు. దానికి 5 కోట్ల రూపాయల కన్న ఎక్కువ కేటాయించలేదు. వంశధారను కూడ మొదలుపెట్టాము. తిరుపతి క్షవరం జ్ఞాపకంవస్తోంది. తిరుపతిలో మంగలి ఒక పది మందిని ప్రోగు చేసి పది మందికి తలోకాస్తచేసి తర్వాత నీ వంతు వస్తుందని కూర్చోపెడతాడు. అలాగే మనము కూడ అందరిని సంతృప్తిపరచడానికి పోచంపాడువద్ద ప్రాజక్టు కడతాము, నాగార్జున సాగర్‌ను పూర్తిచేస్తాము, శ్రీశైలమును పూర్తి చేస్తాము అని చెప్పి అన్నిటికి కూడ తలోకాస్త డబ్బు కేటాయిస్తున్నాము.

బుడమేరు వరదలవల్ల లక్షల ఎకరాలు మునుగుతున్నవి. బుడమేరు ఎర్రకాలవ మొదలయినవాటికి వరదలువచ్చి లక్షల ఎకరాలను ముంచివేస్తోంది. అనేక మురుగు కాలవలవల్ల భూములు మునగటం, పంట నష్టపడటం జరుగుతున్నది. అందుకొరకు పదికోట్లు ఖర్చుపెట్టవలిసి వుంటుంది. మైనర్ ఇరిగేషన్

కొరకు పదికోట్లు ఖర్చు పెడతారు అనుకోండి. ఇవి తప్పితే మన ఇరిగేషన్ ప్రాజెక్టులలో ఏవీ ఈ పంచవర్ష ప్రణాళికా కాలములో పూర్తి కావు. మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళిక ఆరంభమయ్యే యీ సమయములో మనలను ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలను చూస్తే—ఏ 84 కోట్లతోనో, 90 కోట్లతోనో మనం సంతృప్తి పడితే లాభంలేదు. మనము వెంటనే రైతులకు నీటి సదుపాయము కలుగజేయాలి. కనీసం పండిన పంట అయినా నష్టపడకుండా చూడటానికి, వరదలు రాకుండా నిరోధించటానికి మనము గట్టిచర్యలు తీసుకోవాలి. కరువు కాటకాలతో అలమటిస్తున్న వెనుకబడిన ప్రాంతాలలో అయినా, త్వరగా ప్రాజెక్టులు పూర్తిచేయాలి. తుంగభద్రను కంప్లీట్‌గా పూర్తిచేయాలి. పోచంపాడును త్వరగా పూర్తిచేయాలి. అది ఎప్పటికి పూర్తవుతుందో తెలియదు. అది 1970వ సంవత్సరానికి పూర్తవుతుందో—1975 వ సంవత్సరానికి పూర్తవుతుందో తెలియదు. ఈ ప్రాజెక్టులు నిర్మించడానికి ఇంత కాలయాపన చేస్తే, ప్రజలలో ఏమి ఉత్సాహము కల్పిస్తాము ? అన్నది మంత్రిగారు పరిశీలించాలని కోరుతున్నాను. నా ఉద్దేశ్యముగాని, మా పార్టీ ఉద్దేశ్యముగాని ఏమిటంటే—1965వ సంవత్సరమునాటికి 175 కోట్లకు తక్కువ కాకుండా (వీలైతే రెండొందలు కోట్లయినా సరే) ఖర్చుపెట్టి నీటిపారుదల వసతులను నీటిముంపు నివారణ పధకాలను తప్పనిసరిగా సాధించితీరాలి ఊరకే—మనదేశాన్నిగాని, మన రాష్ట్రాన్నిగాని ముందుకు తీసుకుపోవాలని ఆశించినంతమాత్రమునకాదు. 23 కోట్ల రూపాయలతో తుంగభద్ర ఎగువకాలవను ఐదేళ్ళలో కంప్లీట్‌గా పూర్తిచేయాలి. మనం డబ్బు ఇస్తే నాగార్జునసాగర్ రెండవదశ 1965వ సంవత్సరమునాటికి పూర్తి చేస్తామని మన ఇంజనీర్స్ అంటున్నారు. కనీసం మొదటిదశ అయినా వెంటనే పూర్తి అయ్యేదానికి 50 కోట్లు ఖర్చుపెట్టాలి. మీడియమ్ ప్రాజెక్టు అయిన పోచంపాడు ప్రాజెక్టుకూడ యీ ఐదేళ్ళలో పూర్తిచేసేదానికి 15 కోట్లు ఖర్చుపెట్టాలి. వంశధార ప్రాజెక్టునుకూడ (ప్రభుత్వమువారు 15 సంవత్సరాలనుండి వాగ్దానము చేస్తున్నారు) పూర్తిచేయటానికి 15 కోట్లు ఖర్చుపెట్టాలి. వరద నివారణ స్కీములకొరకు, మైనర్ అండ్ మీడియమ్ ఇరిగేషన్ స్కీముల కొరకు 30 కోట్ల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టాలి. ఇవన్నీ ఖర్చుపెట్టటానికి ప్రభుత్వానికి మొత్తం 140 కోట్ల రూపాయలు కావలసివుంది. దీంతోపాటు ఇచ్చంపల్లిగాని ఇంపూర్వారుగాని తప్పనిసరిగా ఐదేళ్ళలోపల కట్టితీరాలి. వాటి నిర్మాణము ఏమాత్రము మానివేయకూడదు. వీటితోపాటు వాటినికూడ కట్టితీరాలి. 1953 లో గోదావరికి వరదలు వచ్చాయి. ఎంతోనష్టపడ్డాము. ప్రతి సంవత్సరముకూడా ఆగస్టునెల వచ్చేటప్పటికి గోదావరిలో రెండు కట్టల పైవరకు బొటాబొటీగా నీరు ఉండటం జరుగుతుంది. ఆ కట్ట ఎప్పుడు తెగిపోతుందోననే భయంతో ఆ చుట్టుప్రక్కల ఉన్న 30 లక్షల మంది ప్రజానీకము

రాత్రింబగళ్ళు కాపాడటం జరుగుతోంది. గోదావరిదగ్గర కట్టతెగితే 20 లక్షల ఎకరాలు ధ్వంసం అయిపోతాయి. అప్పుడు మన ఆహారపరిస్థితి ఏమిటి? మన గతి ఏమిటి? కాబట్టి గోదావరి వరదల విషయంలో మనం గట్టిశ్రద్ధ తీసుకోవాలి. ఈ సంవత్సరం కట్టలు ఎత్తుచేయిస్తా మంటున్నారు. నెలరోజులు గోదావరి ఎప్పుడూ అనుకోనంతరీతిగా ఉద్ధృతంగా ప్రవహిస్తుందనేది మనకు తెలుసు. ఇంజనీర్స్‌కుకూడ ఆసంగతి తెలుసు. నర్సపూర్‌నుండి దొడ్డిపట్లదాకా ఏడెనిమిదిమైళ్ళున్న కట్టను అక్కడి ప్రజలు రాత్రింబగళ్లు నిలబడి రక్షించుకొన్నారు. కోటిరూపాయలు ఖర్చుపెట్టి కట్టలు ఎత్తు-చేయిస్తామన్నారు. దానికి నేను కాదనను. షట్టర్స్ పెడతామన్నారు. పెట్టండి నాకేమీ అభ్యంతరం లేదు. షట్టర్స్ పెట్టవచ్చును. పైన రిజర్వాయర్ కట్టుకోవచ్చు. అయినప్పటికీ ఒక నెలరోజులు ఉద్ధృతంగా గోదావరి ప్రవహించేటప్పుడు ఎక్కడైనా కట్టతెగే ప్రమాదంఉంది. తమ్మిలేరు రిజర్వాయర్ కట్టండి. ఎర్రకాల్వ రిజర్వాయర్ కట్టండి. ఉప్పుటేరు వెడల్పుచేయండి. ఏమి చేసినప్పటికీ, అనేక మురుగు కాలవలు గోదావరిలోపడి సముద్రములోకి పోవలసి ఉన్నది. గోదావరివరద ఉద్ధృతంగా వస్తున్నప్పుడు అంతకు తక్కువ లెవెల్‌లోవస్తున్న మురుగు ఎట్లా సముద్రంలోకి పోతుంది? అందువల్లనే నర్సపూర్ తాలూకాలో దానివల్ల పంట దెబ్బతిన్నది. అంతర్వేది పాలెంలోకూడ అదేరకంగా పంట దెబ్బతిన్నది. కావున, కట్టలు పెంచినంతమాత్రాన, షట్టర్స్ వేసినంతమాత్రాన లాభంలేదు, దానివల్ల రెండవపంటకు నీరు రావచ్చును. కాని దానివల్ల పైనుండివచ్చే వరద అరికట్టబడదు. తప్పనిసరిగా పైనుండి వరదవచ్చేదానిని అరికట్టాలి. అందుకు ఇప్పూరు ప్రాజెక్టు కట్టాలి. ఇదివరకు పేపర్స్‌లోవచ్చిన వార్తల ప్రకారం ఎస్టిమేట్స్ కమిటీస్ ఇచ్చిన రిపోర్ట్ ప్రకారం ఇప్పూరుకు 30 కోట్లు ఖర్చు అవుతుంది; ఇచ్చంపల్లికి 30 కోట్లు ఖర్చు అవుతుందని తెలుస్తున్నది. వీటిని కేవలం వరద నివారణకోసమే కట్టమంటున్నాను. వాటిక్రింద ఇరిగేషన్ ఎక్కువచేయవచ్చునా? విద్యుచ్ఛక్తి ఎక్కువ తీయవచ్చునా? అన్న ప్రశ్నకాదు. ఇరిగేషన్‌కు, విద్యుచ్ఛక్తికొరకు వేరే ప్రాజెక్టులు తీసుకొంటున్నాము. విద్యుచ్ఛక్తికి శ్రీశైలం ప్రాజెక్టు తీసుకొంటున్నాము. కాబట్టి కేవలం వరద నివారణకొరకు మాత్రమే వాటిని నిర్మించాలి. కేంద్రం 84 కోట్లరూపాయలే లెక్కవేస్తే నీవు రెండురెట్లు అదనంగా డబ్బు ఖర్చుపెట్టటానికి లెక్కచెబితే ఆడబ్బు ఎక్కడనుండి వస్తుంది అని అనవచ్చును. మనకివ్వవలసినడబ్బు సెంట్రల్ గవర్నమెంట్ ఎందుకని ఇవ్వదు? మనకు కావలసినడబ్బు మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఇవ్వలేదు. రెండవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఇవ్వలేదు. కనీసం మూడవ పంచవర్ష ప్రణాళికలో అయినా మనకు అవసరమయినడబ్బు ఇచ్చేదానికి కేంద్రానికి ఎందుకు కష్టము? ప్రభుత్వం 30 కోట్ల రూపాయలు పెట్టి

ఇప్పూరు డామ్‌కడితే పన్నెండులక్షల ఎకరాలలో రెండవపంట పండుతుంది. ఎకరానికి పదిబస్తాలచొప్పున పన్నెండులక్షల ఎకరాలలో సుమారు ఒకకోటి 20 లక్షల బస్తాల ధాన్యం అదనంగా రెండవపంట పండుతుంది. బస్తా 25 రూపాయలు వేసుకొంటే, ఒక సంవత్సరంలో వచ్చేపంటలో 30 కోట్ల రూపాయలు వస్తాయి. రెండవ పంటకుకూడ ఖర్చు ఉంటుందికదా అని అనవచ్చును. సీలింగ్ బిల్లులో చెప్పినట్లు సగంఖర్చు ఉంటుందని అనుకొన్నప్పుడు, ఒక కోటి 20 లక్షల బస్తాలలో 40 లక్షల బస్తాలు ఖర్చులక్రింద తీసివేస్తే, ఇంకా 80 లక్షల బస్తాలు మిగులుతాయి. ప్రభుత్వం ఐదు ఎకరాలవరకు (ఒక కుటుంబానికి) ఉన్నవారిదగ్గర నుండి ఏమీ తీసుకోవద్దు. ఐదునుండి పది ఎకరాలవరకు ఉన్న వారి దగ్గర నుండి ఒకటి, రెండు బస్తాలు తీసుకోండి. పదిఎకరాలకంటే పైన ఉన్నవారికి ఖర్చులుగాక, అదనంగా రెండు బస్తాలు ఇచ్చి, మిగిలినదంతా ప్రభుత్వం తీసుకోవాలి. వారు స్వయంగా సంతోషంగా ప్రభుత్వానికి ఇస్తేసరి. లేకపోతే ఒక చట్టం చేసిఅయినా సరే, పది ఎకరాలకంటే పైన ఉన్నవారికి ఖర్చులక్రింద అయినది ఇచ్చేసి, మిగిలినదంతా తీసుకోవచ్చును. నా ఉజ్జాయింపు లెక్క ప్రకారం పదిఎకరాల మాగాణిభూమి కంటె ఎక్కువ భూమి గలిగిన వారిచేతిలో 40 పర్సెంట్ భూమి ఉన్నది. నూటికి 40 అంటే-పన్నెండు లక్షల ఎకరాలలో ఎనిమిది లక్షల ఎకరాలు పదిఎకరాలకంటె పైన ఉన్నవారి చేతిలో ఉన్నది. అంటే సుమారు 25 లక్షల బస్తాల ధాన్యంను ప్రభుత్వంవారు సేకరించవచ్చును. ఎంతలేదన్నా సంవత్సరానికి పదెనిమిది కోట్లు-కనీసం ఐదు కోట్ల రూపాయలను ప్రభుత్వం యీ రకంగా సేకరించేదానికి తయారైతే ఐదు సంవత్సరాలలో ఆ 30 కోట్ల రూపాయలు వస్తాయి. తాను ఖర్చుపెట్టిన డబ్బు ప్రభుత్వానికి వస్తుంది. దీనివల్ల రైతుకుకూడ లాభం ఉంది. దానివల్ల అక్కడి ప్రజానీకానికి కూడ పని దొరుకుతుంది. ఇంకా కోటిన్నర బస్తాలు అదనంగా మనకు పంట వస్తుంది. దానివల్ల ప్రజలకు కావలసిన తిండి పెట్టవచ్చును. అందు చేత యీ ప్రణాళికను మన ప్రభుత్వం అమలుజరపటం చాలా అవసరము, ముఖ్యము. ఈ ప్రణాళికను త్రోసివేసి మన దేశాన్ని, మన ఆంధ్రదేశాన్ని ఉద్ధరిస్తామని అనుకోవటం సరైనదికాదు.

నేను ఇంకొక ప్రాజెక్టుకు దీనికి పోటీపెట్టి మాట్లాడడము లేదు. శ్రీశైలము ప్రాజెక్టు మనము అనుకున్న ప్రకారము Electricity తో సహా అంతా లెక్క వేసుకుంటే 200 కోట్లకంటే ఎక్కువ కాదు. 200 కోట్లు అంటే సంవత్సరమునకు 40 కోట్లు అన్నమాట. ఈ సంగతి మన ఇంజనీర్లే అనేకసార్లు మనతో చెప్పారు. వైటువారు వచ్చి బహిరంగముగ ఈ శాసనసభలో వచ్చి మాట్లాడటానికి వీలులేదు అని మనకు తెలుసు. సంవత్సరానికి 40 కోట్లు చొప్పున రెండువందల కోట్లతో మన శక్తి సామర్థ్యాలు అన్నీ పూర్తిగా వినియోగించి పూర్తి చేయగలరా అని అడిగితే, తప్పకుండా చేస్తాము అని చెప్ప

వచ్చు. అందువల్ల ఈ ప్రాజెక్టుకు priority ని దృష్టిలో పెట్టుకుని చేయాలని కోరుతున్నాను.

తరువాత Work charges ను గురించి నేను ఇదివరకే చెప్పాను. Work charges గురించి, Nominal muster roll, P. W. D. Work shops లో పనిచేస్తున్న temporary staff, ఇవి అన్నీ temporary staff క్రిందకు వస్తారు. వీరినందరినీ permanent చేయాలని అంటున్నాను. కనీసము మూడు సంవత్సరములు అయినా పనిచేస్తే వారిని permanent చేయాలి. ముఖ్యంగా work charges అనేవి nominal muster roll అనేదానిలో ఉన్నవారు ఒక సంవత్సరము కంటే ఎక్కువకాలము పనిచేసినట్లయితే వారిని temporary అనేది తొలగించి, permanent చేయాలి. వారు పనిచేసినంత కాలము temporary గానే ఉంచితే, కూలివాని దగ్గర నుంచి పైన ఇంజనీరు దాకా ఆలోచనచేస్తూ ఉంటారు. కేంద్రప్రభుత్వము ఇదివరకే అంగీకరించింది. దీనినిగురించి చర్చించేటప్పుడు మంత్రులు అంగరు కూడ అంగీకరించారు వారు అమలులోనికి తెస్తున్నప్పుడు మన ప్రభుత్వముకూడ చేయవలెనని అంటున్నాను.

తరువాత వారి యొక్క grievances ను గురించి ప్రతి సమావేశము లోను చెబుతున్నాము. Workers ను సంతృప్తి పరచవలసిన అవసరమున్నది. నాగార్జునసాగర్ ను గుంచి నాగిరెడ్డిగారు చెప్పారు. బహుశ అక్కడికి వారు దగ్గరలో ఉంటున్నారుగనుక వారు చెప్పినదానిలో నిజము ఉండవచ్చు. మంత్రి గారికి memorandum కూడ ఇచ్చారు. డాముయొక్క strength విష యములో మాత్రము అనుమానమునకు దారి తీయించకూడదు. ఏదో స్వర్ణ ముఖి లాగు, మల్లిమడుగులాగు చిన్నచిన్న ప్రాజెక్టులు అయితే ఫరవాలేదు. కాని నందికొండప్రాజెక్టు అలాంటిది కాదు. దీనిచుట్టు మూడుజిల్లాలు ఉన్నవి. ఏ సందర్భములోనైనా దీనియొక్క strength తగ్గించి కొట్టుకుపోయినట్లయితే ప్రమా దము జరిగితేమాత్రము ఆ మూడుజిల్లాలు సర్వనాశనము అవుతాయనిమాత్రము జ్ఞాపకముంచవలసి వస్తున్నది, ఆ మూడు జిల్లాలలోని ప్రజల పరిస్థితి ఏమి అవు తుందో గుర్తించాలి. ఈ సంగతులు అన్నీ గుర్తుపెట్టుకుంటే, ఇంజనీర్లు ఎంత జాగ్రత్తగా ఉండాలో, అది వారే చూచుకోవాలి. ఈ డిపార్టుమెంటులో దుర్వినియోగము జరుగుతున్నది. అంటే ప్రతి ఇంజనీరు, ప్రతి ఉద్యోగస్థుడు దుర్వినియోగము చేస్తున్నాడని ఎవరు అనడములేదు. నిజాయితీగా పనిచేసే వారు లేకపోలేదు. దుర్వినియోగము లేదు అని చెప్పటానికి వీలులేదు. Estimates Committee వారు, అందులో కాంగ్రెసుపార్టీలో ఉన్న ఎక్కువ బాధ్యత వహించే పెద్దనాయకులు వెళ్ళిచూచి విచారించారు. వారియొక్క సాక్ష్యము ఉండబట్టే, ఈ సంగతిని గురించి చెప్పవలసి వస్తున్నది. అయితే ఈ దుర్వినియోగమును ఎవడు పట్టుకోవాలి? ఇందులో కేవలము ఇంజనీర్ల జోక్యముకూడ ఉండవచ్చు. కంట్రాక్టర్ల జోక్యము ఉండవచ్చు. ప్రతియొక్క పార్టీవారు ప్రతి సంఘమువారు, Trade Unions వారు, Engineering

Associations వారు అందరు కలసి పనిచేస్తున్నారు ఇంతమంది పనిచేస్తూంటే దీనివల్ల వచ్చింది ఏమిటి ? కాబట్టి ఇలాంటి డెమాం పద్ధతులు ప్రారంభిస్తే, దేశం వృద్ధికాదు. అందువల్ల నేను ఒక్క సూచన ఇవ్వదలంచాను. అన్ని పార్టీలవారితో కూడిన ఒక కమిటీని వేయాలని అంటున్నాను. ఇదే సూచన Estimates Committee వారుకూడా చేశారు. కనీసము ఇలాంటి పెద్దపెద్ద ప్రాజెక్టులు కట్టేచోట, దుర్వినియోగము జరగకుండాగాని, లేక ఏవైనా మంచి సూచనలు చేయటానికైనా ఉపయోగముగ ఉంటుంది. దీనియొక్క బాధ్యత అందరికి ఉంటుంది. స్థానికంగా ఉన్న కొంతమంది ప్రముఖులు అన్ని పార్టీలలోని ముఖ్యులు, అనుభవముగల వ్యక్తులు ఈ కమిటీలో ఉండి సహాయము చేయడము మంచిది, ఇప్పుడు వస్తున్నటువంటి Complaints ఇకముందు రాకుండా చూచుకోవచ్చు. ఒకవేళ వస్తే వాటిని గురించి విచారించటానికి లోపములు ఉంటే check చేయటానికి వీలుగా ఉంటుంది. ఈ విషయమును గురించి ఇదివరకు ఎప్పుడో చెప్పాము. కాని ప్రభుత్వము ఇంతవరకు ఏలాంటి జోక్యము కలుగజేసుకునిగాని, చర్యగాని తీసుకోలేదు. ఆఖరు విషయముగ ఒక్క విషయము చెబుతున్నాను. తృతీయ పంచవర్ష ప్రణాళికలో రెండువందలకోట్లు ఇస్తామని అంటున్నారు. Ippur గాని, ఇచ్చంపల్లిగాని advanced stage లో Investigations ఉన్నవి. వీటిని త్వరలో గనుక take up చేయకపోతే ఇది ప్రణాళిక అని అనిపించుకోదు. ఇప్పటికే ఎంతో కాలముగ ప్రజలు కాచుకొని ఉన్నారు. ఇంకొక నలభై సంవత్సరములు ఆగవలెనంటే ప్రజలు ఊరుకోరు. ఈసంగతి సత్యనారాయణరాజుగారికికూడా తెలుసు. వారు దీనికి ఒప్పుకుంటారు. కాబట్టి ప్రభుత్వము ఈ సందర్భాలు అన్నీ బాగుగా ఆలోచించవలెనని కోరుతున్నాను. మనము నిజముగ ఆంధ్రదేశమును సస్యశ్యామలముగా చేసుకోవాలని అనుకుంటే ముందు ఈ ప్రాజెక్టులు పూర్తిచేయడము మంచిది. రాష్ట్రములో ఎన్నోచోట్ల త్రాగటానికి మంచినీరుకూడ లేకుండా అవస్థలు పడుతున్నారు. సరిగా ఫిబ్రవరి, మార్చి వచ్చేటప్పటికి ఒకబొట్టు నీరులేకుండా, అంతా ఎడారిగా కనపడుతూండేచోట్లు ఎన్ని ఉన్నవో ప్రభుత్వానికి తెలుసు. ఆయాచోట్లకు Irrigation సౌకర్యాలు కలుగజేయడము ప్రభుత్వముయొక్క విధ్యుక్త ధర్మము అనేది మరచిపోకూడదు. దీనియొక్క అవసరము, ప్రాముఖ్యత గుర్తించాలి. రాష్ట్రములో ఉన్న ముఖ్యావసరములను దృష్టిలోపెట్టుకొని ప్లాను వేసుకోవాలిగనుక ప్రభుత్వము జాగ్రత్తగా ఆలోచించవలెనని అంటున్నాను. అందువల్ల నేను ఈ సందర్భములు ప్రభుత్వము దృష్టికి తెస్తున్నాను. అధ్యక్షులవారు నాకుయిచ్చిన టైముకంటే యింకా ఎక్కువగ 15 నిమిషములు ఇచ్చినారు గనుక, వారికి నాకృతజ్ఞత తెలియజేస్తూ ముగిస్తున్నాను.

మిష్టర్ డిప్యూటీస్పీకర్ : ఇంతటితో ఈ దినము ఉపన్యాసాలు పూర్తి అయినవి. రేపు ఉదయము 8-30 గంటలవరకు ఈ సభను వాయిదా వేయడమైనది.

The House then adjourned till Half Past Eight of the Clock on Wednesday, the 23rd March, 1960.